

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1900, kl. 5 e. m.

Utlåtande angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

(1:a U. A.)

Pensionsstaten.

1:o) Kongl. Maj:t har i den till Riksdagen den 13 januari innevarande år aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof uuder denna hufvudtitel uti punkten 1 föreslagit Riksdagen att för manskap af indelta armén, som efter ingången af år 1901 afskedas, höja de från Vadstena krigsmanshuskassa utgående gratial till 36 kronor i tredje klassen och 24 kronor i fjerde klassen och för sådant ändamål uppföra å riksstatens nionde hufvudtitel under pensionsstaten, näst efter nuvarande anslaget till sagda kassa, ett nytt ordinarie anslag, stort 83,000 kronor med benämning »förhöjning i gratialen åt afskedadt indelt manskap», att ifrågavarande kassa för bestridande af kostnaderna för ofvannämnda gratialförhöjning oafkortadt tillgodokomma.

*Angående
höjning af de
från Vadstena
krigsmanshus-
kassa utgående
underhålls-
belopp.
[1.]*

Angående denna framställning har statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet till statsrådsprotokollet den 30 december 1899 anført följande.

Bih. till. Riksd. Prot. 1900. 4 Saml. 1 Afd. 10 Häft. (N:o 10.)

Sedan Riksdagen i skrifvelse den 14 maj 1899 angående regle-
ringen af riksstatens nionde hufvudtitel i punkten 2:o) anhållit, det
Kongl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida från Vadstena
krigsmanshuskassa lämpligen kunde till f. d. indelta soldater genast
vid deras inträde i pensionsåldern beredas någon förbättring uti de för
närvarande utgående pensionerna, äfvensom angående storleken af det
höjda statsbidrag till kassan, som af en dylik ökad pensionering skulle
blifva erforderligt, samt derefter till Riksdagen inkomma med det för-
slag, hvartill utredningen befunnes föranleda, hade Kongl. Maj:t den
16 derpåföljande juni anbefalt arméförvaltningen å civila departementet
att med utredning och förslag i berörda hänseende till Kongl. Maj:t
inkomma.

Till åtlydnad häraf hade arméförvaltningen under den 12 december
1899 anfört följande.

Den af Riksdagen i förenämnda skrifvelse begärda utredningen
afsåge en förhöjning i manskapspensionerna uteslutande för afskedadt
indelt manskap samt endast i den pension, som skulle *först* tillträdas.
Pensionerna i Vadstena krigsmanshuskassa vore fördelade i fyra klasser:

den <i>första</i>	med pensionsbelopp af i regeln 72 kronor,
” <i>andra</i> ”	” ” ” 48 ”
” <i>tredje</i> ”	” ” ” 24 ”
” <i>fjerde</i> ”	” ” ” 15 ”

Härtill komme dessutom för korpraler och vice korpraler tillägg af 24,
respektive 12 kronor, om hvilka emellertid nu icke vore vidare fråga.

Om man icke toge i beräkning de mera ovanliga fallen af afsked
på grund af svårare skada, ådragen under tjänstgöring, i hvilket fall
afskedad kunde genast tilläggas pension i andra eller till och med
första klassen, egde för *indelt manskap*, hvarom här nu ensamt vore
fråga, pensioneringens början rum i tredje eller fjerde klassen: *i tredje*,
om den afskedade tjent i fulla 30 år eller i tjänsten erhållit lindrigare
skada, som dock minskat hans arbetsduglighet, *i fjerde* åter, om han
tjent minst 25, men icke uppnått 30 tjänstår. Pensionärerna i fjerde
klassen rekryterades så godt som uteslutande från de forna indelta
jägarekårerna i Norrland, nu de tre indelta norrländska infanteri-
regementena, hvilka i detta hänseende inträdt i de forna jägarekär-
ernas rätt; och finge dessas manskap tillträda pensionen redan vid
uppnådda 45 lefnadsår. För pensionärerna i tredje klassen vore lefnads-
åldern ej fastslagen såsom pensionsvilkor, men kunde de afskedade utan
fara för misstag beräknas hafva uppnått 50 lefnadsår. Det fåtal, som
på grund af skada i tjänsten eller inträde i tjänst före 21 år, kunnat

tidigare hinna pensionsåldern, uppvägdes nemligen af det ej obetydliga antal, hvilket vid indelta armén tjenade qvar ett stycke in på lefnadsårens femtiotal. Vidare vore att märka, det pensionär i fjerde klassen som tillhört indelta armén, uppflyttades i tredje klassen vid 65 års ålder, samt att alla pensionärer i tredje klassen vid uppnådda 72 år tillades pension i andra klassen.

Då Riksdagen, på sätt af dess skrifvelse framginge, nu afsett endast en förbättring af den pension, som tillkomme den afskedade indelte soldaten *genast vid hans inträde i pensionsåldern*, kunde här, enligt arméförvaltningens åsigt, endast vara fråga om en höjning af pensionsbeloppen i tredje och fjerde klasserna af Vadstena krigsmanshuskassa, hvaremot någon höjning af andra eller första klassernas pensioner icke vore ifrågasatt. Arméförvaltningen, som ansåge det vara ej blott vid utbetalningen, utan ock för pensionären en lättnad, om pensionerna utginge, såsom ock hittills med undantag af fjerde klassens egt rum, med fullt krontal för hvarje månad, hyste den föreställning, att, om någon verklig hjälp skulle beredas den uttjente indelte soldaten, pensionsbeloppen borde för honom höjas i tredje klassen från 24 kronor till 36 och i fjerde från 15 till 24.

För utrönande af kostnaden för en dylik förhöjning i pensioneringen från Vadstena krigsmanshuskassa hade naturligen måst anlitas sakkunnigt biträde, hvadan arméförvaltningen i sådant afseende vändt sig till docenten vid Stockholms högskola doktor Gustaf Kobb. Dennes utredning, hvilken, sådan den funnes statsrådsprotokollet bilagd, af arméförvaltningen åberopades, vore uppgjord på grund af såväl de här ofvan angifna förhållanden vid pensioneringen, hvilka kunde hafva inverkan på utgiftsökningen, som en af arméförvaltningen lemnad uppgift på medeltalet af de under de tjugu åren 1879—1898 pensionerade indelte soldaterna.

Enligt den af docenten Kobb gjorda uträkningen skulle, enligt hvad arméförvaltningen vidare yttrat, de årliga kostnaderna för förhöjningen af pensionerna komma att vara i ständigt stigande, intilldess de med 27:de årets början uppnådde en konstant siffra. För den af arméförvaltningen förordade förhöjningen af 12,¹ respektive 9 kronor, uppginge de från omkring 6,000 kronor det 1:sta året till 113,000 kronor det 27:de, hvarefter de komme att hålla sig vid denna siffra. Man kunde emellertid, på sätt docenten Kobb visat, anordna den åsyftade pensionsförhöjningen så, att de *årliga* kostnaderna alltid förblefve lika, under den förutsättning, hvarpå naturligtvis beräkningen måste grundas, att den årligen inträdande kontingenten af nya

pensionstagare förhölle sig lika. En höjning af en krona i pensionen kunde nemligen uppfattas såsom en så kallad temporär lifränta, utgående under hvarje år af den tidrymd, under hvilken en höjning afsåges. Om således statsverket — hvilket ju, enligt hvad syntes varit Riksdagens afsigt vid aflåtandet af skrifvelsen, skulle draga kostnaden för den ifrågasatta pensionsförhöjningen — till Vadstena krigsmanshuskassa, som ombesörjde pensioneringen, för hvarje nyinträdande pensionstagare inbetalade det dåvarande värdet af denna temporära lifränta, så kunde kassan sedermera ombesörja den önskade förhöjningen utan vidare tillskott från statens sida, när någon ökad förvaltningskostnad till följd af pensionsökningen icke ifrågakomme. Beräknade man nu värdet af denna temporära lifränta mellan 50 och 72 lefnadsår för pensionstagarne i tredje klassen, blefve detsamma 13,388 kronor för hvarje pensionstagare och för pensionstagare i fjerde klassen mellan 45—65 år 13,288 kronor samt mellan 65—72 år 2,04 kronor, tillhoppa 15,328 kronor. Kostnaden för en höjning i pensionen af en krona åt de 490 årligen nyinträdande pensionstagarne i tredje klassen utgjorde således 6,560 kronor 12 öre samt för de 30 pensionärerna i fjerde klassen 459 kronor 84 öre. En höjning för de indelte pensionstagarne i tredje klassen med 12 kronor och i fjerde klassen med 9 kronor skulle således, efter docenten Kobbs uträkning, göra:

för de förre	kronor 78,726: —
” ” senare	” 4,321: —
	eller tillsammans kronor 83,047: —

Detta sätt att lemna medel till den åsyftade pensionsförhöjningen stälde sig väl — på sätt docenten Kobb anmärkt — i början dyrare, såsom man af en jämförelse med siffrorna i den sista kolumnen af den i hans utredning ingående tabellen kunde finna, men åstadkomme efter det 15:de året en besparing, som slutligen stege till öfver 30,000 kronor årligen. Då i öfrigt detta tillvägagångssätt utan tvifvel måste anses såsom det rationellaste, funne sig arméförvaltningen böra tillstyrka detsamma.

Någon förhöjning i gratialen åt redan afskedade hade arméförvaltningen icke trott kunna här, lika litet som vid andra pensionsregleringar, ifrågasättas. Kostnaden härför, hvilken icke blifvit fullständigt beräknad, skulle rimligtvis ej under första året understiga ett hundra tusental kronor.

Det för nu afsedda pensionsförhöjningen erforderliga belopp — af arméförvaltningen enligt förestående beräkning antaget till 83,000 kronor årligen — borde enligt arméförvaltningens åsigt utgå såsom anslag

till Vadstena krigsmanshuskassa, mot skyldighet för kassan att bestrida förhöjningen, samt uppföras på nionde hufvudtiteln. Der funnes redan under »pensionsstaten» upptaget ett anslag till Vadstena krigsmanshuskassa på 243,640 kronor. Det nya anslagsbeloppet kunde icke gerna med detta sammanslås, enär det gamla anslaget, som utgjordes af statsersättningar för en del indragna äldre ränte- och andra inkomster till kassan, skulle delas med arméns pensionskassa, som deraf undfinge en andel. Lämpligast syntes vara, om, i likhet med anordnandet å nionde hufvudtiteln af anslagen till öfriga pensionsanstalter, de Vadstena krigsmanshus tillkommande medlen ordnades å hufvudtiteln sålunda:

Vadstena krigsmanshuskassa:

äldre anslag	243,640: —
förhöjning i underhållet för afskedadt indelt manskap	83,000: —
	<hr/>
	326,640: —

Derest den af arméförvaltningen föreslagna förhöjningen af 12 kronor i tredje underhållsklassen och 9 kronor i den fjerde icke skulle vinna godkännande, kunde ur den nu lemnade utredningen lätteligen beräknas kostnaden för det större eller mindre antal kronor, hvarmed Riksdagen funne sig böra förbättra den till indelt soldat genast vid hans inträde i pensionsåldern utgående pensionen.

Departementschefen har förklarat sig anse hvarje steg till förbättring af det afskedade manskapets vid armén pensionering vara särdeles behjertansvärdt, samt att det af arméförvaltningen nu framställda förslag syntes honom motsvara, hvad Riksdagen uti berörda hänseende för närvarande åsyftat, och har han på grund deraf hemställt om aflåtande af nu ifrågavarande proposition.

Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 59) har herr *O. E. Gädde* föreslagit, att Riksdagen, med bifall till nyssberörda kongl. proposition, ville derjemte besluta, att den derstädes föreslagna förhöjning jemväl skulle tillkomma det manskap i tredje och fjerde klasserna af indelta armén, som före år 1901 erhållit afsked, äfvensom höja det af Kongl. Maj:t föreslagna anslag till det belopp, som i följd häraf skulle blifva för ändamålet erforderligt.

Motionären har förklarat, att han visserligen icke vore okunnig om, att detta förslag strede emot hvad vid pensionsregleringar eljest vore vanligt, men förmenat, att det icke här gälde någon vanlig pensions-

Ang. en inom Andra Kam-maren väckt motion.

fråga, äfvensom framhållit, att det måste af alla erkännas, att de belopp, som nu utginge, vore efter nuvarande förhållanden alldeles för låga.

Emot Kongl. Maj:ts förevarande framställning, hvilken synes på ett lämpligt sätt bereda verkställighet åt de önskingar uti ifrågavarande afseende, som Riksdagen i sin skrifvelse i ämnet nästlidet år uttalade, har utskottet icke funnit något att erinra.

Hvad deremot nyssberörda motion beträffar, finner visserligen utskottet syftet med densamma vara förtjent af allt erkännande, men anser dock att, på sätt arméförvaltningen i sitt i ärendet afgifna utlåtande anfört, någon förhöjning i gratialen åt redan afskedade icke böra i detta fall, lika litet som vid andra pensionsregleringar, ifrågakomma.

Utskottet hemställer därför

a) att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning för manskap af indelta armén, som efter ingången af år 1901 afskedas, höja de från Vadstena krigsmanshuskassa utgående gratial^{er} till 36 kronor i tredje klassen och 24 kronor i fjerde klassen och för sådant ändamål uppföra å riksstatens nionde hufvudtitel under pensionsstaten, näst efter nuvarande anslaget till sagda kassa, ett nytt ordinarie anslag, stort 83,000 kronor, med benämning »förhöjning i gratialen åt afskedadt indelt manskap», att ifrågavarande kassa för bestridande af kostnaderna för ofvannämnda gratialförhöjning oafkortadt tillgodokomma;

b) att herr Gäddas ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. en inom
Första kammar-
ren väckt
motion.

2:o.) Uti en inom Riksdagens Första Kammare väckt motion (n:o 16) har herr *Fr. Ridderbjelke* föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i nu gällande föreskrifter rörande rote- och rusthållet, att indelt manskap skulle berättigas att efter tjugu tjenste- och fyratio lefnadsår, med rust- eller rotehållarens medgifvande, erhålla afsked ur krigstjensten med pension enligt de grunder, som nu vore gällande för indelt manskaps underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

Beträffande de skäl, som motionären till stöd för sitt förslag anfört, får utskottet hänvisa till sjelfva motionen.

Motionärens förslag förutsätter, att vår nuvarande härorganisation skall för framtiden åtminstone till sina hufvudsakliga delar bibehållas. Enär emellertid från Kongl. Maj:t läres vara att inom kort förvänta framställning om förändrad härordning, byggd på andra grunder än de nuvarande, anser utskottet sig under sådana förhållanden icke böra för närvarande ingå i vidare pröfning af motionärens förslag och hemställer,

att herr Ridderbjelkes ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

3:o.) Uti en inom Riksdagens Första Kammare väckt motion (n:o 7) har herr *A. S. Bruzelius* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta af-låtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, det täcktes Kongl. Maj:t till nästa Riksdag inkomma med utredning och förslag i syfte att bereda armén tillgång till reservbefäl på vissa i motionen närmare angifna grunder.

*Ang. en inom
Första kamma-
ren väckt
motion.*

I motionen har angående nämnda grunder meddelats följande.

Den brist på reservbefäl, som allt fortfarande inom svenska armén gjorde sig gällande, gifve tydligen vid handen, att de för reservbefälsinstitutionen hittills gifna bestämmelser icke vore egnade att tillföra landtförsvaret det antal reservbefäl, man påräknat och utan hvilket armén, huru mycket för dess organisation och utrustning i öfrigt än måtte göras, aldrig kunde blifva fullt krigsduglig.

Att åtgärder måste vidtagas för afhjelpande af nämnda olägenhet, och detta inom den närmaste framtiden vore af många erkänt.

Motionären ansåge för sin del, att det åsyftade ändamålet, att vinna tillgång till erforderligt reservbefäl, jemförelsevis lätt stode att uppnå, derest tillfälle bereddes officerare till och med kaptens och ryttmästares grad samt alla underofficerare att vid afskedstagande från aktiv tjänst i en ålder af från och med 35 till och med 45 år komma i åtnjutande af pension vid uppnådda 50 lefnadsår i den grad, de vid afskedstagandet innehåft, mot skyldighet att efter afskedet vara disponibla vid mobilisering och i händelse af krig, samt mot förpligtelse för dem att fortfarande intill dess de uppnått pensionsåldern årligen till vederbörande pensionskassa erlägga nu fastställd pensionsafgift för den grad, i hvilken de vid afskedstagandet befunnit sig.

För erhållande af detta reservbefäl skulle på flera år någon afsevärd utgift för staten icke vara att emotse, och äfven för framtiden syntes kostnaderna därför ej blifva större, än att de skulle mer än uppvägas af den fördel för försvarsverket, som derigenom blefve att påräkna, samtidigt med att de till reservbefäl nu anslagna medel antagligen snart nog ej skulle därför behöfva tagas i anspråk.

Utom den direkta fördelen att erhålla dugligt reservbefäl skulle vid en anordning i sålunda angifven riktning vinnas förmånen af officerskårens och underofficerskårens föryngring genom det tillfälle till hastigare befordran, som på detta sätt komme att beredas.

Då, enligt hvad utskottet ofvan meddelat, förslag till ny härordning är att inom kort från Kongl. Maj:t förvänta, och utskottet antager, att jemväl frågan om beredande af tillräcklig tillgång på reservbefäl, kommer att af Kongl. Maj:t då göras till föremål för förslag till Riksdagen, anser utskottet det icke vara lämpligt, att denna fråga särskildt för sig nu må upptagas till pröfning, och hemställer därför,

att herr Bruzelius' förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ang. pensionering af flottans poliskår.

[2.]

4:o) Uti punkten 2 under nionde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, dels att de pensioneringsgrunder, som, i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, blifvit fastställda att gälla enligt kongl. kungörelsen den 24 november 1876 för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar med den deruti genom kongl. brefvet den 6 juni 1879 gjorda ändring samt kongl. skrivelsen den 22 juni 1877 för pensionering af personalen och vaktbetjeningen vid marinförvaltningen, mariningeniörstaten och kongl. flottans civilstat, måtte jemväl tillämpas vid pensionering af personalens vid flottans poliskår, med undantag af poliskommissarien vid flottans station i Stockholm, dock att, hvad anginge poliskommissarien vid flottans station i Karlskrona samt öfverkonstapel, det aflöningsbelopp, hvarå pensionsbeloppet skulle beräknas, måtte utgöra för den förre 1,400 kronor och för öfverkonstapel 1,000 kronor; äfvensom att för den af nämnda personal, med nyssnämnda undantag, hvilken efter uppnådda 65 lefnads- och minst 35 tjänsteår erhöle afsked, fyllnadspensionen skulle utgå med skilnaden mellan det för pensionens

beräknande fastställda belopp, med inberäkning af ålderstillägg och pensionen;

dels ock att för innehafvaren af de förenade väbels- och polis-kommissariebefattningarna vid flottans station i Stockholm fyllnads-pension måtte utgå med det belopp, som erfordrades för att hans pensions-förmåner skulle utgöra 1,000 kronor eller, om han vid afsked efter uppnådda 65 lefnads- och minst 35 tjenstår innehaft nämnda förenade befattningar i 5 år, 1,100 kronor och i 10 år, 1,200 kronor.

Till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 30 december 1899 (sid. 19—25) har i denna fråga departementschefen anfört följande.

Sedan direktionen öfver flottans pensionskassa, uppå ansökan af polispersonalen vid flottans station i Karlskrona, den 10 oktober 1892 beslutat att, på grund af stadgandet i då gällande reglemente för kassan § 2, mom. 2, att månadslönare, som enligt förordnande innehade arfvode på stat vid flottan, antoges till delegare i kassan efter egen derom gjord anmälan, antaga sökandena till delegare i pensionskassan, men kassans år 1894 sammankallade fullmäktige — enär gällande reglemente för flottans pensionskassa, som afsåge flottan tillhörande befäl och underbefäl med vederlikar, för hvilkas pensionering grunder, godkända af Riksdagen, blifvit af Kongl. Maj:t fastställda, icke egde tillämplighet på varfspolisen i Karlskrona — med undanrödjande af direktionens berörda beslut, förklarar, att nämnda personal icke kunde tilläggas pensionsrätt i kassan, hade Kongl. Maj:t den 11 oktober 1895, vid anmälan af fullmäktiges ifrågavarande, Kongl. Maj:ts pröfning underställda beslut, funnit godt att, enär det uti § 20 af då gällande reglemente för flottan, 1:a delen, begagnade uttryck, att till månadslönare räknades jemväl de, som anställdes vid flottan för polisbevakning, icke vore att förstå sålunda, att derigenom nämnda personal blifvit hänförd under de i § 2 mom. 2 af reglementet för flottans pensionskassa upptagna bestämmelser, förklara, att medlemmar af ifrågavarande personal icke kunde i denna sin egenskap vinna delaktighet i kassan.

Uti skrifvelse af den 10 sistlidne oktober hade direktionen öfver flottans pensionskassa, under erinran, att 1899 års Riksdag, på Kongl. Maj:ts framställning, godkänt stat för flottans poliskår, hufvudsakligen anfört, att reglementet för flottans pensionskassa af den 22 januari 1892 grundade sig på, bland annat, Kongl. Maj:ts kungörelse den 24 november 1876 angående meddelad fastställelse af grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar samt kongl. skrifvelsen till

direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan den 22 juni 1877 angående fastställda grunder för pensioneringen af personalen och vaktbetjeningen vid marinförvaltningen, mariningeniörsstaten och flottans civilstat; att förberörda kungörelse den 24 november 1876 utfärdats i enlighet med Riksdagens skrivelse den 16 maj samma år angående reglering af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel; att enligt ofvanberörda grunder pension tillkomme följande flottans kårer och stater, nemligen: flottans officers- och underofficerskårer, flottans lärare-, läkare-, maskinist- och handtverksstater samt månadslönare vid flottans militärdepoter och varfsstater, äfvensom personalen och vaktbetjente vid marinförvaltningen, mariningeniörsstaten och flottans civilstat; att varfspoliskåren icke funnes omnämnd uti nyssnämnda kungörelse den 24 november 1876 eller i skrivelsen den 22 juni 1877; att samma kår, jemlikt kongl. brefvet den 11 oktober 1895 icke vore att i pensionshänseende räkna såsom månadslönare; att Riksdagen icke förehaft till pröfning frågan, huruvida de fastställda grunderna för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar jemväl skulle tillämpas vid pensionering af personalen vid flottans poliskår; samt att den till nämnda polispersonal framdeles utgående pension delvis och fyllnadspension i dess helhet komme att bekostas af statsmedel.

Med afseende å nu anförda förhållanden hade direktionen ansett sig, ehuru personalen vid oftanämnda kår numera syntes vara, jemlikt § 2 mom. 1 af reglementet för flottans pensionskassa, att räkna såsom delegare i pensionskassan, böra hemställa, att, innan beslut i ärendet fattades, framställning måtte göras till Riksdagen, att Riksdagen ville medgifva, att pensioneringsgrunderna enligt kongl. kungörelsen den 24 november 1876 och skrivelsen den 22 juni 1877 finge tillämpas vid pensionering af personalen vid flottans poliskår; och hade direktionen vidare anført följande.

Den pension, som enligt reglementet för kassan, § 11, tillkomme polispersonalen, och efter hvilken behöriga afgifter af densamma komme att erläggas, utgjorde för

poliskommissarien vid Karlskrona station, som enligt staten innehade en aflöning af 1,600 kronor:

pension ur flottans pensionskassa	kronor	853: 33
fyllnadspension af statsverket	„	426: 67
	kronor	1,280: —

öfverkonstapel, som enligt staten innehade en aflöning af 1,200 kronor:

pension ur flottans pensionskassa	kronor	666: 67
fyllnadspension af statsverket	„	333: 33
		<hr/>
	kronor	1,000: —

polis-konstapel, som enligt staten innehade en aflöning af 668 kronor samt beklädnadsersättning af 132 kronor:

pension ur flottans pensionskassa	kronor	445: 33
fyllnadspension af statsverket	„	222: 67
		<hr/>
	kronor	668: —

Enär polispersonalen icke vore underbefäl, finge jemlikt stadgandet i § 11 mom. 3 af återopade reglemente den enligt staten polis-konstapel tillkommande beklädnadsersättning icke beräknas vid bestämmande af pension jemte fyllnadspension.

Poliskommissarien vid Stockholms station, som tillika skulle vara väbel och för den skull endast komme att åtnjuta arfvode i egenskap af poliskommissarie, men såsom väbel egde delegarerätt i flottans pensionskassa, kunde icke såsom poliskommissarie erhålla delegarerätt i kassan.

En hvar af polispersonalens medlemmar vore, likmätigt § 12 mom. 1 af förenämnda reglemente, vid afskedstagandet berättigad till pension ur kassan, då han stått i tjenst vid flottan eller något af de i § 2 mom. 1 och 2 omnämnda verk oafbrutet i 30 år och uppnått en ålder af 55 år samt i öfrigt till kassan erlagt stadgad pensionsafgift, eller, enligt samma § mom. 5, om han i och för tjensten ådragit sig skada eller obotlig sjukdom, som gjorde honom till vidare tjenstgöring oförmögen.

Fyllnadspension af statsverket genom kassan utginge endast till den, som vore berättigad till pension ur kassan och uppnått en lefnadsålder af 55 år. För att komma i åtnjutande af såväl pension som fyllnadspension, hvilken åtföljde tjensten, erfordrades att hafva innehaft samma tjenst minst två år på stat.

I § 11 mom. 2 af kassans reglemente stadgades, att för den, som enligt gällande stat vore tillerkänd ålderstillägg efter vissa års tjenstgöring i samma grad, skulle pension jemte fyllnadspension beräknas efter den fasta lönen utan ålderstillägg. I enlighet härmed hade ock pensionsförmånerna blifvit beräknade.

Direktionen hade vidare hemställt, det täcktes Kongl. Maj:t hos Riksdagen föreslå, att för hvar och en af personalen vid flottans polis-kår fyllnadspension måtte vid afsked efter uppnådda 65 lefnadsår och

minst 35 tjänstår få beräknas och utgå med skilnaden mellan lörens hela belopp, ålderstillägg inberäknadt, och pensionen, i likhet med hvad Kongl. Maj:t den 22 juni 1877 bestämt beträffande civila embets- och tjänstemän vid marinförvaltningen och flottans civilstat äfvensom väbel och vaktbetjente och genom kongl. brefvet den 6 juni 1879 beträffande tjänstemän och betjente vid amiralitetskrigsmanskassan eller numera flottans pensionskassa, hvilka stadganden återfunnes under § 13 mom. 2 af kassans reglemente. I sådant fall skulle pensionsförmånerna komma att utgå med följande belopp i stället för de förut anförda, beroende af, huruvida det ena eller båda ålderstilläggen intjenats:

	Pension.	Fyllnadspension.	S u m m a.
poliskommissarien vid Karlskrona station	kronor 853: 33	946: 67 eller 1,146: 67	1,800: — eller 2,000: —
öfverkonstapel	„ 666: 67	633: 33 „ 733: 33	1,300: — „ 1,400: —
poliskonstapel	„ 445: 33	322: 67 „ 422: 67	768: — „ 868: —

Den medlem af flottans poliskår, som afginge efter uppnådda 65 lefnads- och 35 tjänstår samt uppburit lön på stat under två år i innehafvande grad, men icke intjenat ålderstillägg, komme att undfå följande pensionsförmåner:

	Pension.	Fyllnads- pension.	Summa.
poliskommissarien vid Karlskrona station	kronor 853: 33.	746: 67.	1,600: —
öfverkonstapel	„ 666: 67.	533: 33.	1,200: —
poliskonstapel	„ 445: 33.	222: 67.	668: —

I fråga om gratial för enka och barn efter den, som i lifstiden tillhört polispersonalen, samt gratialafgifter skulle gälla hvad angående gratial i fjerde klassen vore stadgadt.

Marinförvaltningen hade uti sitt i ärendet afgifna yttrande anført, att, sedan 1899 års Riksdag godkänt stat för flottans poliskår, tidpunkten syntes vara inne att taga i öfvervägande, huruvida förslag till personalens vid samma kår pensionering borde till Riksdagen öfverlåtas.

Departementschefen har för egen del erinrat, att, då han den 13 januari 1899 vid behandling af frågan om reglering af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel inför Kongl. Maj:t anmälde behovet af en poliskår för bevakningen vid flottans stationer, han framhållit, att frågan

om nämnda poliskårs pensionering borde till behandling företagas först efter det frågan om kårens organisation blifvit löst. Lika med direktionen öfver flottans pensionskassa ansåge han, att frågan om poliskårens pensionering nu borde göras till föremål för Riksdagens pröfning. Han funne sig äfven kunna i hufvudsak biträda direktionens förslag i ämnet, om han än beträffande vissa af de ifrågasatta pensionsbeloppen icke vore af samma mening som direktionen.

Enligt den af Riksdagen godkända stat för flottans poliskår vore väl löneförmånerna för poliskonstapel uppdelade i aflöning och beklädnadsersättning, men hvad beträffade poliskommissarien vid flottans station i Karlskrona och öfverkonstapel, vore de för dem bestämda lönebeloppen upptagna såsom *aflöning*, hvilken icke vore fördelad i lön och tjänstgöringspenningar. Då nu enligt de år 1876 fastställda grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar endast fasta lönen skulle utgöra den grund, hvarå pensionsbeloppet finge beräknas, vore uppenbart, att sistnämnda medlemmar af flottans poliskår skulle, om för dem pensionsbeloppet finge beräknas efter aflöningens hela belopp, i pensionshänseende komma i en fördelaktigare ställning än öfrig personal, tillhörande flottans befäl och underbefäl med vederlikar. Såsom af ofvan lemnade redogörelse för de ifrågasatta pensionsbeloppen framginge, skulle enligt direktionens förslag pension och fyllnadspension för poliskommissarien vid Karlskrona station kunna uppgå till 2,000 kronor och för öfverkonstapel till 1,400 kronor, hvilka belopp syntes vara alltför höga, särskildt vid jämförelse med det pensionsbelopp af 1,000 kronor, som tillkomme en med öfverkonstapel i värdighet likställd flaggunderofficer vid flottan, om än denne senare visserligen komme i åtnjutande af berörda pension vid en något tidigare ålder. För att, med tillämpning af ofvan anförda pensioneringsgrunder, bringa pensionsbeloppen för ifrågavarande medlemmar af poliskåren till närmare öfverensstämmelse med pensionsförmånerna för befäl och underbefäl vid flottan, syntes det departementschefen, som om pensionsbeloppet för dessa medlemmar af poliskåren borde beräknas allenast efter en viss del af aflöningsbeloppet, under det att återstoden af det samma finge i pensionshänseende anses såsom tjänstgöringspenningar, hvarå pension icke skulle beräknas. Om af poliskommissariens vid Karlskrona station aflöning, 1,600 kronor, ett belopp af 1,400 kronor och af öfverkonstapels aflöning, 1,200 kronor, ett belopp af 1,000 kronor finge anses såsom grund för pensionsbeloppets beräknande, skulle pension och fyllnadspension för dem utgöra:

	Enligt § 11 i reglementet för flottans pensionskassa.	Enligt § 13 i samma reglemente.		
		Utan ålders-tillägg.	Med ett ålderstillägg.	Med två ålderstillägg.
Poliskommissarien vid Karlskrona station kr.	1,120: —	1,400: —	1,600: —	1,800: —
Öfverkonstapel „	1,000: —	1,000: —	1,100: —	1,200: —

Vid direktionens förslag i fråga om pension för *poliskonstapel*, hvilkens löneförmåner, såsom förut nämnts, äro delade i aflöning, 668 kronor, och beklädnadsersättning, 132 kronor, hade departementschefen icke något att erinra, helst som pensionsbeloppet, utgörande, med inberäkning af två ålderstillägg, 868 kronor, i det närmaste motsvarade det pensionsbelopp, 864 kronor, som tillkomme underofficer af 2:a graden vid flottan, med hvilken poliskonstapel vore i värdighet likställd.

Hvad anginge frågan om pension för poliskommissarien vid Stockholms station, hvilken enligt staten för flottans poliskår tillika vore väbel vid stationen och för den skull åtnjöte aflöning af allenast 800 kronor, såsom arfvode, i egenskap af poliskommissarie, hade direktionen anført, att denne tjänsteman, hvilken såsom väbel egde delegarerätt i kassan, icke kunde såsom poliskommissarie erhålla dylik rätt. Väbel åtnjöte enligt stat lön 600 kronor och tjänstgöringspenningar 200 kronor samt lönetillökning af 200 kronor efter 5 års tjänstgöring i denna befattning, och hans pension jemte fyllnadspension utgjorde 600 kronor eller, om han fått åtnjuta lönetillökning, 800 kronor. Innehafvaren af de för- enade väbels- och poliskommissariebefattningarna vid Stockholms station åtnjöte alltså en aflöning af 1,600 kronor eller, då han kommit i åtnjutande af lönetillökning såsom väbel, 1,800 kronor, nemligen 800 respektive 1,000 kronor såsom väbel och 800 kronor såsom poliskommissarie, under det att, såsom nyss nämnts, hans pension såsom väbel utgjorde allenast 600 respektive 800 kronor. Här skulle enligt departementschefens åsigt uppenbarligen komma att uppstå ett missförhållande mellan aflönings- och pensionsbelopp, hvilket skulle framträda så mycket starkare, då man toge i betraktande, att poliskommissarien vid Karlskrona station med en aflöning af 1,600 kronor, som med två ålders- tillägg uppginge till 2,000 kronor, skulle, enligt hvad ofvan ifrågasatts, erhålla ett pensionsbelopp af 1,120 kronor eller, vid afsked efter 65 lefnads- och minst 35 tjänstår, 1,400 kronor, om han ej åtnjöte ålders-

tillägg, samt 1,600 respektive 1,800 kronor, i fall han åtnjuter ett respektive två ålderstillägg. Departementschefen ansåge därför, att pensionen för väbeln vid Stockholms station borde, vid det förhållande, att han tillika vore poliskommissarie derstädes, i någon mån höjas, om ock icke till samma belopp, som för poliskommissarien vid Karlskrona station, med hvilken han ej vore i värdighet likställd, då väbel innehade värdighet af flaggunderofficer och poliskommissarien vid Karlskrona station värdighet af underlöjtnant; och föresloge departementschefen vid sådant förhållande, att pension och fyllnadspension för väbeln vid Stockholms station måtte få utgå med samma belopp, som föreslagits för öfverkonstapel vid flottans poliskår, nemligen 1,000 kronor, eller, om han, vid afsked efter uppnådda 65 lefnads- och minst 35 tjänstår, innehaft väbels- och poliskommissariebefattningarna i 5 år, 1,100 kronor och i 10 år, 1,200 kronor.

Hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit, har utskottet funnit sig böra tillstyrka med den ändring allenast, att för poliskommissarien vid Karlskrona station det aflöningsbelopp, hvarå pensionsbeloppet skall beräknas, synes böra, för att vinna lämpligare proportion mellan dels denne poliskommissaries pension och lön, dels ock hans och poliskommissariens vid Stockholms station pensioner nedsättas från föreslagna 1,400 till 1,200 kronor. Honom skulle derigenom i allt fall beredas tillräckliga pensionsförmåner; och skulle den högsta pension, som kunde honom tillgodokomma, utgöra 1,600 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver,

dels att de pensioneringsgrunder, som, i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, blifvit fastställda att gälla enligt kungörelsen den 24 november 1876 för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar med den deruti genom kongl. brefvet den 6 juni 1879 gjorda ändring samt enligt kongl. skrifvelsen den 22 juni 1877 för pensionering af personalen och vaktbetjeningen vid marinförvaltningen, marin-ingenjörstaten och kongl. flottans civilstat, må jemväl tillämpas vid pensionering af personalen vid flottans poliskår, med undantag af poliskommissarien vid flottans station i Stockholm, dock att, hvad angår polis-

kommissarien vid flottans station i Karlskrona samt öfverkonstapel, det aflöningsbelopp, hvarå pensionsbeloppet skall beräknas, må utgöra för den förre 1,200 kronor och för öfverkonstapel 1,000 kronor; äfvensom att för den af nämnda personal, med nyssnämnda undantag, hvilken efter uppnådda 65 lefnads- och minst 35 tjänstår erhåller afsked, fyllnadspensionen skall utgå med skilnaden mellan det för pensionens beräknande fastställda belopp, med inberäkning af ålderstillägg, och pensionen;

dels ock att för innehafvaren af de förenade väbels- och poliskommissariebefattningarna vid flottans station i Stockholm fyllnadspension må utgå med det belopp, som erfordras för att hans pensionsförmåner skola utgöra 1,000 kronor eller, om han vid afsked efter uppnådda 65 lefnads- och minst 35 tjänstår innehaft nämnda förenade befattningar i 5 år, 1,100 kronor och i 10 år, 1,200 kronor.

*Ang. ändring
i grunderna
för pensionering
af löntagare
å flottans
läkarestat.*

5:o) Uti en till Riksdagen den 23 februari 1900 aflåten proposition (n:o 50) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, vid bifall till hvad Kongl. Maj:t i annan proposition samma dag föresloge beträffande inqvarteringsbidrag åt läkare vid flottan, medgifva sådan ändring i de af Riksdagen godkända grunder för pensionering af löntagare vid flottans läkarestat, att en hvar af nämnda löntagare skulle vara *dels* berättigad att, om han stått i statens tjänst i 30 år och uppnått en lefnadsålder, fältläkare eller regementsläkare af 60 år och förste bataljonsläkare af 55 år samt jemväl i öfrigt uppfyllt vilkoren för erhållande af pension och fyllnadspension, vid afskedstagandet erhålla pension och fyllnadspension, beräknade enligt punkten 1 i de under den 3 oktober 1876 fastställda grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, *dels ock* skyldig att, om han vore, på sätt sålunda angifvits, berättigad till pension och fyllnadspension, ur tjänsten afgå, fält- och regementsläkare vid fylda 63 och förste bataljonsläkare vid fylda 58 lefnadsår, hvaremot föreskriften i kongl. skrivelsen den 22 juni 1877 angående rätt till högre fyllnadspension i visst fall för löntagare vid flottans läkarestat skulle upphöra att gälla;

dock att hvarje nuvarande, med fullmagt försedd innehafvare af läkarebefattning vid flottan skulle ega att, derest han sådant önskade och icke mottoge befordran till högre aflönad befattning vid flottans

läkarestat, qvarstå vid den honom nu tillkommande pensionsrätt och dermed förenade villkor, men skulle, derest han före den 1 december 1900 derom gjorde anmälan hos direktionen öfver flottans pensionskassa, kunna komma i åtnjutande af pensionsrätt enligt ofvan angifna nya grunder.

Beträffande denna Kongl. Maj:ts framställning afgifver utskottet särskildt utlåtande, hvilket utskottet här endast skolat

anmäla.

6:o) Under tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hemställer utskottet,

Ang. kostnaden för förvaltningen af småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt under år 1901.

att Riksdagen, i afseende å kostnaderna för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts förvaltning och verksamhet under år 1901, må medgifva,

att Kongl. Maj:t må för sistnämnda år bestämma de belopp, som för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr blifva erforderliga; samt

att de för berörda förvaltningskostnad och för anstaltens utgifter i öfrigt under nämnda år erforderliga medel må af Kongl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke äro att tillgå, anvisas af tillgängliga statsmedel såsom förskott, att antingen ersättas af berörda afgifter, i den mån de under året ingå, eller, derest sagda afgifter skulle för året befinnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

[3]

7:o) Uti en till Riksdagen den 22 december 1899 aflåten särskild proposition (n:o 31) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva sådan förhöjning af de understödsbelopp, hvilka efter utgången af år 1900 komme att beviljas från småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt,

Ang. förhöjning af understödsbeloppen från småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt.

att beloppet af helt understöd skulle utgöra 200 kronor för år; att det årliga understödsbelopp, hvilket tillkomme lärare eller lärarinna, som blifvit i tjänst anstald före den 1 januari 1880, uppnått en lefnadsålder af minst 55 år samt tjänstgjort minst 20 år och för hvilken summan af lefnads- och tjänstår uppginge till minst 80, skulle utgöra 130 kronor;

att, om lärare eller lärarinna af vederbörande skolråd eller folkskoleinspektör ansåges på grund af försvagad helsa, bristande syn eller hörsel eller annan liknande, oförvårdad anledning icke vidare vara fullt lämplig att sköta sin tjänst, skulle, efter uppnådda 25 tjänstår, lärare, som fyllt 50 år, och lärarinna, som fyllt 45 år, vara berättigade att, då han eller hon om understöd gjorde ansökning, efter afgang från tjänsten bekomma afkortadt årligt understöd till följande belopp:

a) lärarinna,		
som fyllt 45 år	90	kronor
" " 46 "	100	"
" " 47 "	105	"
" " 48 "	115	"
" " 49 "	120	" ;
b) lärare eller lärarinna,		
som fyllt 50 år	130	kronor
" " 51 "	145	"
" " 52 "	155	"
" " 53 "	170	"
" " 54 "	185	" ;

att det afkortade årliga understöd, hvilket tillkomme lärare eller lärarinna, som blifvit i tjänst anställd före den 1 januari 1880 samt, efter uppnådd lefnadsålder af minst 55 år och tjänstgöringstid af minst 20 år, af förut nämnda skäl icke vidare ansåges fullt lämplig att sköta sin tjänst, skulle utgöra, om summan af lefnads- och tjänstår uppginge till

75 år	90	kronor
76 "	100	"
77 "	105	"
78 "	115	"
79 "	120	" ;

samt att det årliga understöd, till hvilket den lärare eller lärarinna vore berättigad, som ej upphunnit det för erhållande af helt eller afkortadt understöd bestämda antalet lefnads- och tjänstår, men, sedan han eller hon tjänstgjort minst 15 år, genom obotlig sjukdom blifvit urständsat att vidare sköta sin tjänst, skulle utgöra 90 kronor.

Till det vid proposition fogade statsrådsprotokoll öfver ecklesiastik-ärenden den 22 december 1899 har föredragande departementschefen yttrat:

»Vid 1898 års riksdag har uti väckt motion föreslagits, att Riksdagen måtte besluta följande förändrade grunder för beredande af ålderdomsunderstöd åt lärare eller lärarinnor vid småskolor och mindre folkskolor äfvensom icke ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor:

att helt understöd skall utgå med ett belopp af 200 kronor för år;

att lärare eller lärarinna, som blifvit i tjenst anställd före den 1 januari 1880 och uppnått en lefnadsålder af minst 55 år, skall, om han eller hon tjenstgjort minst 20 år och summan af lefnads- och tjenstår uppgår till minst 80, vara berättigad att efter afgang från tjensten erhålla understöd till belopp af 130 kronor;

att, om lärare eller lärarinna af vederbörande skolråd eller folkskoleinspektör anses på grund af försvagad helsa, bristande syn eller hörsel eller annan liknande, oförvållad anledning icke vidare vara fullt lämplig att sköta sin tjenst, skola, efter uppnådda 25 tjenstår, lärare, som fyllt 50 år, och lärarinna, som fyllt 45 år, vara berättigade att, då han eller hon om understöd gör ansökan, efter afgang från tjensten bekomma afkortadt årligt understöd till följande belopp:

a) lärarinna,

som fyllt 45 år	90 kronor
” ” 46 ”	100 ”
” ” 47 ”	105 ”
” ” 48 ”	115 ”
” ” 49 ”	120 ” ;

b) lärare eller lärarinna,

som fyllt 50 år	130 kronor
” ” 51 ”	145 ”
” ” 52 ”	155 ”
” ” 53 ”	170 ”
” ” 54 ”	185 ” ;

att lärare eller lärarinna, som blifvit i tjenst anställd före den 1 januari 1880 och uppnått en lefnadsålder af minst 55 år, skall, om han eller hon tjenstgjort minst 20 år och af förutnämnda skäl icke vidare anses fullt lämplig att sköta sin tjenst, likaledes vara berättigad att efter afgang från tjensten erhålla afkortadt årligt understöd sålunda:

Om summan af lefnads- och tjänst- år uppgår till	till belopp af
75 år.....	90 kronor
76 „.....	100 „
77 „.....	105 „
78 „.....	115 „
79 „.....	120 „ ; samt

att lärare eller lärarinna, som ej upphunnit det för erhållande af helt eller afkortadt understöd bestämda antalet lefnads- och tjänstår, men genom obotlig sjukdom blifvit urståndsatt att vidare sköta sin tjänst, skall ega att, derest han eller hon tjänstgjort minst 15 år, från anstalten bekomma ett årligt understöd af 90 kronor.

Sedan Riksdagen i anledning af berörda motion i skrifvelse den 13 maj 1898 anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i hvad mån föreslagna förändrade grunder för beredande af ålderdomsunderstöd åt lärare och lärarinnor vid småskolor och mindre folkskolor äfvensom icke ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor borde vinna tillämpning, samt sedermera till Riksdagen inkomma med den framställning i ärendet, hvartill denna utredning kunde finnas föranleda, har Eders Kongl. Maj:t anbefalt direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning att föranstalta om sådan utredning och inkomma med det underdåniga förslag, hvartill densamma kunde gifva anledning.

Direktionen, som enligt nådigt medgifvande genom sakkunnig person låtit verkställa vissa nödiga funna beräkningar, hvilka i fyra särskilda tabeller såsom bilagor bifogats direktionens den 28 februari 1899 afgifna underdåniga utlåtande, anför deri i hufvudsak följande.

Den motion, som föranlett Riksdagens berörda skrifvelse, afsåge uteslutande förhöjning i de understödsbelopp, som från småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt utginge, och syftade således till ändring allenast af §§ 6, 7, 8 och 9 i nådiga reglementet för anstalten den 22 juni 1892, uti hvilka paragrafer dessa belopp vore bestämda. Såsom hufvudsakliga skäl för hvad i motionen föreslagits hade anförts, att, om än ålderdomsunderstöden — i motsats till hvad fallet vore med de pensioner, som utginge från folkskolelärarnes pensionsinrättning — blifvit bestämda utan afseende å de vexlande löner, som småskolelärare och andra med dem i detta afseende likstälde lärare faktiskt åtnjöte, granskning af de utredningar, på hvilka inrättandet af småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt grundat sig, dock gäfve vid handen, att det

belopp, hvartill fullt understöd i gällande reglemente blifvit bestämdt, eller 150 kronor, blifvit valdt med särskild hänsyn dertill, att det motsvarat hälften af den då för ifrågavarande lärare antagna medellönen eller sannolika lönen, bostadsförmånen oberäknad; och då redan under den tid, som förflutit från understödsanstaltens trädande i verksamhet intill 1897 års slut, genom skoldistriktens egna åtgöranden i allmänhet en stegring inträdt i småskolelärarnes löner samt dertill komme, att genom 1897 års Riksdags beslut från och med år 1898 denna stegring blifvit genom lag på det sätt fastslagen, att hvarje examinerad småskolelärare — under hvilken kategori det stora flertalet inbegreps — egde rätt till minst 300 kronors lön, förutom husrum och vedbrand, med förhöjning af 50 kronor efter 10 års tjenstgöring, syntes ett vidblifvande af de grunder, på hvilka understödsanstalten vore byggd, betinga, att understöden underginge någon förhöjning. Ej heller kunde det förnekas, att till och med det högsta understödet, som för närvarande utdelades af anstalten, eller 150 kronor om året, måste anses otillräckligt för lärare och lärarinnor, som förslitit sina krafter vid den magtpåliggande barnaundervisningen utan att bekomma aflöning, som medgäfvde dem att spara något för ålderdomen; och framträdde dessa förhållanden desto starkare, som redogörelsen för anstaltens verksamhet under de gångna åren gäfvde vid handen, att det ojemförligt största antalet understödstagare finge åtnöja sig med allenast afkortadt understöd, vexlande mellan 70 och 140 kronor, i följd hvaraf medelbeloppet af de understöd, som från anstalten utginge, exempelvis för det sista år, hvarom uppgift vid motionens väckande förelegat, stannat vid omkring 121 kronor. Derjemte anmärktes, att, medan ifrågavarande lärares och lärarinnors aflöningar vore jemförelsevis mycket små, proportionen mellan pensionen och aflöningen stälde sig för dem sämre än måhända i något annat fall, oaktadt det ålåge desse lärare att, såsom i § 3 af förenämnda reglemente föreskrefves, sjelfva bidra till sin pensionering, hvilket eljest långt ifrån alltid vore förhållandet med löntagare, äfven då de uppure vida högre aflöningar.

Dessa i motionen framställda skäl och synpunkter kunde direktionen icke annat än för sin del biträda; dervid särskildt framhållande, att, om vid anstaltens inrättande man af vissa orsaker funnit sig böra bestämma helt understöd till endast hälften af den då beräknade medellönen eller den sannolika lönen, hvilket otvifvelaktigt måste anses såsom en för understödstagarne icke särdeles gynsam beräkningsgrund, billigheten syntes fordra, att åtminstone denna proportion mellan medellön och

understöd, då en reglering af understödsbeloppen ifrågasattes, fortfarande, så vidt möjligt vore, vidmagthölles.

Direktionen anmärker vidare: Det låge i öppen dag, att ålderdomsunderstöden, äfven med den ökning, som nu ställes i utsigt, icke komme att bereda småskolelärare och de med dem likstälde, när de slutade sitt ansträngande och ansvarsfulla värf, mera än den nödortftigaste bergning. Under förutsättning af bifall till hvad i motionen föreslagits, komme medelunderstödet, som beräknats till omkring 160 kronor, att motsvara det belopp, som numera, sedan minimidelaktigheten för folkskoleläraretjenster förhöjts till 800 kronor, tillkomme enka efter afiden folkskolelärare, hvilken icke tillika efterlemnade pensionsberättigadt barn. Vål vore det sant, att folkskolelärare, för beredande af pension åt enka och barn, finge under tjänstetiden genom de obligatoriska pensionsafgifterna vidkännas större uppoffring, än hvad de lärare, som inbegrepes under småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, för sin egen ålderdomsförsörjning måste afstå af sina årsinkomster; men från allmän synpunkt sedt, torde det dock böra anses lika angeläget, att småskolelärare och deras gelikar, hvilka till allra största delen utgjordes af qvinnor och som sjelfva gjort en alltid betydelsefull och oftast med mycken möda förenad insats i ungdomens uppfostran, på ålderdomen tillförsäkrades nödortftig bergning, som att en folkskolelärares hustru vid mannens frånfälle icke lemnades utan medel till försörjning.

Emot de uträkningar angående understödsbeloppen för de olika understödsgraderna, som i Riksdagens skrifvelse innehölles, hade direktionen intet att erinra.

Beträffande den ökade kostnad, som den föreslagna förhöjningen i understöden skulle medföra, hade direktionen låtit verkställa beräkningar, som, med iakttagande af de faktiska förhållandena sådana de gestaltade sig till och med det år, för hvilket dessa varit i sin helhet kända, eller till och med år 1897, äfvensom med ledning af de beräkningar, som föregått anstaltens inrättande, utförts till och med år 1918, framginge:

att antalet understödstagare, som under anstaltens första verksamhetsår uppgått till 42 och år 1897 till 224, år 1918 borde beräknas till 1,929;

att, under förutsättning af att understöden komme att utgå efter samma grunder som hittills, bidrag af statsmedel till understödskostnadens bestridande skulle för första gången inträda under år 1913 eller under anstaltens tjuguförsta verksamhetsår, för hvilket det borde be-

räknas till 40,680 kronor; och skulle samma bidrag för år 1918 eller för anstaltens tjugusjette verksamhetsår komma att uppgå till 132,680 kronor;

att, under förutsättning af att den ifrågasatta förhöjningen i understöden utsträcktes till alla, hvilka såväl före som efter den för förändringens inträdande antagna tidpunkten eller ingången af år 1900 blefve till understöd berättigade, bidrag af statsmedel för understöds-kostnadens bestridande skulle för första gången inträda under år 1909 eller under anstaltens sjuttonde verksamhetsår, för hvilket bidraget borde beräknas till 8,792 kronor; och skulle samma bidrag för år 1918 komma att uppgå till 209,840 kronor;

samt att, under förutsättning, att för de understödstagare, som till och med år 1899 uppfördes på understödsstat, understödet beräknades efter nu gällande grunder, men åter för de understödstagare, som der-efter å sådan stat uppfördes, den förhöjda beräkningen af understöden iakttoges, bidrag af statsmedel till understöds-kostnadens bestridande skulle för första gången inträda under år 1910 eller under anstaltens adertonde verksamhetsår, för hvilket bidraget beräknats uppgå till 22,632 kronor; och skulle samma bidrag för år 1918 komma att uppgå till 208,620 kronor.

Vid dessa beräkningar hade, säger direktionen, emellertid de årliga förvaltningskostnaderna för tiden från och med år 1898 upptagits allenast till 6,200 kronor, ett belopp, som redan under vissa gångna år befunnits otillräckligt och som helt visst under anstaltens fortsatta utveckling måste förhöjas. I hvilken omfattning detta måste ske, vore ju icke lätt att på förhand beräkna, men direktionen funne skäl antaga, att den ökning i detta anslag, som blefve behöflig, vid den tidpunkt, hvartill ofvan anförda beräkningar framförts, icke skulle komma att öfverstiga 3,000 kronor. Siffrorna för det under olika förutsättningar beräknade statsbidraget år 1918 skulle då ökas med nyssnämnda summa och således komma att uppgå till 135,680 kronor, derest nu gällande grunder för understödens beräkning blefve oförändrade, till 212,840 kronor, om understödstagare, hvilka såväl före som efter ingången af år 1900 blifvit på understödsstat uppförda, komme i åtnjutande af den föreslagna ökningen i understöden, och till 211,620 kronor, derest det sistnämnda blefve fallet allenast med dem, som efter ingången af år 1900 blefve på sådan stat uppförda. Särskildt anmärkningsvärd vore den ringa ökning i statsbidraget, som blefve en följd af att förhöjningen utsträcktes jemväl till dem, hvilka redan kommit på understödsstat före den tidpunkt, då man tänkt sig förändringen komma att inträda, eller

ingången af år 1900. För sådan händelse skulle statens bidrag påkallas allenast ett år tidigare än eljest, och samma bidrag skulle det år, hvartill beräkningarna framförts, eller år 1918, komma att uppgå till vid pass 1,200 kronor mera, än om ökningen blott afsåge dem, som efter ingången af år 1900 blefve på understödsstat uppförda. Skilnaden i kostnad vore så ringa, att den vid frågans afgörande knappast kunde tillmätas betydelse, men, principiellt sedt, torde af grunder, som direktionen ej funne påkalladt att i detta sammanhang vidare utveckla, det icke kunna tillrådas att gifva retroaktiv verkan åt en eljest skälig befunnen förbättring i pensioner eller understöd, som af staten garanterades en viss klass af tjänstemän.

Ekonomiskt sedt blefve då, om nyssberörda eventualitet lemnades ur räkningen, frågan den, huru långt tidigare inträdande och huru mycket större bidraget af statsmedel skulle blifva, om de grunder, efter hvilka understödsbeloppen hittills varit bestämda, från den ifrågasatta tidpunkten, början af år 1900, utbyttes mot dem, som innehölles i den motion, hvilken föranledt Riksdagens förut berörda skrifvelse. Enligt de verkställda beräkningarna kunde härå svaras, att förhöjningen, på nyssnämnda sätt utförd, komme att verka derhän, att direkt statsbidrag till understödsanstalten erfordrades tre år tidigare, än eljest blefve förhållandet, samt att den på förhöjningen beroende tillväxten i årsanslaget komme att år 1918 hafva hunnit upp till en summa af 78,000 kronor. Dessa resultat syntes direktionen icke afskräckande. Det skulle ju, äfven om förhöjningen vidtoges, dröja mer än ett decennium, innan af statsverket kräfdes direkt utgift för småskolelärares ålderdomsförsörjning; och en först 20 år härefter inträdande ökning af vid pass 80,000 kronor i det årligen behöfliga statsbidraget syntes, stäldt i förhållande till vigten af det ändamål, som med utgiften skulle bestridas, böra anses väl motiverad.

Med stöd af hvad direktionen sålunda anfört och då det förslag, hvilket i motionen innehölles, öfverensstämde med den princip, som vid anstaltens inrättande lagts till grund för beräkningen af understödets storlek, men hvilken på grund af inträffade ändrade förhållanden nu icke längre vore upprätthållen, något, som billigtvis borde rättas, samt då vidare genom samma förslags bifallande en väl behöflig förbättring i understödstagarnes vilkor skulle ernås, utan att statens framtida bidrag till anstaltens underhåll komme att inträda så mycket tidigare eller blifva så mycket större, att deraf några betänkligheter rimligen kunde vållas, ville direktionen för sin del underdånigst förorda, att Eders Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta nådig proposition i ämnet; och har

direktionen framlagt förslag till den ändrade lydelse, som, derest de ifrågasatta förhöjningarna af understöden blefve beslutade, borde gifvas åt §§ 6, 7, 8 och 9 i nådiga reglementet för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt den 22 juni 1892.

Efter det direktionen för folkskolelärares pensionsinrättning inkommit med omförmälda utlåtande, anbefaldes statskontoret genom nådig remiss att äfven yttra sig i frågan. I sitt den 19 september 1899 afgifna underdåniga utlåtande anför statskontoret, att statskontoret, som funnit den föreslagna förhöjningen af nu utgående understödsbelopp vara af behof och förändrade aflöningsförhållanden påkallad, ansåge sig så mycket hellre böra tillstyrka bifall till det af förbemälda direktion framställda förslag, som statsverket redan haft och ännu under en följd af år komme att hafva till sin disposition utan ränta de af vederbörande kommuner erlagda afgifterna, i den mån desamma icke erfordrades för anstaltens utgifter: uppgående dessa medel för närvarande till ett belopp af omkring 385,000 kronor.»

Då departementschefen för sin del till fullo instämde uti hvad som anförts till stöd för den ifrågasatta förhöjningen af de understödsbelopp, hvilka funnes bestämda i omförmälda kongl. reglemente för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, hemställde departementschefen att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva sådan förhöjning i understödsbeloppen efter utgången af år 1900, som den aflåtna propositionen afser.

På grund af hvad sålunda i ärendet förekommit, finner utskottet sig böra tillstyrka Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag och hemställer derfor,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

8:o) Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 37) har herr *Hj. Sjövall* föreslagit, att Riksdagen ville besluta, att samtliga folkskolelärares pensioner, hvilka blifvit fastställda efter lägre delaktighetsbelopp än 700 kronor, skulle ökas till motsvarighet mot nämnda belopp eller till 525 kronor för hel pension och i proportion dertill för afkortad pension, samt för detta ändamål ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 39,000 kronor.

Beträffande den utredning i frågan, som motionären förebragt,
Bih. till Riksd. Prot. 1900. 4 Saml 1 Afd. 10 Häft.

*Ang. en inom
Andra Kam-
maren väckt
motion.*

och de skäl, hvilka han till stöd för sitt förslag anfört, tillåter sig utskottet att hänvisa till sjelfva motionen.

Utskottet, som anser, att det pensionsbelopp, som enligt gällande reglemente blifvit vederbörligen grundlagdt och bestämdt samt af pensionär tillträds, icke sedermera lämpligen bör höjas, hemställer,

att herr Sjövalls förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

*Ang. förlust af
pensionsrätt
eller pension.*

9:o) Kongl. Maj:t har uti en den 6 nästlidne april till Riksdagen aflåten proposition (n:o 83) föreslagit Riksdagen att besluta, att pension eller fyllnadspension af statsmedel icke måtte tillkomma den, som genom domstols eller vederbörande myndighets beslut blifvit afsatt eller för fel eller försummelse i tjensten afskedad från tjänstebefattning, med hvilken rätt till sådan pension eller fyllnadspension vore förenad, ej heller den, som efter erhållet afsked från dylik befattning blifvit genom i vederbörlig ordning meddeladt beslut dömd medborgerligt förtroende förlustig eller, i stället för till afsättning, dömd till straff jemlikt 2 kapitlet 17 § strafflagen; skolande i dessa fall pensionsrätten anses vara förverkad vid den tid, berörda beslut vunnit laga kraft; dock att i fråga om embets- eller tjänsteman, hvars pensionering bestredes af medel från kabinetts- eller konsulskassan, pensionsrätten icke skulle anses förverkad, med mindre Kongl. Maj:t förklarar sådan påföljd böra inträda; samt

att, beträffande huru i de fall, som i föregående punkt omför-
målades, förfaras borde i fråga om pension, hvartill någon på grund af anställning i statens tjänst eller eljest kunde vara berättigad från anstalt, som af staten understöddes, skulle gälla hvad i reglementet för hvarje särskild sådan anstalt vore eller framdeles kunde varda stadgadt.

Af det propositionen bifogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden samma dag inhemtas, att statsrådet och chefen för finansdepartementet i detta ärende då anfört följande.

Beträffande arméns militär- och civilstat vore i punkten 10 i kongl. cirkuläret angående ny pensionsreglering för armén den 22 juni 1877 stadgadt, att den, som efter laga ransakning och dom blifvit förvunnen till sådant brott, som medförde förlust af medborgerligt förtroende, skulle från och med månaden näst efter den, då domen vunnit laga

kraft, äfven vara förlustig sin rätt till åtnjutande af pension med fyllnadspension, samt att frågan, huruvida den, som, utan att förlora medborgerligt förtroende, blefve genom dom skild från tjenstebefattning, med hvilken rätt till fyllnadspension enligt de i cirkuläret angifna grunder vore förenad, skulle derigenom hafva förverkat rätt till denna fyllnadspension, komme i hvarje fall att bero på Kongl. Maj:ts pröfning.

I en till Riksdagen aflåten proposition af den 22 december 1897 hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att berörda punkt 10 i kongl. cirkuläret den 22 juni 1877 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Den, som efter laga ransakning och dom blifvit förvunnen till sådant brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, skall från och med månaden näst efter den, då domen vunnit laga kraft, äfven vara förlustig sin rätt till åtnjutande af pension och fyllnadspension. Huruvida åter den, som, utan att ådömas förlust af medborgerligt förtroende, genom laga kraft egande beslut blifvit afsatt från syssla, med hvilken rätt till fyllnadspension enligt dessa grunder är förenad, eller efter erhållet afsked dömd till straff jemlikt 2 kap. 17 § strafflagen, skall derigenom hafva förverkat rätt till fyllnadspension, kommer i hvarje fall att bero på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.»

Med anmälan att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits, hade i skrifvelse den 13 maj 1898 angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel Riksdagen anhållit, dels att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i grunderna för arméns och flottans pensionering, att den, som, utan att ådömas förlust af medborgerligt förtroende, genom laga kraft egande beslut blifvit afsatt från syssla, med hvilken rätt till fyllnadspension vore förenad, eller efter erhållet afsked förklarats hafva gjort sig till afsättning skyldig, skulle hafva förverkat rätt till fyllnadspension, och dels att Kongl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida icke för alla klasser af embets- och tjenstemän samt betjente, hvilkas pensionering delvis eller i sin helhet bestredes af allmänna medel, motsvarande bestämmelser om förlust af pensionsrätt eller pension borde blifva gällande, som de, hvilka kunde komma att stadgas beträffande armén och flottan.

Öfver Riksdagens berörda framställning hade efter särskilda remisser utlåtanden afgifvits af direktionen öfver arméns pensionskassa, af marinförvaltningen, efter direktionens öfver flottans pensionskassa hörande, af järnvägsstyrelsen, efter direktionens för statens järnvägs-

trafiks pensionsinrättning hörande, af statskontoret, af generalpoststyrelsen, af telegrafstyrelsen, efter direktionens för telegrafverkets pensionsinrättnings hörande, samt af generaltullstyrelsen.

Statskontoret hade i sitt den 1 november 1898 afgifna utlåtande till en början erinrat, att för närvarande pensionerades *uteslutande af statsmedel*:

1:o) alla de, som vore berättigade till pensioner å *allmänna in-dragningsstaten*, d. v. s. civile embets- och tjänstemän samt betjente i allmänhet äfvensom åtskillige med dem i pensionshänseende likstälde;

2:o) tullverkets tjänstepersonal, för hvilken pensionerna utginge af *tullmedlen*; och

3:o) embets- och tjänstemän, tillhörande minister- eller konsulsstaten, hvilkas pensionering bestredes af medel från *kabinetts- eller konsulskassorna*; att

fyllnadspensioner af statsmedel utginge till:

1:o) arméns militär- och civilstat, för hvilket ändamål vore å *nionde hufvudtitelns extra stat* uppfördt ett kreditiv till disposition af arméns pensionskassa;

2:o) a) flottans militär- och civilstat, b) mariningeniörsstaten och c) marinförvaltningens embets- och tjänstemän samt betjente; varande för denna utgift medel anvisade å *nionde hufvudtitelns ordinarie stat*;

3:o) a) lotsstyrelsens embets- och tjänstemän samt betjente och b) befäl och underbefäl vid lotsverket, till hvilka *fyllnadspensioner* utginge från *lotsmedlen*;

4:o) postverkets tjänstepersonal af alla grader, hvilken förr pensionerades *uteslutande af postmedlen*, men hvars pensionering dåmera bestredes af *postmedlen*, endast i den mån den till pension berättigade icke egde att erhålla pensionsbeloppet från civilstatens pensionsinrättning; och

5:o) telegrafverkets tjänstepersonal af alla grader, hvilken åtnjöte *fyllnadspensioner från telegrafmedlen*; samt att

staten genom *anslag till vederbörande pensionsinrättningar* i mer eller mindre grad deltog i pensionskostnaden för dem, som åtnjöte pensioner från

1:o) civilstatens pensionsinrättning;

2:o) arméns pensionskassa;

3:o) flottans pensionskassa;

4:o) handelsflottans pensionsanstalt;

5:o) statens jernvägstrafiks pensionsinrättning;

6:o) folkskolelärarnes pensionsinrättning;

7:o) kongl. teaterns pensionskassor.

Vidare hade statskontoret anfört, att för den första af nämnda grupper af *tjensteinnehafvare*, eller för dem, *hvilkas pensionering bestredes uteslutande af statsmedel*, för närvarande saknades bestämmelser om förlust af pensionsrätt i de fall, som i Riksdagens ofvan återopade skrifvelse afsåges. I sakens natur finge dock anses ligga, att den, som blifvit från tjänst afsatt, aldrig kunde komma i åtnjutande af dylik pension. Vederbörandes rätt till pension af detta slag pröfvades nemligen alltid af Kongl. Maj:t i hvarje särskildt fall; och första villkoret för pensions beviljande vore uppenbarligen, att den till pension ifrågakomne skulle vara innehafvare af den tjänst, med hvilken pensionsrätt blifvit förbunden. Då emellertid efter en sådan pensionärs afskedstagande kunde blifva uppdragadt, att han under tjänstetiden gjort sig skyldig till brott af den beskaffenhet, att han, derest han varit kvar i tjänst, bort till afsättning dömas, och då det syntes vara rättvist, att ingen finge åtnjuta statspension med bättre rätt än den lön, han egt att af statsmedel uppbära, funne statskontoret beträffande nu ifrågavarande grupp af *tjensteinnehafvare* en bestämmelse i det af Riksdagen angifna syftet vara på sin plats.

Hvad anginge den andra gruppen af ofvan omförmälde *tjensteinnehafvare*, eller dem, *till hvilka fyllnadspensioner af statsmedel* utginge, finnes bestämmelser meddelade:

1:o) beträffande *arméns militär- och civilstat* i förenämnda kongl. cirkulär angående grunder för pensioneringen af armébefälet den 22 juni 1877, för hvilka bestämmelsers innehåll ofvan blifvit redogjort;

2:o) beträffande *flottans militär- och civilstat, mariningeniörsstaten, marinförvaltningens och lotsstyrelsens embets- och tjänstemän samt betjente äfvensom befäl och underbefäl vid lotsverket*, hvilka samtliga skulle vara delegare i flottans pensionskassa, i gällande reglemente för nämnda kassa; varande dessa bestämmelser lika lydande med de för arméns militär- och civilstat gällande;

3:o) beträffande *telegrafverkets tjänstepersonal* i kongl. reglementet för telegrafverkets pensionsinrättning den 17 december 1886, hvori stadgades, att delegare, som afskedades till följd af brott mot allmän lag, förlorade all rätt till pension; att, derest delegare afskedades till följd af tjänstefel, det skulle på telegrafstyrelsens pröfning bero, huruvida tjänstefelet finge anses vara af den svåra beskaffenhet, att jemväl pensionsrätten borde förloras; samt att, om pensionstagare förlorade medborgerligt förtroende, han ock skulle vara pensionsrätten förlustig.

Då de skäl, som föramledt statskontoret att i fråga om dem, hvilka helt och hållet af statsmedel pensionerades, uttala sig för utfärdandet af bestämmelser i det af Riksdagen angifna syftet, syntes ega samma giltighet i afseende å dem, som egde att af statsmedel uppbära fyllnads-pensioner, hade statskontoret ansett, att äfven på dessa senare borde tillämpas enahanda bestämmelser i fråga om förlust af statspension, som dem, hvilka kunde vara fastställda för dem, hvilkas pensioner till hela beloppet utginge af statsmedel.

Vidkommande slutligen den grupp af *tjensteinnehafvare eller andra personer, som kunde vara berättigade till pensioner ur kassor, hvilkas verksamhet staten medelst anslag understödde*, så intoge dessa beträffande dem från nämnda kassor tillkommande pensioner otvifvelaktigt i nu ifrågavarande hänseende en annan ställning än de förut här omhandlade, så till vida nemligen som den enskilde pensionstagaren icke kunde sägas af staten uppbära något visst pensionsbelopp. Vid sådant förhållande måste det äfven blifva svårt och i de flesta fall säkerligen omöjligt att afgöra, i hvad mån staten skulle under oftanämnda förutsättningar undandraga den brottslige sitt understöd. I de respektive pensionskassornas reglementen, fastställda af Kongl. Maj:t, vore emellertid i allmänhet redan intagna bestämmelser, hvarigenom till afsättning dömd delegare eller delegare, som efter afskedstagandet gjort sig förvunnen till brott, för hvilket han eljest skolat till afsättning dömas, ginge i mistning af sin pensionsrätt. Sålunda stadgades:

1:o) i gällande *reglemente för civilstatens pensionsinrättning*: att den, som dömdes för begången förbrytelse sin syssla förlustig eller efter erhållet afsked genom laga kraft vunnet beslut förklarades hafva gjort sig till sådan påföljd förfallen, hade förlorat rättigheten att af pensionsinrättningen undfå pension, samt att delegare, som efter erhållet afsked blifvit för begången förbrytelse dömd medborgerligt förtroende förlustig, hade för den tid, berörda påföljd varade, förlorat pensionsrättigheten;

2:o) i *reglementet för arméns pensionskassa*: af den 15 december 1893: att den, som efter laga ransakning och dom blifvit förvunnen till sådant brott, som medförde förlust af medborgerligt förtroende, skulle från och med månaden näst efter den, då domen vunnit laga kraft, äfven vara förlustig sin rätt till pensions åtnjutande från denna kassa;

3:o) i gällande *reglemente för flottans pensionskassa*: bestämmelser af det innehåll, förut redan återgifvits;

4:o) i *reglementet för handelsflottans pensionsanstalt* af den 29 januari

1864: att för pensions erhållande erfordrades, bland annat, att ega behörigen vitsordad god frejd;

5:o) i *reglementet för statens jernvägstrafiks pensionsinrättning* af den 3 november 1882: att delegare, som af styrelsen för statens jernvägstrafik entledigades såsom varande för sin befattning olämplig eller afskedades på grund af tjenstefel eller brott mot allmän lag eller därför, att han utan styrelsens samtycke lemnat sin tjänst, förlorade all rätt till pension, äfven om han vid afskedandet innehade sådan rätt; samt

6:o) i *reglementet för folkskolelärarynes pensionsinrättning* af den 30 november 1866: att folkskolelärare, som för tjenstefel eller brott blifvit genom laga kraft vunnet beslut dömd sin tjänst förlustig eller förklarad till sådan påföljd förfallen, förlorade rätt till pension, samt att, om pensionstagare dömdes förlustig medborgerligt förtroende, förlorades jemväl pensionsrätten.

Af öfriga i ärendet hörda myndigheter hade marinförvaltningen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen och generaltullstyrelsen förklarad sig icke hafva något att erinra mot meddelande af bestämmelser i det af Riksdagen angifna syfte.

Direktionen öfver arméns pensionskassa hade anfört, bland annat, att direktionen i princip delade Riksdagens uppfattning, att en statens embets- eller tjänsteman, som så groft förbrutit sig, att han förskylt afsättning, äfven borde hafva förverkat rätt till den af statsmedel utgående pensionen, men dock icke kunde undgå att tillmäta en viss giltighet åt de skäl, som ursprungligen finge antagas hafva gifvit anledning till stadgandet att frågan, huruvida den, som, utan att förlora medborgerligt förtroende, skildes från tjänstebefattning, derigenom skulle hafva förverkat rätt till fyllnadspension, i hvarje fall komme att bero på Kongl. Maj:ts pröfning — ett stadgande, som sålunda innebure, att, om Kongl. Maj:t så pröfvade skäligt, den till afsättning dömd kunde bibehållas vid sin rätt till fyllnadspension. Förhållandet vore nemligen, att flera af de brott, för hvilka strafflagen för krigsmagten stadgade afsättning, i och för sig icke vore af den svåra beskaffenhet, att de skolat beläggas med så strängt straff, om detta ej ansetts krävas ur disciplinär synpunkt och för krigstuktens upprätthållande. Derest den, som, till följd af en för krigsmagten gällande undantagslag, för sin förbrytelse drabbats af ett strängare straff, än i allmänna strafflagen stadgades, betoges rätt till fyllnadspension, skulle detta, med hänsyn jemväl till de af honom för fyllnadspensions erhållande under tjänstetiden inbetalda afgifter, innebära en obillig hårdhet, som ingalunda kunde anses fordras af det allmänna rättsmedvetandet. I de fall åter, då någon, som

lydde under strafflagen för krigsmagten, beginge brott, hvarå straff der icke vore satt, och som således jemlikt § 3 i nämnda lag skulle straffas efter allmän lag och laga stadgar, syntes deremot förlust af rätt till fyllnadspension för den till afsättning dömd, på sätt Riksdagen föreslagit, ovilkorligen och utan inskränkning böra följa. Om sålunda, för det fall, att någon, med tillämpning af de i strafflagen för krigsmagten upptagna straffbestämmelser, till afsättning dömdes eller efter erhållet afsked förklarades hafva gjort sig till afsättning skyldig, det komme att på Kongl. Maj:ts pröfning bero, om den dömd jemväl skulle hafva förverkat rätt till fyllnadspension, hade direktionen i öfrigt icke något att erinra mot den af Riksdagen ifrågasatta ändringen i grunderna för arméns pensionering.

I anledning af hvad direktionen sålunda anført hade statskontorets yttrande inhemtats; och hade statskontoret i afgifvet utlåtande af den 22 november 1898 anført, att, då tillräckliga skäl icke syntes vara af direktionen förebragta för att vid utfärdande af föreskrifter i förevarande ämne bereda en undantagsställning åt dem, hvilkas förseelser befundes falla under de i strafflagen för krigsmagten upptagna straffbestämmelser, statskontoret icke ansåge sig kunna tillstyrka afseende å direktionens förslag i hvad det skilde sig från statskontorets i ofvan anförda utlåtande af den 1 november 1898 gjorda hemställan.

Slutligen hade jernvägsstyrelsen, med återopande af bestämmelserna i § 12 af det för statens jernvägstrafiks pensionsinrättning gällande reglemente, att vid statens jernvägar anställd tjänsteman eller betjent, som afskedats på grund af brott mot allmän lag, förlorade all rätt till pension, äfven om han vid afskedandet sådan rätt innehade, anført, att någon ändring i berörda reglemente icke erfordrades för vinnande af den af Riksdagen ifrågasatta enhetligheten i hvad beträffade bestämmelser rörande förlust af pensionsrätt för i tjänst varande embets- och tjänsteman samt betjent, som, utan att ådömas förlust af medborgerligt förtroende, genom laga kraft egande beslut blifvit afsatt från syssla. Deremot funnes i pensionsreglementet icke något stadgande, på grund hvaraf den, som, efter det han med rätt till pension entledigats från sin tjänst vid statens jernvägar, förklarades hafva gjort sig skyldig till afsättning, förlorade rätt till pension eller till någon del deraf. Då emellertid i hvarje pensionsbelopp, som uppbures från statens jernvägstrafiks pensionsinrättning, till någon del inginge det statsbidrag, som af pensionsinrättningen uppbures, hade styrelsen funnit sig för sin del böra tillstyrka, att för vinnande af den af Riksdagen afsedda likställigheten mellan alla klasser af embets- och tjänstemän samt betjente, hvilkas

pensionering delvis eller i sin helhet bestredes af allmänna medel, bestämmelser i sistberörda hänseende måtte gifvas; och hade styrelsen, vid det förhållande, att det statsbidrag, som inginge uti af statens jernvägs- trafikens pensionsinrättning utbetalda pensionsbelopp, icke faststälts att utgå såsom särskild så kallad fyllnadspension, ansett, att det nu ifrågasatta stadgandet borde gifvas den form, att den, som med rätt till pension från statens jernvägs- trafikens pensionsinrättning erhållit afsked från sin tjänst vid statens jernvägar, men derefter förklarades hafva gjort sig skyldig till afsättning, derigenom skulle hafva förverkat rätten till så stor del af den till honom utgående pension, som utgjorde skillnaden mellan, å ena sidan, förutvarande pensionsbeloppet samt, å andra sidan, det belopp, som efter verkställd utredning befundes motsvara årliga lifräntan å sammanlagda kapitalet af hans egna till pensionsinrättningen inbetalda afgifter jemte derå för tiden intill entledigandet belöpande ränta med ränta derå.

Departementschefen har vidare erinrat, att de till poststaten hörande tjänsteinnehafvarnes pensionering från och med innevarande år skulle, enligt Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut, i sin helhet bestridas af postmedlen.

Slutligen har departementschefen för egen del förklarat, att, i öfverensstämmelse med den mening, som uttalats af statskontoret och flertalet öfriga i ärendet hörda myndigheter, han, efter samråd med cheferna för öfriga statsdepartement, ansåge sig böra förorda, att bestämmelser i den i Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1898 angifna riktning måtte bringas till stånd. I fråga om de embets- och tjänstemän, hvilkas pensionering bestredes af medel från kabinetts- eller konsulskassan och således af både svenska och norska statsmedel, borde likväl de bestämmelser, som sålunda kunde komma att utfärdas, icke utan vidare göras tillämpliga, utan syntes pension från någondera af dessa kassor icke böra anses förverkad, med mindre Kongl. Maj:t förklarat sådan påföljd böra inträda.

Hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit beträffande förlust uti nu ifrågavarande fall af pension eller fyllnadspension, som utgår af statsmedel, synes utskottet motsvara hvad Riksdagen uti sin berörda skrifvelse af den 13 maj 1898 åsyftat.

Hvad derefter vidkommer de pensioner, hvilka utgå från kassor, som endast till en del underhållas af statsmedel och hvilkas pensionsväsande till en annan, kanske betydligare del är grundad på bidrag

af delegarne, anser utskottet väl, att fullständig förlust af dylik pension vid nu ifrågakvarande fall icke bör från statens sida påyrkas. Dock synes det utskottet, som om lämpligen beträffande så stor andel af sistnämnda pensioner, som kan anses motsvara det af vederbörande pensionsanstalt åtnjutna statsunderstödet, enahanda bestämmelser borde blifva gällande som för de uteslutande af statsmedel utgående pensioner och fyllnadspensioner; och anser utskottet det vara önskvärdt, att, så vidt sådant kan vara möjligt, detta må efter hand blifva i vederbörlig ordning stadgadt uti pensionsanstalternas reglementen. Under närvarande förhållanden anser sig utskottet böra tillstyrka Kongl. Maj:ts förslag jemväl i denna del.

Utskottet hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

*Ang. anlagen
under pensions-
staten.*

10:o) I afseende å öfriga anslag under pensionsstaten har någon förändring icke föreslagits, och får utskottet hemställa,

att samtliga de anslag under pensionsstaten, i afseende på hvilka förändring icke blifvit härofvän ifrågasatt, må i 1901 års riksstat upptagas med oförändrade belopp.

Allmänna indragningsstaten.

*Ang. direk-
tören vid in-
dragna central-
fängelset å
Norrholm C.
R. Wibergs,
predikanten vid
samma fängelse
A. Löfgrens
samt kamrera-
ren vid in-
dragna krono-
arbetsstationen
å Tjurkö T.
Grahls öfver-
flyttning å all-
männa indrag-
ningsstaten.*

11:o) Uti punkten 4 under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t, med åberopande af hvad i det såsom bilaga till andra hufvudtiteln indragna statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 13 januari innevarande år (sid. 12—16) funnes uti ärendet anfördt, föreslagit Riksdagen medgifva, att direktören vid indragna centralfängelset å Norrmalm *Carl Robert Wiberg*, predikanten vid samma fängelse *August Löfgren* samt kamreraren vid indragna kronoarbetsstationen å Tjurkö *Theodor Grahl* måtte få å allmänna indragningsstaten öfverflyttas, med rätt för dem att å sagda stat från och med år 1901 under sin återstående lifstid uppbära årlig lön till belopp, Wiberg af 5,175 kronor, Löfgren af 1,300 kronor och Grahl af 2,300 kronor, dock med vilkor, beträffande Wiberg, att, i händelse han efter förflyttning till indragningsstaten skulle befordras i statens eller kommunens tjänst, han

[4.]

skulle vara pligtig att i allo frånträda lönen å indragningsstaten, derest denna understege eller vore lika med den nya lönen, samt att å lönen å indragningsstaten, derest den öfverstege berörda nya lön, vidkännas mot denna senare svarande afdrag, och angående Löfgren, att, derest han, efter förflyttning till indragningsstaten, på statens, kyrkans eller kommunens stat erhöle högre aflöning än den, hvartill hans inkomster såsom predikant vid Danviks hospital nu uppskattats, eller 1,600 kronor, lönen å indragningsstaten skulle minskas med skilnaden mellan besagda högre aflöning, å ena, och nyssnämnda belopp, 1,600 kronor, å andra sidan, eller upphöra, der denna skilnad uppginge till 1,300 kronor.

Af återopade statsrådsprotokollet inhemtas i detta ämne följande. Kamreraren vid kronoarbeitsstationen å Tjurkö, Theodor Grahl, hvilken på grund af konstitutorial å denna befattning åtnjutit 1,200 kronor lön och 300 kronor arfvode jemte bostad och vedbrand, hade, efter det kronoarbeitsstationen med utgången af juli månad 1894 indragits, af Kongl. Maj:t förklarats berättigad att i afbidan på utredning af frågan, huruvida skäl kunde föreligga att till Riksdagen göra framställning om pension åt honom å allmänna indragningsstaten, åtnjuta ett hans samtliga löneförmåner motsvarande belopp af 2,300 kronor efter år räknadt. Enligt proposition till 1895 års Riksdag hade Grahl uppförts å allmänna indragningsstaten med en hans lön motsvarande pension af 1,200 kronor. Men Grahl hade derefter till Stockholms rådstufvurätt instämt Kongl. Maj:t och kronan med yrkande, att Grahl, som från 1896 års början icke kommit i åtnjutande af förenämnda med kamreraretjensten förenade löneförmåner, måtte utbekomma så stor del af dessa löneförmåner, uppskattade till 2,300 kronor om året, som vid blifvande dom i saken kunde vara till betalning förfallen. I dom den 28 maj 1896 hade rådstufvurätten förpligtat Kongl. Maj:t och kronan att till Grahl utgifva den för de fem första månaderna af 1896 förfallna andel af samtliga Grahl tillkommande löneförmåner. Hofrätten hade visserligen, med ändring af rådstufvurättens dom, ogillat Grahls i saken förda talan, men Kongl. Maj:t hade, på Grahls ändringssökande, i dom den 17 maj 1899, enär Grahl icke blifvit från sin befattning entledigad samt af i öfrigt anförda skäl, pröfvat lagligt att, med ändring af hofrättens dom, fastställa rådstufvurättens beslut. På ansökning af Grahl om aflönings åtnjutande för tid efter ingången af juni månad 1896 hade Kongl. Maj:t den 21 juli 1899 medgifvit, att till Grahl finge af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll från och med den 1

juni 1899, till dess annorlunda kunde vara förordnad, utbetalas aflöning efter 2,300 kronor för år.

Innan rättegången med Grahl blifvit afgjord, hade fängvårdsstyrelsen — utgående från den förutsättning, att samtliga sådana befattningshafvande vid centralfängelset å Norrmalm och det dermed för- enade kronohäktet, hvilka icke kunde vid detta fängelses förestående indragning förflyttas till tjänstgöring vid andra fängvårdsanstalter, men hade berättigade anspråk att det oaktadt få för sina innehafvande tjänster fortfarande åtnjuta aflöning eller ersättning därför, skulle för pensions erhållande öfverflyttas å allmänna indragningsstaten — hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes *dels* medgifva, att efter centralfängelsets indragning följande aflöningsförmåner finge tills vidare intill år 1898 af fängvårdsanslagen utbetalas till nedannämnda befattningshafvande vid fängelset, nemligen till direktören C. R. Wiberg:

lönen vid centralfängelset	kronor 3,000 —
arvodet vid kronohäktet	” 300 —
två ålderstillägg, tillsammans	” 700 —
vederlag för mistad bostad	” 1,000 —
” ” ” ved	” 175 —

Summa kronor 5,175 —

hwaremot ett till Wiberg utgående skrivvarearfvode å 400 kronor efter upphörandet af Wibergs tjänstgöring icke vidare syntes böra till honom utgå,

och till predikanten August Löfgren:

arvodet vid centralfängelset	kronor 1,400 —
” ” kronohäktet	” 300 —
ett ålderstillägg	” 500 —
hyresersättning	” 600 —
vederlag för mistad ved	” 100 —

Summa kronor 2,900 —

dels ock föreslå Riksdagen att öfverflytta Wiberg och Löfgren till allmänna indragningsstaten med rätt för dem att derå från början af år 1898 uppbära pension, Wiberg med 5,175 kronor och Löfgren med 2,900 kronor.

I häröfver infor dradt utlåtande hade statskontoret tillstyrkt bifall till fängvårdsstyrelsens hemställan, i hvad den afsåge Wiberg. Beträffande Löfgren, för hvilkens befattningar såväl vid centralfängelset som vid kronohäktet icke å stat uppförts lön, utan endast arfvode af respektive 1,400 och 300 kronor, hade statskontoret förklarar sig väl anse,

att Löfgren borde tills vidare och intill dess han kunde användas vid annan straffanstalt eller vinna annan befordran i statens eller kyrkans tjänst få af fångvårdsmedel tillgodonjuta berörda arfvoden med ålders-tillägg jemte hyresersättning och vederlag för mistad vedbrand, hvar-
emot statskontoret, med afseende derå att någon lön ej vore förenad med Löfgrens befattningar vid fångvården och hans anställning såsom predikant alltså icke kunde anses vara så fast, att han vid indragningen af predikantsbefattningen skulle ega rätt att för all framtid bibehållas vid dermed förenade aflöningsförmåner, funnit sig icke kunna tillstyrka Löfgrens öfverflyttande på allmänna inrdagningsstaten.

Genom kongl. bref den 29 januari 1897 hade Kongl. Maj:t förklarar, att Löfgren finge bibehållas vid sina aflöningsförmåner till den 30 april 1897, men att Kongl. Maj:t ej funnit skäl att hos Riksdagen göra framställning om Löfgrens öfverflyttande på allmänna indragningsstaten. I fråga om Wiberg deremot hade Kongl. Maj:t föreslagit 1897 års Riksdag att medgifva uppförande åt honom å allmänna indragningsstaten af ett mot hans förenämnda aflöningsförmåner svarande belopp af 5,175 kronor. Vid behandling af denna fråga hade Riksdagen, under åberopande af rådstufvurättens dom i rättegången mot Grahl och enär denna rättegång då vore på hofrättens pröfning beroende, anført, att vid detta förhållande Riksdagen ansåge, att, innan slutligen blifvit afgjort, huruvida Kongl. Maj:t och kronan skulle anses skyldig att vid en tjänsts indragning godtgöra tjänsteinnehafvaren till större belopp, än som motsvarade sjelfva den med tjänsten förenade lönen, det icke vore lämpligt bestämma, hvilket belopp borde för Wiberg å allmänna indragningsstaten uppföras, samt att frågan om Wibergs öfverflyttande å nämnda stat därför borde tills vidare anstå.

På särskilda framställningar från fångvårdsstyrelsen hade derefter Kongl. Maj:t medgifvit, att Wibergs löneförmåner finge till och med år 1900 till honom utbetalas af fångvårdsmedel.

Efter det rättegången mot Grahl blifvit afgjord, hade ofvanbemälde Löfgren hos Kongl. Maj:t anhållit, att då genom Kongl. Maj:ts dom i sagda rättegång syntes hafva uppkommit ett prejudikat, som styrkte Löfgrens rätt att utan afseende å de förfoganden, som vidtagits med den tjänstebefattning, hvartill han konstituerats, fortfarande åtnjuta de med tjänsten förenade förmåner, Kongl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte, att Löfgren för tiden efter den 1 maj 1897 måtte komma i åtnjutande af de honom såsom predikant vid centralfängelset och kronohäktet å Norrmalm tillkommande löneförmåner till belopp af 2,900 kronor för år räknadt.

Fångvårdsstyrelsen hade i anledning af domen angående Grahl samt Löfgrens nyssnämnda ansökning anført, att, försåvidt genom sagda dom finge anses vara slutligen afgjort, att kronan skulle vara skyldig vid en tjensts indragning godtgöra konstituerad innehafvare deraf med hela den aflöning, som honom i tjensten tillförsäkrats, syntes Wiberg, hvilkens tjensteställning i förevarande afseende vore fullkomligt likartad med den, som Grahl intagit, böra anses fortfarande berättigad att uppbära aflöning, motsvarande honom tillförsäkrade förmåner, tillsammans 5,175 kronor. Och då de Wiberg och Grahl tillkommande aflöningar syntes lämpligast böra för framtiden utgå från allmänna indragningsstaten, hade styrelsen hemställt, att Kongl. Maj:t måtte *dels* förnya sin till 1897 års Riksdag aflåtna proposition om Wibergs öfverflyttande å allmänna indragningsstaten, med rätt för honom att under vissa vilkor å sagda stat från och med år 1901 uppbära årlig lön till belopp af 5,175 kronor, *dels ock* föreslå Riksdagen att å allmänna indragningsstaten uppföra den Grahl nu tillerkända aflöning att från och med 1901 af honom uppbäras med 2,300 kronor för år; hvarjemte styrelsen hemställt, huruvida icke Kongl. Maj:t, för den händelse Kongl. Maj:t skulle pröfva skäligen bifalla Löfgrens ansökning, täcktes finna lämpligt föreslå Riksdagen att jemväl åt Löfgren uppföra hans aflöning å allmänna indragningsstaten under enahanda vilkor som för Wiberg.

Statskontoret hade, med afseende å hvad i ärendet nu förekommit, hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning om Wibergs, Grahls och Löfgrens öfverflyttande å allmänna indragningsstaten med rätt för dem att derå från och med år 1901 uppbära en hvar de af fångvårdsstyrelsen för honom tillstyrkta belopp under de vilkor och inskränkningar beträffande Wiberg och Löfgren, som af nämnda styrelse föreslagits.

Beträffande Löfgren hade departementschefen inhemtat, att han den 8 februari 1899 förordnats att vara predikant vid Danviks hospital med en aflöning af 1,000 kronor jemte fri bostad. Då sålunda Löfgren numera kommit i åtnjutande af en med sagda förmåner förenad presterlig tjenst, syntes den för honom å indragningsstat föreslagna ersättning böra minskas med, förutom nyssnämnda kontanta belopp 1,000 kronor, jemväl hyresersättningen 600 kronor, och Löfgren å indragningsstat böra beredas en ersättning af 1,300 kronor.

Under erinran att Riksdagen, med bifall till hvad utskottet i utlåtandet n:o 3 angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel i punkten 5 hemställt, beslutit att, under förut-

sättning af Wibergs öfverflyttning på allmänna indragningsstaten, minska bestämda anslaget till fångars vård och underhåll med ett belopp, motsvarande hans lön med ålderstillägg, får utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot hvad Kongl. Maj:t i omförmälda afseende föreslagit, hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställningar
må af Riksdagen bifallas.

12:o) Uti en den 23 sistlidne februari till Riksdagen aflåten proposition (n:o 64) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att åt portvakten i utrikesministerhotellet *Anders Andersson* å allmänna indragningsstaten bevilja pension af 600 kronor om året, att utgå från och med månaden näst efter den, hvori han erhöle entledigande från portvaktssysslan.

*Ang. pension
åt portvakten
Anders An-
dersson.*

Enligt hvad af det vid propositionen fogade statsrådsprotokoll öfver utrikesdepartementsärenden för nämnda dag inhemtats, har herr ministern för utrikesärendena då föredragit en af bemälda Andersson till Kongl. Maj:t ingifven ansökning, deruti Andersson, under förmålan, att han till följd af hög ålder och försvagade krafter icke längre kunde bibehålla sin berörda befattning, hvilken han alltsedan år 1863 innehaft, anhållit, att pension af allmänna medel måtte varda honom efter entledigandet från portvaktssysslan beviljad.

Statsrådsprotokollet meddelar vidare, att af det vid ansökningen fogade åldersbeviset samt en af chefen för utrikesdepartementets kameralfdelning i anledning af densamma utarbetad promemoria inhemtades:

att sökanden, som vore född den 30 september 1825 och således 74 år gammal, i 37 år varit anställd såsom portvakt i utrikesministerhotellet;

att han i sådan egenskap, utom vanliga portvaktsgöromål, haft till åliggande att ombesörja renhållningen å hotellets gård samt att utföra en viss tillsyn öfver fastigheten jemte dess fasta och lösa, staten tillhöriga inventarier, hvilket sistnämnda åliggande varit af särskild betydelse under tider, då hotellet på grund af ombyte af innehafvare af utrikesministerembetet eller af annan anledning icke varit bebodt af någon annan än sökanden och hans familj;

att sökanden, jemte bostadslägenheten samt nödigt bränsle och lyse äfvensom vissa livrépersedlar, åtnjutit en kontant lön, hvilken alltsedan början af 1870-talet utgjort 600 kronor om året;

att berörda löneförmåner — utom bostaden — bekostats af innehafvarne af utrikesministerembetet under de tider, då desse bott i hotellet, men att, då så icke varit händelsen, lönen utgått från utrikesdepartementet;

att sökanden städse på ett redbart och pligttroget sätt med synnerlig påpasslighet och omtanke skött sin tjänst och i sitt enskilda lif gjort sig känd för en hedrande vandel, för hvilket välförhållande han jemväl erhållit medalj af patriotiska sällskapet;

samt att sökanden, som icke kunnat göra nämnvärda besparingar, hade en ålderstigen hustru samt en hemmavarande ogift dotter.

Uti häröfver infor dradt utlåtande hade statskontoret anfört, att, då, på sätt i åberopade promemorian jemväl erinrats, det icke borde kunna ifrågasättas, att föregående och än mindre nuvarande innehafvare af utrikesministerembetet skulle förse bemälda portvakt med pension, då han numera icke längre kunde bibehålla sin befattning, det syntes statskontoret böra tillkomma staten, hvars egendom sökanden under en lång följd af år vårdat, att vid hans afgang från befattningen tillförsäkra honom något årligt underhållsbidrag, och att detta icke syntes kunna sättas lägre än ett den kontanta lönen motsvarande belopp eller samma pensionsförmån, som tillkomme vaktmästare vid centralt embetsverk efter uppnådda 65 lefnads- och 35 tjänstår, äfvensom hemställt, det Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att åt merbemälda portvakt Andersson å allmänna indragningsstaten bevilja pension af 600 kronor om året, att utgå från och med månaden näst efter den, hvori han erhöle entledigande från portvaktssysslan.

Herr ministern för utrikesärendena upplyste vidare, att Andersson bestridt ifrågavarande syssla under icke mindre än nio utrikesministrar, den nuvarande innehafvaren af befattningen oräknad.

Vid det förhållande, att ifrågavarande vaktbetjent under vissa tider åtnjutit aflöning af statsmedel, samt i betraktande jemväl af att en icke obetydlig statsegendom varit stäld under hans omedelbara tillsyn och att hans tjänster under en synnerligen lång tid alltså i viss mån kommit det allmänna till godo, har utskottet ansett, att någon pension af statsmedel bör honom beredas. Denna pensions belopp har utskottet ansett, vid jemförelse med hvad åt personer i liknande ställning förut plägat af Riksdagen beviljas, böra sättas till 500 kronor.

Utskottet hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen på det sätt bifallas, att åt portvakten i utrikesministerhotellet Anders Andersson å allmänna indragningsstaten beviljas pension af 500 kronor om året, att utgå från och med månaden näst efter den, hvori han erhåller entledigande från portvaktssysslan.

13:o) I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t under nionde hufvudtiteln uti punkten 5 föreslagit, att för fodermarsken vid ridskolan å Strömsholm *Fredrik Leonard Widlund* måtte å allmänna indragningsstaten uppföras en hälften af hans årslön vid ridskolan motsvarande pension af 350 kronor, att af honom under hans återstående lifstid årligen åtnjutas, med beräkning från och med månaden näst efter den, då han blifvit eller komme att blifva från fodermarsktjensten entledigad.

*Ang. pension
för foder-
marsken vid
Strömsholms
ridskola F. L.
Widlund.
[5.]*

Statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 8 december 1899 innehåller härom följande (sid. 39—41).

Uti skrifvelse af den 4 mars 1899 hade inspektören för kavalleriet anhållit, att, då fodermarsken vid ridskolan å Strömsholm *Fredrik Leonard Widlund*, enligt anmälan af skolans chef, till följd af framskriden ålder saknade den kraft och uthållighet, som fordrades för att sköta fodermarsktjensten, och derföre måste från densamma entledigas vid slutet af pågående ridskolekurs, Kongl. Maj:t måtte bereda *Widlund* för hans återstående lifstid en årlig pension af 350 kronor, motsvarande hälften af hans innehafvande kontanta årslön.

Af skrifvelsen bifogade intyg inhemtades, att *Widlund*, som vore född den 5 september 1835 och blifvit hugnad med medaljen i silfver af åttonde storleken för nit och redlighet i rikets tjenst, tjenat 8 år som trumslagare vid lifregementets grenadiercorps, 4 år såsom stalldräng vid Strömsholms hingstdepot och 31 år såsom fodermarsk vid ridskolan, eller sammanlagdt i 43 år varit i kronans tjenst anstald, samt att han, enligt vitsord af ridskolans chef, med trohet, nit och skicklighet fullgjort sina åligganden äfvensom ådagalagt ett hedrande uppförande.

Uti infordradt utlåtande hade arméförvaltningen å intendentsdepartementet anfört, att uti den första för ridskolan utfärdade stat af den 4 juli 1868 funnes bestämdt, att all i staten utförd aflöning skulle beräknas för ridtermin, med undantag endast af den för fodermarsken utförda, hvilken vore att anse såsom årslön, samt att uti det första

för ridskolan utfärdade reglemente af nyssnämnda datum funnes bestämdt, att tjänsteman vid skolan egde vid sjukdomsfall, som ej räckte öfver 8 dagar, oafkortadt uppbära sina löneförmåner och att, vid dylikt förfall utöfver denna tid, fjerdedelen af arvodet för den öfverskjutande tiden skulle afstås till den eller dem, som tjensten förrättade.

På grund häraf och då Widlund, hvilken innehaft fodermarsk-tjensten vid ridskolan alltsedan skolans början år 1868, sålunda enligt omförmälda, å Widlunds löneförhållanden ännu tillämpliga reglemente vore berättigad att under sjukdom uppbära tre fjerdedelar af årslönen, samt staten, vid tjensteinnehafvares oförmåga till tjenstens skötande till följd af ålder och aftagande kroppskrafter, syntes lika väl som vid tjensteinnehafvarens sjukdom böra anses skyldig tillerkänna honom något understöd till framtida uppehälle, hade arméförvaltningen funnit sig föranlåten hemställa om proposition till Riksdagen om Widlunds uppförande å allmänna indragningsstaten till åtnjutande af en årlig pension af 350 kronor.

Statskontoret, hvars utlåtande genom remiss jemväl infordrats, hade i likhet med arméförvaltningen tillstyrkt bifall till inspektörens för kavalleriet ofvanberörda framställning samt dervid erinrat, dels att uti den af Kongl. Maj:t under den 5 augusti 1892 fastställda stat för ridskolan å Strömsholm upptoges för en fodermarsk årslön till belopp af 700 kronor, dels ock att, enligt ridskolans reglemente, fodermarsken derstädes egde till åliggande att med ansvarighet inför chefen utöfva närmaste tillsynen öfver skolans byggnader och stallinventarier samt mottaga och vårda under lika ansvarighet det fourage, som genom chefens försorg anskaffades och magasinierades för elevernas hästar.

På grund af hvad sålunda blifvit upplyst och då departementschefen ansåge det vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att Widlund, som vore den ende med fast lön bland den å ridskolans stat upptagna personal, måtte erhålla något understöd till framtida uppehälle, då han efter långvarig och trogen tjenst vid uppnådda 64 år måste utan eget förvållande lemna sin befattning, med hvilken delagarerätt i arméns pensionskassa icke vore förenad, hemställde departementschefen om aflåtande af nu förevarande framställning.

Utskottet hemställer,

att hvad Kongl. Maj:t i förenämnda hänseende föreslagit må af Riksdagen bifallas.

14:o) Uti punkten 6 under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att murmästaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad *Nils Johan Nilsson* måtte från och med månaden näst efter den, då han blefve från sin befattning entledigad, under sin återstående lifstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp af 800 kronor årligen.

Ang. pension
för mur-
mästaren
N. J. Nilsson.
[6.]

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 30 december 1899 har departementschefen i denna fråga anfört följande (sid. 42—44).

I anledning af en utaf murmästaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad *Nils Johan Nilsson* framställd anhållan om beredande af pension åt honom i anseende till hans framskridna ålder och deraf följande oförmåga att med full kraft fullgöra de till nämnda befattning hörande åligganden hade chefen för fortifikationen i skrifvelse den 18 sistlidne oktober, med bifogande af prestbetyg för *Nilsson* samt intyg angående hans anställning vid förenämnda med flera statens fästningsbyggnader äfvensom angående hans ekonomiska ställning anfört, att *Nilsson*, som vore född den 4 januari 1830 och sålunda snart uppnådde 70 år, varit anställd vid statens arbeten öfver 50 år, deraf 39 1/2 år såsom murmästare dels vid befästningsarbetena i Karlskrona skärgård och dels sedan 1869 vid ofvannämnda fästningsbyggnad samt af sitt arbetsbefäl erhållit det samstämmiga vitsord, att han städse ådagalagt berömligt uppförande samt med nit, skicklighet, ordningssinne, redbarhet och pålitlighet fullgjort sina åligganden, på grund hvaraf och då *Nilsson* icke egde någon förmögenhet, utan för sin existens vore hänvisad till den aflöning, han åtnjöte från fortifikationen, utgörande 1,500 kronor årligen, förbemälde chef hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning om beviljande åt *Nilsson* af en pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 800 kronor årligen, att utgå från och med månaden näst efter den, då han blefve från sin befattning entledigad.

Uti häröfver infor dradt och den 31 sistlidne oktober afgifvet utlåtande hade arméförvaltningen å civila departementet, med afseende å *Nilssons* ålder och ovanligt långvariga och väl vitsordade arbete vid statens fästningsbyggnader, tillstyrkt aflåtande af proposition till Riksdagen på sätt här ofvan blifvit föreslaget.

Statskontoret, hvars utlåtande i ärendet jemväl infor drats, hade i likhet med arméförvaltningen förordat bifall till chefens för fortifikationen ofvan oförmälda framställning.

I fråga om beskaffenheten af Nilssons anställning vid statens fästningsbyggnader hade af vederbörande fortifikationsbefäl blifvit meddeladt, att Nilsson, hvilken sedan den 1 maj 1849 varit anställd vid statens arbeten, genom kontrakt af den 1 mars 1860 blifvit antagen såsom murmästare och förman för de privata murarena vid Karlskrona fästningsbyggnad, hvarvid det ålegat Nilsson att tillse och ansvara för allt det handtverksmessiga vid murarbetet å den post, der han blefve stationerad; att biträda vid alla utstakningar och utmätningar samt ansvara för att de efter ritningarne utsatta måtten vid murningen följdes; att i egenskap af förman uttaga från förrådet alla murareverktyg och ansvara för deras återställande; att i sin mån öfvervaka materialåtgången samt att tillse, det största möjliga sparsamhet iakttoges och att kronans i bruk varande effekter ej genom vårdslöshet förstördes eller skadades.

Sedan Nilssons tjänstgöring år 1869 förflyttats till Karlsborg, hade han derstädes utom fri bostad åtnjutit arfvode under tjänstgöringstiden enligt fastställd arbetsplan, upptaget under titeln »för civilt biträde vid murningen» med 1,500 kronor för året.

På grund af hvad sålunda förekommit och då staten, lika litet som en enskild husbonde, borde kunna undandraga sig att lemna nödigt underhåll åt en gammal och pligttrogen tjänare, sedan denne till följd af hög ålder icke vidare förmådde sjelf bidraga till sitt och sin familjs uppehälle, hemställde departementschefen, som icke hade något att erinra mot det af myndigheterna tillstyrkta pensionsbeloppet, om aflåtande af proposition i ämnet.

Utskottet, som icke mot framställningen haft annat att erinra, än att pensionsbeloppet syntes lämpligen böra bestämmas till ett mot hälften af Nilssons kontanta aflöning svarande belopp eller 750 kronor, hemställer,

att Riksdagen må i så måtto bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen medgifver, att murmästaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad Nils Johan Nilsson må från och med månaden näst efter den, då han varder från sin befattning entledigad, under sin återstående lifstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp af 750 kronor årligen.

15:o) Uti en till Riksdagen den 2 sistlidne februari aflåten proposition (n:o 59) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för följande vid allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm anställda personer, nemligen sjuksköterskan *Angelique Marie Hildegard Ramberg* samt sjuksköterskebiträdet *Juliana Sofia Rosén*, uppföra pensioner å allmänna indragningsstaten med 500 kronor för Ramberg samt 350 kronor för Rosén, att af dem under deras återstående lifstid årligen åtnjutas och utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken de erhöle entledigande ur sjukhusets tjänst.

*Ang. pensioner
åt sjuksköter-
skan vid all-
männa garni-
sonssjukhuset i
Stockholm A.
M. H. Ram-
berg och sjuk-
sköterskebiträ-
det derstädes
J. S. Rosén.*

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 2 februari 1900, hvaraf utdrag bifogats propositionen, har departementschefen i denna fråga anfört följande.

»Uti en af arméförvaltningen den 24 sistlidne november jemte eget yttrande öfverlemnad skrifvelse har sjukhusförvaltningen vid allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm gjort underdåning framställning, att fem i sjukhusets tjänst anställda personer, hvilka till följd af ålder, sjuklighet eller eljest vore mindre lämpliga att fortfarande der användas, måtte för deras återstående lifstid komma i åtnjutande af pensioner å allmänna indragningsstaten med belopp, motsvarande den för en hvar af dem i staten af den 22 december 1876 upptagna konstanta aflöning, nemligen för sjuksköterskorna *Angelique Marie Hildegard Ramberg* och *Maria Larsdotter* hvardera 547 kronor 50 öre, för sjuksköterskebiträdet *Juliana Sofia Rosén* 365 kronor, för kökspigan *Maria Johannesdotter* 273 kronor 75 öre och för maskinisten *Carl Fredrik Engström*, hvilken sistnämnde, enligt hvad arméförvaltningen tillkännagifvit, dock numera afidit.

Beträffande öfriga fyra personers lefnadsförhållanden inhemtas af de skrifvelsen åtföljande intyg, att sjuksköterskorna *Ramberg* och *Larsdotter* uppnått, den förra 56 lefnads- och 34 tjänstår samt den senare 58 lefnads- och 22 tjänstår, sjuksköterskebiträdet *Rosén* 46 lefnads- och 18 tjänstår och kökspigan *Johannesdotter* 52 lefnads- och 19 tjänstår; att *Ramberg*, som nästlidna augusti månad drabbats af hjernblödning, på grund deraf är för framtiden oförmögen att förrätta sin tjänst såsom sjuksköterska, samt att *Rosén*, efter en i tjänsten ådragen skada å högra underarmen, lider af förlamning af högra handens muskler och nerver, till följd hvaraf äfven hon är oförmögen att sin tjänst förrätta och med arbete försörja sig.

Arméförvaltningen har vid framställningens öfverlemnande dels upplyst, att nyssnämnda medlemmar af sjukhusets personal vore be-

rättigade att, utom den kontanta aflöningen, bekomma fri bostad å sjukhuset, ved och lyse samt daglig portionsersättning, dels ock för egen del anfört, att ifrågavarande sjuksköterskor och sjuksköterskebiträde, hvilka antingen genom ålder eller svårare sjukdom befunes oförmögna till fortsatt tjänstgöring, vore i behof af pension, att det torde vara statens pligt att understödja dem, som lång tid skött sådan lika ansvarsfull som ansträngande tjänst och derunder, till följd af sin ständiga tjänstgöring dag och natt med umbärande af tillräcklig hvila och sömn, i förtid åldrats och blifvit utslitna, samt att, hvad anginge kökspigan Johannesdotter, hon syntes på grund af sin ålder böra komma i åtnjutande af pension, då hon icke längre förmådde på ett tillfredsställande sätt sköta sina sysslor och svårigen kunde på gamla dagar med försvagade krafter erhålla någon ny tjänst; hemställande arméförvaltningen på grund häraf, det Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att åt sjuksköterskorna Ramberg och Larsdotter, sjuksköterskebiträdet Rosén och kökspigan Johannesdotter bevilja pensioner å allmänna indragningsstaten till belopp, som, med någon nedsättning i de af sjukhusförvaltningen föreslagna siffror, borde upptagas till 500 kronor för hvardera af Ramberg och Larsdotter, till 350 kronor för Rosén och till 250 kronor för Johannesdotter, att tillträdas från och med månaden näst efter den, i hvilken entledigande ur sjukhusets tjänst erhöles.

Statskontoret, hvars utlåtande i ärendet Eders Kongl. Maj:t behagat infordra, har uti skrifvelse den 30 sistlidne december förklarad sig biträda arméförvaltningens ofvanberörda hemställan utom beträffande kökspigan Johannesdotter, som vore endast 52 år gammal och, så vidt handlingarne utvisade, icke på grund af sjuklighet oförmögen till arbete, hvadan statskontoret ansåg giltiga skäl för hennes afskedande från sjukhusets tjänst icke hafva blifvit anförda.»

På grund af hvad sålunda förekommit i fråga om Ramberg och Rosén, och då staten, lika litet som en enskild husbonde, syntes kunna eller böra undandraga sig skyldigheten att bereda skäligen utkomst åt tjenstehjon, som efter långvarig tjänst på grund af ålder eller sjuklighet kommit i den belägenhet, att de ej kunde med eget arbete sig försörja, har departementschefen, under förklarande, att han under för handen varande förhållanden icke kunde understödja förslaget om Larsdotters och Johannesdotters uppförande å pensionsstat, hemställt om aflåtande af nu föreliggande proposition.

Utskottet finner väl, att pension å indragningsstaten torde böra

beredas de nu dertill af Kongl. Maj:t föreslagna två personer, men kan ej underlåta att finna de föreslagna pensionsbeloppen i någon mån för höga vid jemförelse med hvad af de senare årens Riksdagar i sådant afseende medgifvits åt vissa andra förutvarande tjensteinnehafvare vid garnisonssjukhuset, af hvilka åtskilliga åtnjutit löneförmåner till enahanda belopp som de nu ifrågavarande personernas. Utskottet har därför ansett pensionen för sjuksköterskan Ramberg kunna lämpligen bestämmas till 450 kronor och för sjuksköterskebiträdet Rosén till 300 kronor och hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen för följande vid allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm anställda personer, nemligen sjuksköterskan Angelique Marie Hildegard Ramberg samt sjuksköterskebiträdet Juliana Sofia Rosén, uppför pensioner å allmänna indragningsstaten med 450 kronor för Ramberg samt 300 kronor för Rosén, att af dem under deras återstående lifstid årligen åtnjutas och utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken de erhålla entledigande ur sjukhusets tjenst.

16:o) Kongl. Maj:t har i propositionen n:o 60, aflåten den 8 sistlidne februari, föreslagit Riksdagen medgifva, att vid Karlsborgs fästningsbyggnad förut anstälde arbetaren *August Johansson* måtte under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 300 kronor, att utgå från och med början af år 1900.

*Aug. pension
åt arbetaren
A. Johansson.*

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för nämnda dag har departementschefen härom anfört som följer.

»Sedan vid Karlsborgs fästningsbyggnad förut anstälde arbetaren August Johansson, hvilken den 29 mars 1899 under arbete å Vaberget erhållit så svår kroppsskada, att hans venstra ben måst amputeras, hos vederbörande fortifikationsbefälhafvare gjort framställning om erhållande af statsunderstöd, enär han till följd af den lidna skadan för framtiden vore urståndsatt att nödtorftigt försörja sig och sin familj, har chefen för fortifikationen uti skrifvelse den 12 sistlidne december, med bifogande af prest- och läkarebetyg för Johansson, ett af ordföranden i Mältorps sockens kommunalnämnd afgifvet intyg angående Johanssons ekonomiska ställning samt protokoll öfver hållet förhör inför fortifika-

tionsbefälhafvaren å Karlsborg om förloppet vid omförmälda tilldragelse tillika med en rapport derom, i underdånighet hemställt, att Johansson måtte i nåder beredas pension å allmänna indragningsstaten från och med år 1900 med ett belopp af trehundra kronor årligen; och har chefen för fortifikationen till stöd härför anfört, att Johansson vore i stort behof af understöd, att någon vårdslöshet vid arbetet ej kunde läggas honom eller hans arbetskamrater till last, utan att den kroppsskada, hvaraf han drabbats, blifvit genom en ren olyckshändelse honom tillfogad, samt att Johanssons förmåga att arbeta och sjelf bidra till sin egen och familjens bergning härigenom för all framtid betydligt förminskats.

Af de chefens för fortifikationen nyssberörda skrifvelse bifogade handlingar inhemtas, utöfver hvad redan blifvit omnämndt, bland annat, att arbetaren Johansson, som är född den 21 september 1853 och således mer än 46 år gammal, har hustru och 4 omyndiga barn, hvaraf 2 minderåriga, och dessutom måste försörja en ålderstigen moder; att han, som år 1895 för 2,000 kronor inköpt en liten hemmanslott, belägen i en karg och stenbunden skogstrakt, sjelf icke egt medel för inköpet, utan måst sätta sig i skuld för hela köpesumman, och genom den nu skedda olyckan blifvit urståndsatt att fullborda sin afsigt att medelst arbete å Vaberget så småningom intjena skuldsumman för att på sin ålders dagar ega ett hem, samt att hans belägenhet derigenom, ifrån att vara torftig, närmade sig att blifva nödstäld.

Vid ofvan omförmälda tillfälle, då Johansson skadade sig, hade så tillgått, att han jemte en annan arbetare och deras förman, som varit sysselsatte med nedbrytandet af lösskjutna stenblock vid uppfartsvägen från ett batteri å Vaberget, på förmannens tillsägelse försökt nedifrån lätta på ett dylikt block, sedan försöket att uppifrån lösgöra detsamma misslyckats, samt att, då blocket härvid plötsligen nedfallit, Johansson icke kunnat liksom de andra draga sig undan, utan träffats af blocket och fått sitt venstra ben brutet, till följd hvaraf amputation af detsamma måst ske ofvan midten af låret.

Såväl arméförvaltningen som statskontoret, hvilkas yttranden i ärendet Eders Kongl. Maj:t behagat infordra, hafva uti afgifna utlåtanden sammanställande tillstyrkt, att proposition måtte till Riksdagen aflåtas om beviljandet af den för Johansson föreslagna pensionen.»

På grund af härvid förekommande särdeles ömmande omständigheter har departementschefen, under förmälan, att han icke hade något att erinra mot den föreslagna pensionens storlek, tillstyrkt propositionens aflåtande.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

17:o) Kongl. Maj:t har i en till Riksdagen den 23 februari 1900 aflåten proposition (n:o 61) föreslagit Riksdagen medgifva, att regementsveterinären Edlings enka *Hedvig Florentine Edling*, född Lundquist, måtte, så länge hon förblefve enka, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 340 kronor, att utgå från och med den 1 mars 1899.

*Ang. pension
ät enkan
H. F. Edling.*

Statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet har i denna fråga till statsrådsprotokollet ofvannämnda dag anfört följande.

»Uti en till Eders Kongl. Maj:t ingifven skrifvelse har regementsveterinären vid lifregementets dragoner C. E. Edlings efterlemnade enka Hedvig Florentine Edling, född Lundquist, med bifogande af prestbetyg och ett styrkt transsumt af bouppteckningen, i underdånighet anhållit, att, då hon icke vore berättigad till pension efter mannen, Eders Kongl. Maj:t måtte genom framställning till Riksdagen bereda henne dylik förmån.

Af de i ärendet företedda handlingar inhemtas, att regementsveterinären Edling afidit den 19 februari 1899 vid 63 års ålder efter en tjenstetid af 41 år; att han såsom sterbhusdelegare efterlemnadt sin förbemälda enka, född den 28 maj 1843, jemte sju barn, hvaribland två omyndiga döttrar och en minderårig son, samt att vid bouppteckningen skulderna i boet befunnits öfverstiga tillgångarna med 17,818 kronor 22 öre.

Arméförvaltningen å civila departementet, som den 13 innevarande månad häröfver afgifvit underdånigt utlåtande, har dervid vitsordat, att sökanden icke egde rätt till pension vare sig i arméns nya eller äldre enke- och pupillkassa, samt i betraktande af boets gäldbundna ställning äfvensom sökandens och de omyndiga barnens utblottade tillstånd ansett sig böra hemställa, att nådig proposition måtte till Riksdagen aflåtas om beviljandet för sökanden af en årlig pension från allmänna indragningsstaten af 340 kronor eller samma belopp, hvarmed lägsta pensionen för regementsveterinärenka i arméns nya enke- och pupillkassa utginge, att beräknas från och med månaden näst efter den, i hvilken mannen afidit, och af sökanden åtnjutas så länge hon i sitt nuvarande enkestånd förblefve.

Statskontoret, hvars yttrande i ärendet Eders Kongl. Maj:t genom nådig remiss jemväl behagat inhemta, har uti afgifvet utlåtande af

den 15 innevarande månad i underdånighet biträdt arméförvaltningens berörda hemställan.»

Med afseende å hvad sålunda förekommit och då det måste antagas hafva varit ekonomiskt obestånd, som hindrat sökandens man att åt henne och barnen bereda pension från arméns enke- och pupillkassa, har departementschefen tillstyrkt propositions affåtande.

Med hänsyn till hvad statsrådsprotokollet uti ämnet upplyser hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. gevärshandverkaren C. H. Blomstrands pensionsrätt.

18:o) Kongl. Maj:t har uti en till Riksdagen den 2 sistlidne mars affåten proposition (n:o 62) föreslagit Riksdagen medgifva, att gevärshandverkaren vid lifregementet till fot *Carl Henrik Blomstrand* måtte komma i åtnjutande af pensionsrätt enligt de i kongl. cirkuläret den 22 juni 1877 angående ny pensionsreglering för armén fastställda grunder med deri gjorda ändringar och tillägg, dock med vilkor att han före 1901 års utgång till arméns pensionskassa inbetalade de afgifter för tiden från och med år 1879, som för rätt till fyllnadspension honom ålegat, om han år 1878 ingått å ny pensionsstat, jemte sex procent ränta å afgiftsbeloppet för hvarje derefter tilländalupet år från samma års slut intill betalningsdagen.

Af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landförsvarsärenden för ofvannämnda dag inhemtas följande,

»Uti en af vederbörande militärmyndigheter förordad skrifvelse har gevärshandverkaren vid lifregementet till fot, innehafvaren af medalj för nit och redlighet i rikets tjenst *Carl Henrik Blomstrand*, hvilken sedan den 1 april 1872 innehade gevärshandverkaretjenst vid indelta infanteriet och dessförinnan sedan år 1852 haft anställning vid *Carl Gustafs stads* gevärsfaktori, i underdånighet anhållit att — när han af bristande kännedom om deraf härflytande förmåner icke inom den i nådiga brevet den 22 juni 1877 stadgade tid begärt få inträda å den genom samma nådiga bref fastställda nya pensionsstat för arméns befäl och underbefäl med vederlikar och i följd häraf icke vore berättigad till då beviljade pensionsförmåner och således ej heller till den pensionsförhöjning, som för gevärshandverkare bereds genom nådigt cirkulär den 30 september 1898 — Eders Kongl. Maj:t täcktes af gunst

och nåd tillåta honom att nu få ingå å samma pensionsstat mot stadgade retroaktivafgifter för rätt till fyllnadspension, eller ock på annat sätt låta honom komma i åtnjutande af den genom berörda nådiga cirkulär medgifna pensionsförhöjning.

Sedan Eders Kongl. Maj:t genom nådig remiss behagat infordra direktionens öfver arméns pensionskassa utlåtande i detta ärende, har bemälda direktion under den 8 november 1899 dylikt utlåtande afgifvit och dervid till en början upplyst, att Blomstrand, som vore född den 5 maj 1840 och, såsom ofvan anförts, antagits till gevärssmed den 1 april 1872, genom en af honom i behörig ordning under den 26 december 1878 lemnad förklaring tillhörde gammal pensionsstat, till följd hvaraf han, derest han qvarstode vid sin nuvarande tjenst till den 1 april 1902, blefve med då uppnådda 61 lefnads- och 30 tjenstår, från 20:de åldersåret räknade, berättigad att, jemlikt 48 § i pensionsreglementet och nådiga brevet den 9 februari 1858, tillträda pension och fyllnadspension med etthundra kronor, deraf 75 kronor i 11 klassen af arméns pensionskassa och 25 kronor från statsmedlen.

I anledning af Blomstrands förevarande ansökning anför direktionen vidare, att, då Blomstrand icke inom stadgad tid ingått å den pensionsstat, som enligt 1877 års pensioneringsgrunder faststälts för arméns befäl och underbefäl med vederlikar, någon rätt för honom att nu få inträda å berörda pensionsstat visserligen icke förefunnes, men att, sedan genom utfärdandet af nådiga cirkuläret den 30 september 1898 en ny pensionsstat för gevärshandtverkare vid indelta infanteriet kunde sägas hafva blifvit af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen antagen, det syntes direktionen vara billigt, att tillfälle att ingå å denna pensionsstat bereddtes Blomstrand, som vore den ende af indelta infanteriets gevärshandtverkare, å hvilken sistberörda cirkulär icke utan vidare kunde tillämpas; finnande direktionen Blomstrands anhållan så mycket mer behjertansvärd, som antagligt vore, att Blomstrand före den fastställda preskriptionstidens utgång skulle hafva samtyckt att ingå å den år 1877 fastställda pensionsstaten, om den pensioneringsgrund för de i gevärshandtverkareaflöningen ingående tvenne nummerlöner, som år 1898 medgifvits, fått tillämpas från den tid, 1877 års pensioneringsgrunder trädde i kraft, och derigenom det i dessa grunder åsyftade önskemål att, medelst pensionens bestämmande för underofficerare med vederlikar till belopp så nära som möjligt motsvarande den fasta lönens, minska den ekonomiska olägenheten af ett tidigare afskedstagande för dessa tjenstemän redan då för gevärshandtverkarna vid indelta infanteriet blifvit en verklighet.

Slutligen anför direktionen, att, derest Eders Kongl. Maj:t skulle täckas medgifva Blomstrand inträde å den för gevärshandtverkarne vid indelta infanteriet nu gällande pensionsstat, Blomstrand dock icke syntes böra komma i bättre ställning än de af hans yrkeskamrater, som ingått å 1877 års pensionsstat, hvadan Blomstrands inträde å 1898 års pensionsstat, enligt direktionens åsigt, endast borde medgifvas i sammanhang med åläggande för honom att inom ett år hafva till arméns pensionskassa inlevererat de afgifter för rätt till fyllnadspension för tiden från och med 1879, som honom ålegat, om han år 1878 ingått å nya pensionsstaten, jemte 6 procent ränta å afgiftsbeloppet för hvarje derefter tilländalupet år från sistnämnda års slut till levereringsdagen.

Arméförvaltningen å civila departementet, hvars yttrande i ärendet jemväl inforrats, har under den 13 nästlidne februari i underdånighet förklarat sig icke hafva något att i sak erinra mot bifall till den gjorda ansökningsen på sätt och under de vilkor, som direktionen öfver arméns pensionskassa föreslagit, men erinrat, att, då 1877 års Riksdag vid godkännande af de samma år bestämda grunder för pensioneringen af arméns befäl och underbefäl med vederlikar fastslagit en viss, af Blomstrand försuten tidpunkt, inom hvilken en före 1878 års ingång utnämnd militär eller civilmilitär tjänsteman skulle ega att tillkännagifva sin önskan om inträde å den nya pensionsstaten, Riksdagens bifall till den gjorda framställningen torde böra inhemtas.

Genom Blomstrands ingående å ny pensionsstat vunnes också den fördel, att Blomstrand, hvilken nu icke vore skyldig att vid viss ålder taga afsked, blefve pliktig att afgå ur tjensten vid 63 års ålder.

På grund af hvad sålunda i ärendet blifvit anfördt och med fästadt afseende å de särskilda omständigheter, hvilka förekommit i fråga om gevärshandtverkarens vid indelta infanteriet pensionsrätt, anser jag det vara med billighet öfverensstämmande, att Blomstrand beredes tillfälle att mot föreslagna retroaktivaavgifters erläggande ingå på den nya pensionsstaten för nyssbemälda gevärshandtverkare.»

Då ifrågavarande rättighet icke synes böra under de vilkor, som Kongl. Maj:t föreslagit, Blomstrand förmenas, hemställer utskottet,

att Riksdagen må bifalla Kongl. Maj:ts förvarande framställning.

19:o) Kongl. Maj:t har i punkten 7 under denna hufvudtitel i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen, att för lektorn vid sjökrigsskolan Johan Erik Lindgrens enka *Anna Constantia Lindgren*, född Kjerrström, måtte å allmänna indragningsstaten uppföras en pension af 400 kronor, att af henne från 1900 års början årligen åtnjutas, så länge hon förblefve enka.

*Ang. pension
för lektorn vid
sjökrigsskolan
J. E. Lind-
grens enka.
[7.]*

Af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 30 december 1899 (sid. 45—46) inhemtas, hurusom departementschefen då föredragit en af lektorn vid sjökrigsskolan Johan Erik Lindgrens enka *Anna Constantia Lindgren*, född Kjerrström, gjord ansökan, att, med afseende å hennes bekymmersamma belägenhet och behof af hjälp, en årlig pension måtte henne beviljas.

Af de ansökningen bifogade handlingar inhemtades, att sökandens numera afidne man, som varit född den 22 mars 1844 och afidit den 28 april 1899, från början af höstterminen 1879 till sin död innehaft anställning såsom tillförordnad hufvudlärare i engelska språket vid härvarande högre lärarinneseminarium; att han den 24 november 1893 utnämnts till lektor i engelska språket vid sjökrigsskolan, efter att hafva någon tid uppehållit tjänsten under ledighet; att han, som sålunda tillbragt omkring 20 år i statens tjänst, dessutom varit verksam såsom lärare i lefvande språk dels vid Beskowska skolan i Stockholm alltifrån höstterminen 1874, intilldess han under april månad 1899 insjuknat, dels vid Åhliniska flickskolan i Stockholm åren 1875—1897, dels ock vid Östermalms högre elementarläroverk för flickor under några år; varande för all denna tjänstgöring synnerligen vackra vitsord af de särskilda läroanstaltarnas rektorer och föreståndare meddelade; att sökanden, som vore född den 28 juli 1855, vid två tillfällen, nemligen åren 1883 och 1888, lidit af sinnessjukdom, vid det senare tillfället i en ytterst svår sjukdomsform, och varit för vård intagen å hospital, hvarest hon senast vistats hösten 1889; att, ehuru denna sjukdom sedermera småningom återgått, hon dock fortfarande lede af stor kraftnedsättning, höggradig nervositet, försvagad hörsel och synförmåga samt derigenom vore helt och hållet ur stånd att sig och en minderårig son med arbete försörja; äfvensom att vederbörande läkare vid de hospital, der sökanden vårdats, ansåge stor fara föreligga för att recidiv af sinnessjukdomen kunde med anledning af ekonomiska bekymmer och oro för framtiden inträffa; samt att angående ställningen i boet efter lektor Lindgren ett vederbörligen styrkt transsumt af den hållna bouppteckningen utvisade, att såsom sterbhusdelegare an-

tecknats, jemte enkan, en son född den 7 juni 1883, och att en behållning förefunnits i boet af 10,175 kronor 94 öre, deraf 10,000 kronor utgjort fordran på grund af lifförsäkringsbref.

Uti infordradt utlåtande hade statskontoret, med afseende å de särskildt ömmande omständigheter, som i detta fall förekomme, ansett sig böra tillstyrka, att till Riksdagen måtte aflåtas proposition om beviljande å allmänna indragningsstaten åt sökanden af en årlig pension, hvilken dock med afseende å mannens jemförelsevis korta tjenstetid och boets ställning samt det förhållande att sonen snart uppnådde den ålder, att han kunde sig sjelf försörja, ansetts böra föreslås till endast 400 kronor, att från början af år 1900 till henne utgå, så länge hon förblefve enka.

Med hänsyn till hvad sålunda anförts och utredts finner utskottet sig böra förorda omförmälda framställning och hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag må vinna Riksdagens bifall.

Ang. pension
för under-
officers-
korpralen H.
N. Ståhls enka.
[8.]

20:o) Uti punkten 8 under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att underofficerskorpralen vid andra eldarekompaniet n:o 54 H. N. Ståhls enka *Selma Lovisa Ståhl*, född Svensson, måtte å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 237 kronor 50 öre, att utgå från och med den 1 oktober 1899 under hennes återstående lifstid, så länge hon lefde ogift.

Statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 30 december 1899 innehåller härom följande:

»Departementschefen föredrog härefter en af stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm uti skrifvelse den 24 sistlidne november gjord framställning om beredande af lämpligt årligt understöd åt en genom olyckshändelse under tjensteutöfning omkommen underofficerskorpral vid andra eldarekompaniet n:o 54 H. N. Ståhls enka *Selma Lovisa Ståhl*, född Svensson, och hennes oförsörjda barn.

Af handlingarna i ärendet inhemtades: att underofficerskorpralen *Ståhl* till följd af en den 21 sistlidne september ombord å torpedkryssaren *Claes Horn* timad explosion ljutit döden, efterlemnande hustrun i hafvande tillstånd samt en tvåårig dotter; att *Ståhl*, som varit född den 27 december 1860, inskrifvits vid sjömanskåren den 5 januari 1886 och uppflyttats till underofficerskorpral den 29 september

1892, vid olyckstillfället varit i utöfning af sådan tjenstebefattning, som tillkomme underofficer; samt att enkan enligt rotemans intyg vore stadd i obemedlade omständigheter.

I sin ofvanberörda skrifvelse hade stationsbefälhafvaren, jemte anmälan att enkan Ståhl hos honom gjort framställning om utverkande af årligt understöd åt henne af statsverket, med afseende å det behjertansvärda i denna framställning och då den allmänna uppfattningen vore, att statsverket hade en viss skyldighet att i dylikt fall sörja för att de efterlevande icke lemnades utan skydd och sålunda måhända komme allmänna fattigvården till last, hemställt, att understödet måtte utgå på sätt reglementet för flottans pensionskassa bestämde i fråga om gratial, oaktadt den omkomne ännu icke blifvit befordrad till underofficersgraden och sålunda icke haft tillfälle att grundlägga rätt till gratial för sina efterlevande.

Uti häröfver infor dradt och den 8 innevarande månad afgifvet utlåtande hade marinförvaltningen, som erinrat, att jemlikt gällande reglemente för flottans pensionskassa enkan Ståhl och henes barn egde, på särskild ansökning, att årligen under fem års tid från kassan uppbära ett belopp af 18 kronor, på grund af detta understöds otillräcklighet och då af bifogadt utdrag af vederbörande krigsrätts protokoll öfver den angående olyckshändelsen hållna undersökning framginge, att densamma ej berott på vårdslöshet från den omkomnes sida, ansett sig böra hemställa om beredande åt enkan Ståhl af pension från allmänna indragningsstaten.

Statskontoret, hvars yttrande i ärendet jemväl infor drats, hade i underdånigt utlåtande af den 18 i denna månad anført, att, då underofficerskorpralen Ståhl omkommit genom oförvållad olyckshändelse under utöfning af honom anförtrodd tjenstebefattning, som, enligt hvad upplyst blifvit, tillhörde underofficer, och det derfor syntes tillbörligt, att staten lemnade åt hans i obemedlade omständigheter efterlevande enka med barn ett årligt understöd, motsvarande det gratial, hvartill enka efter underofficer vore berättigad från flottans pensionskassa, statskontoret tillstyrkte, att åt enkan Stål måtte å allmänna indragningsstaten beredas en årlig pension af 237 kronor 50 öre, att utgå från och med den 1 oktober innevarande år.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning
må vinna Riksdagens bifall.

Angående
pension för
föreståndaren
för nautisk-
meteorologiska
byrån, f. d.
kommendör-
kaptenen F.
S. Malmberg.

[9.]

21:o) Kongl. Maj:t har uti punkten 9 under denna hufvudtitel föreslagit, att föreståndaren för nautisk-meteorologiska byrån, f. d. kommandökapttenen *Fredrik Salomon Malmberg* måtte vid afgang från tjensten få å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 5,000 kronor för år räknadt, att utgå från och med månaden näst efter den, hvori han erhållit afsked.

Enligt hvad statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 30 december 1899 utvisar, har departementschefen då anmält en af föreståndaren för nautisk-meteorologiska byrån, f. d. kommendörkaptenen af 2:dra graden i kongl. flottans reserv m. m. *Fredrik Salomon Malmberg* ingifven skrift, deri hufvudsakligen anförts, att, sedan styrelsen öfver nämnda byrå i skrifvelse den 6 april 1878, under återopande af Riksdagens skrifvelse den 18 maj 1877 i fråga om rätt till pension å allmänna indragningsstaten för civile embets- och tjenstemän samt betjente, hemställt, att föreståndaren för byrån måtte förklarad berättigad att efter erhållet afsked komma i åtnjutande af dylik pension, Kongl. Maj:t genom beslut den 27 september 1878, jemte förklarande att innehållet af Riksdagens förenämnda skrifvelse icke kunde anses vara å ifrågavarande löntagare tillämpligt, funnit frågan om pensionsrätt för bemälda föreståndare från allmänna indragningsstaten för det dåvarande icke till någon dess åtgärd föranleda, men att, då snart 21 år förflutit från tiden för meddelandet af nämnda beslut, *Malmberg*, som vore 68 år gammal, nu funne sig böra göra framställning om att varda förklarad berättigad att vid afskedstagandet från ifrågavarande tjenst undfå pension till lönens hela belopp.

Af handlingarne i detta ärende inhemtades: att sökanden, som vore född den 27 september 1831, den 4 oktober 1853 såsom sekundlöjtnant vid flottan inträdt i statens tjenst, der han, med frånräknande af den tid han efter 1853 idkat handelssjöfart eller tillhoppa 8 år 3 månader 17 dagar, tillbragt mer än 37 år dels såsom officer vid flottan och skärgårdsartilleriet, dels ock från och med den 1 januari 1878 i egenskap af föreståndare för nautisk-meteorologiska byrån, å hvilken befattning han den 3 oktober sistnämnda år erhållit konfirmationsfullmagt.

Uti infordradt yttrande i ärendet hade statskontoret anført följande.

I sin egenskap af föreståndare för ofvan berörda byrå åtnjöte sökanden, enligt den af Kongl. Maj:t för 1877 års Riksdag framlagda och af Riksdagen i skrifvelse den 19 maj samma år godkända aflönings-

stat, lön 4,000 kronor och tjänstgöringspenningar 1,000 kronor äfvensom tvenne ålderstillägg till lönen, hvarterdera å 500 kronor, hvilka ålderstillägg blifvit honom tillerkända genom beslut den 22 december 1882 och den 16 december 1887. Visserligen vore genom beslut vid 1877 års riksdag och kongl. brefvet den 1 juni samma år stadgad, att civil embetsman, hvilkens aflöning på grund af reglering, som skett vid 1876 och 1877 årens riksdagar eller som vid derpå följande riksdagar komme att ega rum, fördelats i lön och tjänstgöringspenningar, vore berättigad — der ej för särskilda fall andra bestämmelser meddelats — att, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänstår, vid afskedstagandet från tjensten å allmänna indragningsstaten undfå pension till lörens hela belopp; men då detta stadgande, enligt hvad som genom Kongl. Maj:ts beslut den 27 september 1878 förklarats, icke kunde anses å ifrågavarande löntagare tillämpligt, saknades för närvarande bestämmelse, på grund af hvilken pensionsrätt vare sig från allmänna indragningsstaten eller från andra statsmedel kunde sökanden tillerkännas. Vid sådant förhållande och då någon giltig anledning, hvarför innehafvaren af föreståndarebefattningen vid nautisk-meteorologiska byrån icke skulle komma i åtnjutande af rätt till pension af staten, derest de för sådan pensionsrätt i allmänhet föreskrifna vilkor vore behörigen fullgjorda, enligt statskontorets mening icke syntes förefinnas, hade statskontoret funnit sig föranlåtet hemställa, att hos Riksdagen måtte göras framställning om rätt för sökanden att efter erhållet afsked från tjensten få å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension af 5,000 kronor.

Departementschefen upplyste, att f. d. kommandörkaptenen Malmberg, hvilken den 14 maj 1875 erhållit afsked ur flottans tjänst, icke åtnjöte någon statspension.

Utskottet kan visserligen icke undgå att finna det erforderligt, att å ifrågavarande befattningsinnehafvare, hvilken icke har delegarerätt i flottans pensionskassa och som icke heller ansetts kunna inbegripas under de för statens civile tjensteinnehafvare gällande pensionsbestämmelser, må beredas pension af statsmedel, men då förhållandet mellan den fasta lörens och tjänstgöringspenningarnas belopp uti nu ifrågavarande fall synes, vid jemförelse med enahanda förhållande vid andra, till totalbeloppet ungefär lika stora aflöningar af statsmedel, vara sådant, att den fasta lönen, med inberäkning af ålderstillägg, icke synes fullt egnad att i sin helhet läggas till grund för pensioneringen,

har utskottet ansett en pension af 4,000 kronor i föreliggande fall vara lämplig och hemställer därför,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts nu förevarande framställning, att Riksdagen medgifver, att föreståndaren för nautisk-meteorologiska byrån, f. d. kommandörkaptenen Fredrik Salomon Malmberg må vid afgang från tjensten få å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 4,000 kronor för år räknadt, att utgå från och med månaden näst efter den, hvori han erhållit afsked.

*Ang. pension
åt underlöjtnanten i flottans reserv
J. Å. S.
Lagerström.*

22:o. Med åberopande af bilagdt utdrag af protokollet öfver sjöförsvarsärenden för den 23 sistlidne februari har Kongl. Maj:t i en nämnda dag till Riksdagen aflåten proposition (n:o 52) föreslagit Riksdagen att åt underlöjtnanten i flottans reserv *Janne Åke Sigfrid Lagerström* å allmänna indragningsstaten bevilja en pension af 600 kronor om året, att utgå från och med den 1 januari 1900 under hans återstående lifstid.

Till åberopade statsrådsprotokollet har departementschefen härom anført följande.

Uti en till Kongl. Maj:t stäld skrift hade underlöjtnanten i flottans reserv *Janne Åke Sigfrid Lagerström* — med förmålan att han genom olyckshändelse den 2 augusti 1897 i tjenst å kronans fartyg, under det han varit kadett i sjökrigsskolans fjerde klass, utan eget förvållande blifvit så svårt skadad, att amputation af ena foten med större delen af underbenet måst företagas, hvilket haft till följd, att han icke kunnat utnämnas till officer vid flottan och derigenom beröfvats sina utsigter till utkomst och befordran vid nämnda vapen samt genom sin invaliditet jemväl blifvit afstängd från inträdet på andra lefnadsbanor, för hvilka han möjligen kunnat hafva anlag — anhållit, det täcktes Kongl. Maj:t af gunst och nåd tilldela honom pension.

Beträffande omförmälda olyckshändelse och dess följder för sökanden inhemtades af ett i styrkt afskrift vid ansökningen fogadt utdrag af protokollet öfver förhandlingarna vid flottans stations i Stockholm krigsrätts sammanträde den 22 oktober 1897 hufvudsakligen, att den 2 nästförutgående augusti dåvarande underofficerskorpralen öfver stat, kadetten n:o 39 *Lagerström*, som varit indelt till tjenstgöring å korvet-

tön Sagas ångslup under kadetternas sjömätningar och haft till åliggande att passa på den tross, som förenade ångslupen med en densamma bogserande torpedbåt, blifvit vid handteringen af nämnda bogsertross genom olyckshändelse, hvilken, såvidt kunnat utrönas, icke berott på oförsigtighet å Lagerströms sida, så illa skadad, att hans högra ben följande dag måst amputeras nedanför knäet, samt att, enligt vederbörande läkares intyg, Lagerström på grund deraf vore för framtiden till krigstjänst oduglig.

Öfver ifrågavarande ansökning hade direktionen öfver flottans pensionskassa afgifvit infordrat utlåtande och dervid anfört följande.

Enligt från flottans station i Karlskrona lemnad uppgift, hade sökanden, som vore född den 7 april 1878, blifvit den 10 november 1899 utnämnd till underlöjtnant i flottans reserv. Genom hvad som enligt ofvan omförmälda stationskrigsrättsprotokoll förekommit hade direktionen funnit bevisligen ådagalagdt, att Lagerström den 2 augusti 1897 under utöfning af kronans tjänst erhållit sådan skada, att han blifvit för framtiden till krigstjänst oduglig. Efter stadgandet i § 12 mom. 5 af kassans reglemente egde delegare, som i och för tjänsten ådragit sig skada eller obotlig sjukdom, som gjorde honom till vidare tjänstgöring oförmögen, rätt, äfven om vilkoren för pensions åtnjutande icke voro uppfyllda, att afgå med pension ur kassan enligt mom. 1 i samma paragraf; och innehölle mom. 8 i nämnda paragraf, att fråga, huruvida reservofficer, som icke vore delegare i kassan men i och för tjänsten ådragit sig skada, som gjorde honom till vidare tjänst oförmögen, finge erhålla pension ur kassan, i hvarje fall komme att bero af Kongl. Maj:ts pröfning uppå vederbörandes anmälan efter föregången undersökning; hvarjemte uti reglementet för pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879, § 1, föreskrifves, att hvar och en af gemenskapen vid flottan och lotsverket, som afskedades ur Kongl. Maj:ts och kronans tjänst med vitsord att hafva sig redligt och väl skickat, tillades pension af statsverket genom pensionskassan, bland annat då han blifvit skadad i tjänsten.

Då sökanden, hade direktionen vidare yttrat, vid olyckstillfället varit kadett och vid sådant förhållande här ofvan anmärkta bestämmelser uti § 12 mom. 5 och 8 om pension för skadad delegare eller reservofficer icke vore på sökanden tillämpliga, samt han icke heller kunde räknas till sådan gemenskap, som afsåges i § 1 af reglementet för gemenskapspensioneringen, syntes någon pension icke reglements enligt kunna sökanden tilläggas.

Statskontoret, hvars yttrande i ärendet jemväl infordrats, hade

uti afgifvet utlåtande den 31 januari innevarande år anført, att, på sätt direktionen öfver flottans pensionskassa yttrat, någon pension på grund af gällande bestämmelser icke syntes kunna tilläggas vare sig från nämnda kassa eller genom samma kassa från det å riksstatens nionde hufvudtitel uppförda anslaget till pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. För ändamålet syntes, ej heller kunna anlitas det å berörda hufvudtitel anvisade anslaget för blesserade öfver- och underofficerare, enär sökanden vid tiden för olyckshändelsen icke tillhört någon af dessa kategorier. Då emellertid Lagerström, som den 10 november 1899 utnämns till underlöjtnant i flottans reserv, under tjänstgöring ombord å ett af kronans fartyg träffats af den olyckshändelse, hvarigenom honom beröfvats tillfälle till framtida utkomst och befordran vid sjövapnet och hvarigenom jemväl hans arbetsduglighet och användbarhet å andra verksamhetsområden i hög grad minskats, hade det synts statskontoret som, oaktadt han vid olyckstillfället icke varit utexaminerad från sjökrigsskolan utan då ännu tillhörde sjökadettkåren, hvilken enligt gällande reglemente för flottan vore att räkna till dennas militära kårer, olycksfallspension dock borde honom tilläggas. Beträffande beloppet af denna pension hade statskontoret ansett densamma icke kunna sättas lägre än till 600 kronor, hvilket motsvarade den fasta lönen för underlöjtnant vid flottan, hvarför statskontoret tillstyrkt, att hos Riksdagen måtte göras framställning om beviljande åt Lagerström å allmänna indragningsstaten af en årlig pension till belopp af 600 kronor, att utgå från och med ingången af innevarande år.

Hvad statskontoret sålunda anført har departementschefen förklarar sig i allo biträda.

I betraktande af de omständigheter, som i detta ärende åberopats, finner utskottet, att pension skäligen bör, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, Lagerström beredas, och hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension
å enkan L. A.
Alm.

23:o. Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 9) hafva herrar *Hj. Sjövall* och *N. Andersson* i Pettersborg föreslagit, att Riksdagen ville åt framlidne pensionerade verkmästaren vid flottans station i Karlskrona Carl Fredrik Alms enka *Louise Alfrida Alm*, hvilken för närvarande för sitt uppehälle uteslutande vore hänvisad till ett årligt gratial ur krigsmannakassan i Karlskrona af 142 kronor 50

öre samt en nådegåfva från extra anslaget å femte hufvudtiteln af 100 kronor, bevilja en årlig pension eller understöd af 300 kronor, att utgå under hennes återstående lifstid från och med detta års början och så länge hon förblefve enka.

Till stöd för denna framställning hafva motionärerna anført följande.

Framlidne pensionerade verkmästaren vid flottans station i Karlskrona Carl Fredrik Alm, som redan den 28 mars 1825 vunnit anställning i Kongl. Maj:ts och kronans tjänst och deri årligt och troget utan någon som helst anmärkning fortsatt att tjena intill den 29 juni 1872, hade då efter en 47-årig synnerligen väl vitsordad tjänstgöring på egen begäran erhållit afsked från sin då innehafvande verkmästarebefattning med rättighet till honom enligt gällande författningar tillkommande pension.

Då denna pension emellertid ej räckte till för Alms och hans familjs nödtorftiga uppehälle, hade han äfven efter afskedstagandet sett sig nödsakad att arbeta såväl i kronans som i enskilda personers tjänst. Då han härunder, enligt uppdrag af numera affidne majoren m. m. E. Sasse, varit sysselsatt med uppförandet för kronans räkning af en bestyckningskran å vid Karlskrona belägna fästningen Kungsholmen, hade han råkat ut för den olyckan att den 11 augusti 1879 till följd af ställningens bristande under arbetet falla ned från den höga kranen och dermed krossas till döds.

Genom denna olyckshändelse hade Alms enka och barn beröfvats sitt stöd och bragts i yttersta armod. Enkan, Louise Alfrida Alm, som enligt motionen bilagdt prestbevis skulle den 21 maj innevarande år uppnå en ålder af 75 år, vore numera oförmögen att genom eget arbete bereda sig någon inkomst. Hennes barn, dottern Erika Carolina Helena, hade affidit den 29 november 1893, och från den dagen hade den åldriga moderns sista hjälpkälla utsinat. Hon hade alltsedan måst tillbringa sina lefnadsdagar i bitter nöd, efter det hon för erhållandet af ett knappt lefvebröd fått afyttra de sista spillrorna af sitt lösörebo.

Från krigsmannakassan i Karlskrona åtnjöt enkan Alm efter sin man ett årligt gratial af 142 kronor 50 öre, med hvilken summa hon förskaffat sig bostad och bränsle, och hade från anslaget å femte hufvudtiteln till extra utgifter på grund af särskilda beslut till henne utbetalt en nådegåfva, som sistlidna år utgått med ett belopp af 100 kronor, hvilken summa dels vore ett blott tillfälligt understöd, dels

ögonskenligen vore alldeles otillräcklig för att bereda henne ens den torftigaste bergning.

Med afseende på Alms trogna och väl vitsordade arbete i statens tjänst och de synnerligen ömmande omständigheterna vid hans likaledes i statens tjänst ådragna död vågade motionärerna antaga, att Riksdagen skulle befinnas villig bereda hans efterlevande enka hennes nödtorftiga uppehälle under de få år hon ännu kunde hafva kvar att lefva.

Då utskottet icke kan finna det lämpligt, att på förslag af enskilde motionärer medgifves höjning af en pension, hvilken i form af gratial redan i nära 21 år åtnjutits, har utskottet icke funnit sig böra biträda motionärernas förslag, och hemställer därför,

att hvad uti herrar Sjövalles och Anderssons nu ifrågavarande motion föreslagits icke må af Riksdagen bifallas.

*Ang. pension
åt förre läns-
mannen J.
Blomstrand.*

24:o. Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 16 februari 1900 har Kongl. Maj:t uti en samma dag aflåten proposition (n:o 47) föreslagit Riksdagen medgifva, att för förre länsmannen i Vestra härads vestra länsmansdistrikt af Jönköpings län, polistjenstemannen i Vernamo köping *Johannes Blomstrand* måtte å allmänna indragningsstaten uppföras en pension af 600 kronor, att af honom årligen under hans återstående lifstid åtnjutas från och med månaden näst efter den, hvori hans anställning såsom polistjensteman i Vernamo köping och dertill gränsande område komme att upphöra.

Till återopade statsrådsprotokollet har departementschefen i denna fråga anfört följande.

»Hos Eders Kongl. Maj:t har förre länsmannen i Vestra härads vestra länsmansdistrikt, nuvarande polistjenstemannen i Vernamo köping *Johannes Blomstrand* uti en till Eders Kongl. Maj:t stäld, af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län med underdånig skrifvelse den 13 nästlidne januari öfverlemnad skrift i underdånighet anhållit, det täcktes Eders Kongl. Maj:t till Riksdagen aflåta nådig proposition om beviljande åt honom af pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 600 kronor.

Af vid ansökningsfogade merit- och tjänsteförteckning, af Eders

Kongl. Maj:ts befallningshafvande för sökanden utfärdadt tjenstebetyg, läkarebetyg och öfriga handlingar inhemtas hufvudsakligen:

att Blomstrand — som är född den 30 november 1833 och således uppnått en lefnadsålder af 66 år, blifvit den 1 september 1855 antagen till volontär, den 5 juli 1859 konstituerats till andre furir, den 15 maj 1864 transporterats till bataljonsadjutant och den 18 maj 1869 befordrats till fanjunkare, allt vid Kronobergs regemente — sistnämnde dag på begäran erhållit afsked från regementet och krigstjensten med det vitsord, att han under tjenstetiden sig utmärkt väl förhållit;

att han, efter att hafva på förordnande uppehållit länsmanstjenst från den 1 mars 1868 till samma års slut, den 22 december 1869 af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län konstituerats till länsman i Vestra härads vestra distrikt, men den 30 oktober 1886 blifvit från denna tjenst skild af anledning, att han å skuldförbindelser tecknat vederhäftighetsbevis utan att hafva sökt förskaffa sig visshet om riktigheten af de utaf honom vitsordade uppgifter och derigenom förlänat trovärdighet åt diktade förhållanden, på grund af hvilket förfarande han såsom länsman gjort sig förlustig af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förtroende;

att Blomstrand derefter den 28 maj 1887 af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande antagits och förordnats att vara polistjensteman i Vernamo köping, i hvilken egenskap det ålåge honom att, under åtnjutande af det skydd, som tillkommer länsman eller stadsfiskal, handhafva köpingens säkerhets- och ordningspolis, åtala der timade brott och förseelser af den art, att allmän åklagare eger dem beifra, samt för öfrigt i alla ärenden, som angå köpingens befolkning, fullgöra de bestyr, som på landet åligga fjerdingsmän, allt mot en aflöning af köpingen till belopp af 600 kronor om året;

att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande den 30 januari 1888 förordnat Blomstrand att jemväl inom Vernamo jernvägsstations till köpingen gränsande område utöfva polisuppsigt samt med enahanda befogenhet, som tillkomme honom såsom polistjensteman i köpingen, åtala inom nämnda område timade brott och förseelser af den art, att allmän åklagare eger dem beifra, för hvilken befattning han berättigats uppbara ett årligt arfvode af 200 kronor från anslaget till aflöning åt särskild polisstyrka på landet;

att, enligt hvad enstämmigt vitsordats af alla de myndigheter och andre vederbörande, med hvilka Blomstrand under sin långa tjenstetid haft beröring, Blomstrand — utom i det fall, som föranledde hans skiljande från länsmanstjensten — utfört sina tjensteåligganden med syn-

nerlig duglighet, nit och ordning samt ådagalagt ett aktningsvärdt och mönstergilt uppförande och en exemplarisk vandel;

att Blomstrand, som enligt behörigt läkarebetyg lider af sockersjuka i lindrigare grad samt ofta återkommande reumatiska smärtor och därför numera känner sin arbetsförmåga förminskad, af ordförandena i Vernamo köpings kommunalstämma och kommunalnämnd intygats vara i stort och mycket trängande behof af den sökta pensionen, enär köpingen icke, så gerna den säkerligen skulle vilja det, vore i tillfälle att efter Blomstrands afskedstagande bereda honom utkomst, hvilket ej heller enligt bemålde ordförandes uppfattning borde af köpingen begäras, då Blomstrand först efter att i sin ställning såsom länsman hafva tillbragt och förbrukat sina bästa mannaår erhållit anställningen inom köpingen;

samt att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande — under erinran att Blomstrand genom de falska förbindelsernas inlösande skyddat lån-gifvarne för förlust å desamma, men derigenom ådragit sig skuld, från hvilken han ännu icke kunnat frigöra sig — med afseende å de för Blomstrand hedrande tjänstebetygen samt de intyg om medellöshet och sjuklighet, som vid ansökningen fogats, ansett sådana ömmande omständigheter föreligga, som kunde gifva fog för den underdåniga ansökningen.

Efter erhållen nådig remiss har statskontoret den 31 nästlidne januari afgifvit underdånigt utlåtande och deri anfört, att, oaktadt de principiella betänkligheter, som måste möta mot beviljande af pension åt en f. d. tjänsteman, hvilken blifvit för tjänstefel skild från sin befattning, statskontoret likväl i detta fall ansåge föreligga omständigheter af den bevekande och försonande art, att ett undantag från den allmänna regeln skulle kunna ega rum, utan fara att derigenom komme att tillskapas ett precedensfall, som ofta skulle kunna åberopas till stöd för liknande framställningar; samt att, om än det grofva tjänstefel, hvartill Blomstrand en gång gjort sig skyldig, nödvändiggjort den eljest oförvitlige tjänstemannens skiljande från länsmansbefattningen efter en trettioårig verksamhet i statens tjänst, det likväl syntes statskontoret som borde den gagnande och synnerligen väl vitsordade verksamhet, han derefter i mer än 12 år utöfvat till den allmänna ordningens upprätthållande icke blott inom Vernamo köping, utan äfven mot aflöning af statsmedel utanför köpingsområdets gränser, kunna anses hafva i någon mån utplånat verkan af den begångna förseelsen; hvadan statskontoret tillstyrkte, att nådig proposition måtte till Riksdagen af-

lätas om beviljande för Blomstrand å allmänna indragningsstaten af en årlig pension af 600 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvori hans anställning såsom polistjensteman i Vernamo köping och dertill gränsande område komme att upphöra.

Af hvad sålunda anförts, synes mig framgå, att starka skäl tala för att någon pension af statsmedel bör Blomstrand beredas.»

Med hänsyn till de i statsrådsprotokollet anförda omständigheter finner utskottet det visserligen vara med billighet öfverensstämmande, att någon pension af statsmedel må tilldelas Blomstrand men anser beloppet af samma pension böra inskränkas till 500 kronor och hemställer därför,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att för förre länsmanen i Vestra härads vestra länsmansdistrikt af Jönköpings län, polistjenstemannen i Vernamo köping Johannes Blomstrand å allmänna indragningsstaten uppföres en pension af 500 kronor, att af honom årligen under hans återstående lifstid åtnjutas från och med månaden näst efter den, hvori hans anställning såsom polistjensteman i Vernamo köping och dertill gränsande område kommer att upphöra.

25:o. Uti två inom Riksdagen väckta, lika lydande motioner hafva inom Första Kammaren herr *Aug. Almén* m. fl. (motion n:o 6) och inom Andra Kammaren herrar *A. Sundblad* och *K. H. Gez. von Schéete* (motion n:o 136) föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja en årlig pension af 800 kronor åt aflidne professorn *Lars Fredrik Nilsons* efterlemnade enka *Alva Nilson*, född *Forsman*.

*Ang. pension
åt enkan
A. Nilson.*

Till stöd för detta förslag har uti motionerna sammanstämmande anförts följande:

»Under en tid af omkring 14 år var Nilson lärare i kemi vid Upsala universitet och tillvann sig derunder talrika lärjungars tacksamhet för det intresse och den framgång, hvarmed han ledde deras studier. Samtidigt härmed förvärfvade han sig ett allmänt erkänt anseende såsom en framstående vetenskapsman inom kemiens olika områden. Såsom ett bevis härför må anföras Nilsons upptäckt af det nya grundämnet

skandium. För första gången efter Berzelii tid gjordes en dylik upptäckt af en svensk man, och denna upptäckt följdes sedan af en rad utmärkta undersökningar af ej mindre än 6 andra grundämnen, hvilka derigenom blefvo till sin natur närmare kända.

År 1882 kallades Nilson af kongl. landtbruksakademien till professor och föreståndare vid dess agrikulturkemiska anstalt. Han lemnade 1883 ej utan tvekan och med saknad den bana, på hvilken han förvärfvat sitt rykte såsom vetenskapsman, och egnade derefter sin tid och sina krafter åt det svenska landbrukets utveckling. Med relativt små anslag förstod Nilson att inrätta landtbruksakademiens kemiska laboratorium och experimentalfält till en mönsteranstalt, jemförlig med de förnämsta i utlandet. Genom den instruktion han utarbetade för undersökningarnas bedrivande vid de svenska agrikulturkemiska anstalterna och vid inspektioner öfver dessa, införde Nilson likformighet uti det analytiska arbetet, väl behöflig för bibehållandet af förtroendet för samma anstalter.

Genom granskning af olika metoder för fettets bestämning i mjölk och noggrann pröfning af laktokriten och radiatorn m. fl. nyuppfunna liknande instrument gagnade Nilson såväl mjölkkontrollen som mejeriväsendet. Han utarbetade en tillförlitlig metod att skilja margarin från smör och att upptäcka smörets förfalskning med margarin. Han underkastade åtskilliga nya fodermedel för mjölk- och gödboskap en väl behöflig undersökning och pröfning. Nilsons stora arbete öfver näringsvärdet hos Norrlands gräs- och starrväxter har ett varaktigt värde och torde i en framtid få en ej ringa betydelse. Nilson planlade, men hann ej utföra undersökningar öfver näringsvärdet hos de lafvar, hvilka utgöra renarnes vinterföda.

Ett ändamålsenligt ordnande af städernas renhållning är onekligen af stor betydelse för landbruket. Nilson studerade i åtskilliga utländska större städer de olika system, som härför användas, och utredde såväl vetenskapligt som ekonomiskt dessas större eller mindre lämplighet för våra förhållanden. Han kom dervid till det resultat, att renhållningen i städerna bör grundas på användande i stor utsträckning af inhemsk torfmull, hvilket system medför en betydlig vinst för jordbruket.

Nilsons undersökning af de svenska mossarnes och myrarnes värde, såsom odlingsmarker, torde vara hans värdefullaste arbete i jordbrukets tjänst. De nästan ofruktbara myrarna på Gotland fann han vara så rika på organiska qväfvehaltiga ämnen, att samma myrar genom tillförande af kali och fosforsyra kunde blifva en ypperlig jordmån för odling af sockerbeter. Nilson har härigenom gifvit uppslaget till betodlingen och sockerindustrien på Gotland.

Nilsons undersökning af Wiborgh-fosfatets värde såsom växtnäringsämne torde blifva af stort praktiskt värde. På Wiborghs upptäckt och Nilsons noggranna undersökningar grundar sig den industri, som söker i stor skala för jordbruket tillgodogöra apatiten i Gellivara-malmen. Hvilken vigt denna industri kan få för vårt land synes deraf, att svenska jordbrukets årliga behof af fosforsyra kan anslås till omkring 20 millioner kilogram, hvaraf största delen eller omkring 18 millioner utländsk vara hittills ansetts vara behöffig.

De flesta grenar af landtbruksnäringen beröras af Nilsons arbeten, och det finnes ingen provins i Sverige, hvars landthushållning ej omedelbart eller medelbart dragit nytta af dennes arbeten. Nilsons stora förtjenster om svenska landtbrukets utveckling synas oss förtjenta af erkänsla från nationens sida, och bästa sättet härför torde vara att bevilja en pension åt hans enka för hennes återstående lifstid, hvilken pension ej kan anses obehöffig. Professor Nilson var i sitt enskilda lif sparsam och i affärer en ordningens man. Han lefde på sin lön utan skuldsättning och utan att söka biförtjenster. Hans obetydliga fädernearf bibehölls, men kunde ej nämnvärdt förökas; det bestod af en liten landtgård, hvilken för närvarande icke lär gifva någon afsevärd afkastning, och af några lottbref, hvarå utdelningen ej är betydlig. Nilsons efterlemnade enka och tvenne oförsörjda döttrar äro för sin utkomst väsentligen hänvisade till ofvan antydda inkomster och en lifränta af omkring 1400 kronor, utgående från allmänna enke- och pupillkassan.

Begärd pension afslås stundom på den grund, att ett bifall dertill skulle kunna anföras såsom ett betänkligt prejudikat för framtiden. Ett sådant skäl för afslag kan emellertid vid detta tillfälle ej med fog åberopas. Få vi i en framtid en om det svenska landtbruket *lika förtjent* vetenskapsman som Nilson, så vinnas derigenom så stora fördelar för vårt svenska landtbruk, att Riksdagen med tacksamhet bör kunna bevilja en pension åt dennes efterlevande.»

På grund af de förhållanden, som i motionerna sålunda åberopats, har utskottet ansett det vara lämpligt att, såsom förut i liknande fall egt rum, Riksdagen må genom att åt professor Nilsons efterlevande bevilja någon pension visa sitt erkännande af den för vårt land i så hög grad bedrande och i synnerhet för vårt landtbruk så gagnarika verksamhet, som professor Nilson utöfvat. Då, enligt utskottets mening ett sådant erkännande vinner i betydelse, ju enigare Riksdagens beslut i frågan fattas, har utskottet, för vinnande af sådan enighet, velat föreslå, att pensionens belopp må bestämmas till 600 kronor.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må besluta att åt afidne professorn Lars Fredrik Nilsons efterlemnade enka Alma Nilson, född Forsman, må å allmänna indragningsstaten uppföras en pension af 600 kronor, att utgå från och med år 1900.

Ang. pension
åt enkan
J. Almqvist.

26:o. Uti en inom Första Kammaren väckt, till statsutskottet hänvisad motion (n:o 25) har herr *G. A. Berg*, med hvilken friherre *Hj. Palmstierna* instämt, under återopande af den utredning, hvarmed han anhölle att oförtöfvadt få till vederbörande utskott inkomma, föreslagit att Riksdagen måtte till domänintendenten Johan Gustaf Almqvists enka *Jenny Almqvist*, född Slettengren, utöfver den pension, hvartill hon från elementarlärarnes enke- och pupillkassa kunde vara berättigad, bevilja en årlig lifstidspension af 500 kronor att utgå från början af detta år.

Af utskottet tillhandakomna uppgifter inhemtas, att domänintendenten Almqvist, hvilkens död inträffade den 31 december 1899, var född den 1 juni 1841; att hans efterlemnade maka är född den 16 juni 1846; att deras efter faderns död i lifvet varande fyra barn alla äro till myndig ålder komna; att Almqvist den 31 oktober 1864 utnämns till adjunkt vid Jönköpings högre allmänna läroverk, hvilken tjänst han ännu vid sin död innehade, ehuru den alltifrån den 1 januari 1878 upprätthållits af vikarie; att han sistnämnda dag förordnats till domänintendent i Jönköpings län, hvilken befattning han ännu vid sin död innehade; att enkan Almqvists pension från elementarlärarnes enke- och pupillkassa uppgår till 583 kronor 33 öre samt att tillgångarne i boet lära uppgå till 168,200 kronor, under det att skulderna beräknats till minst 195,000 kronor, hvadan en brist i boet å minst 26,800 kronor lär förefinnas.

Utskottet finner icke den förebragta utredningen innefatta bevis för att sådana omständigheter uti förevarande fall föreligga, att pension synes böra, på enskild motionärs förslag, beviljas enkan Almqvist på grund deraf, att hennes afidne man innehaft befattning såsom domänintendent, helst som hon redan nu uppbär en af hennes mans anställning i annan statens tjänst betingad pension. Utskottet hemställer därför,

att herr Bergs ifrågavarande motion icke må vinna Riksdagens bifall.

27:o. Kongl. Maj:t har i statsverkspropositionen under denna hufvudtitel i punkten 10 föreslagit, att vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Lund *Carl Fredrik Lundberg* och kursorn vid samma universitet *Nils Peter Johnsson* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder en hvar af dem erhöle afsked från sin ifrågavarande befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Lundberg till belopp af 600 kronor och Johnsson till belopp af 750 kronor.

Ang. pension för vaktmästaren C. F. Lundberg och kursorn N. P. Johnsson.

[10].

Den 22 december 1899 har, enligt hvad af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag (sid. 27—28) inhemtas, departementschefen inför Kongl. Maj:t föredragit en af kanslern för rikets universitet med eget utlåtande till Kongl. Maj:t öfverlemnad framställning af det större akademiska konsistoriet i Lund att, enär vaktmästaren vid universitetsbiblioteket *Carl Fredrik Lundberg* och kursorn vid universitetet *Nils Peter Johnsson* uppnått så hög ålder, att svårigheter mötte för dem att på ett tillfredsställande sätt utföra sina sysslor och anställandet af extra biträden dertill varit nödigt, rättighet måtte beredas Lundberg och Johnsson att efter erhållet afsked under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årliga pensioner till belopp af 600 kronor för Lundberg och 750 kronor för Johnsson.

Af handlingarna i ärendet inhemtades: att Lundberg vore född den 19 september 1828 samt den 16 februari 1856 antagits till vaktmästare vid universitetets bibliotek och att han numera på grund af framskriden ålder och till följd af en ådragen skada i högra axelleden vore alldeles oförmögen till arbeten, hvilka fordrade den kroppsliga ansträngning, som hans tjänst kräfde; att Johnsson vore född den 6 oktober 1827 samt antagits till sin ifrågavarande befattning den 3 maj 1862, sedan han vid åtskilliga tillfällen, första gången år 1848, under tillsammans omkring ett år skött densamma, och att han jemlikt ett af professoren *Seved Ribbing* den 13 september 1899 utfärdadt intyg väl då vore i stånd att sköta sin tjänst, men i anseende till hög ålder och reumatiska krämpor ansåges rätt snart blifva oförmögen dertill; samt att Lundberg och Johnsson å universitetets stat uppbure löner, Lundberg till belopp af 600 kronor och Johnsson till belopp af 1,050 kronor, hvarförutom de åtnjöte förmånen af fri bostad och Johnsson derjemte sportler i tienst.

I ofvan omnämnda utlåtande hade kanslern hemställt om bifall till ifrågavarande framställning, äfven om frågan om pensionsrätt för universitetets lärare m. fl. med afseende å nu pågående utredningar angående statens pensionsväsende i sin helhet icke för närvarande skulle blifva föremål för någon Kongl. Maj:ts åtgärd.

Uti öfver ansökningen inforadt, den 11 november 1899 afgifvet utlåtande hade statskontoret — under erinran att Riksdagen år 1888, med bifall till derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, beviljat pension å allmänna indragningsstaten åt vaktmästaren vid fysiska institutionen vid Lunds universitet C. A. Duvahn — hemställt, att, enär med afseende å Lundbergs och Johnssons höga lefnadsålder och långa tjenstetid den sökta pensionsförmånen vore af billighet påkallad, Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att åt dem för deras återstående lifstid å allmänna indragningsstaten anslå årliga pensioner med 600 kronor till Lundberg och 750 kronor till Johnsson.

Utskottet, som ansett de pensionsbelopp, som kunna komma att åt ifrågavarande personer beviljas, lämpligen böra, med hänsyn till hvad i liknande fall förut varit brukligt, bestämmas allenast till, för Lundberg 500 och för Johnsson 600 kronor, hemställer,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts nu förevarande framställning, att Riksdagen medgifver, att vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Lund Carl Fredrik Lundberg och kursorn vid samma universitet Nils Peter Johnsson må från och med månaden näst efter den, hvarunder en hvar af dem erhåller afsked från sin ifrågavarande befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Lundberg till belopp af 500 kronor och Johnsson till belopp af 600 kronor.

Ang. pension
för teknings-
läraren.

E. O. Nord-
linder.

[11.]

28:o. Kongl. Maj:t har föreslagit, att tekningsläraren vid allmänna läroverket i Luleå *Erik Olof Nordlinder* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked blefve honom beviljad från hans berörda befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 625 kronor.

Till sistomnämnda statsrådsprotokoll har statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i denna fråga, med anmälan af en af utaf

domkapitlet i Hernösand till Kongl. Maj:t öfverlemnad ansökning, deruti teckningsläraren vid allmänna läroverket i Luleå Erik Olof Nordlinder anhållit om rätt till pension vid afskedstagandet från teckningslärarebefattningen, vidare anført följande:

Af de vid ansökningen fogade handlingar inhemtades, att sökanden, som vore född den 17 februari 1827, varit anställd vid läroverket i Luleå dels såsom vikarierande lärare i teckning från vårterminen 1860 till och med vårterminen 1863 äfvensom under läsåren 1874—1876, dels ock såsom konstituerad teckningslärare alltsedan den 12 april 1876 och samtidigt äfven uppehållit undervisningen i välskrifning, att han, som från och med den 14 mars 1888 åtnjutit tjänstledighet på grund af sjukdom, enligt intyg af behörig läkare, till följd af framskriden ålder och nedsatt synförmåga ej kunde vederbörligen upprätthålla sin lärarebefattning, samt att, såsom läroverkets inspektor och rektor vitsordat, sökanden med nit och efter förmåga sorgfälligt undervisat i sitt ämne.

Öfver berörda ansökning, som af domkapitlet förordats till bifall, hade statskontoret afgifvit infordradt utlåtande, deruti statskontoret i hufvudsak anført: att genom kongl. brefvet den 16 mars 1858 stadgats, att lärarne vid allmänna läroverken skulle komma i åtnjutande af enahanda rätt till pension å allmänna indragningsstaten, som enligt gällande författningar tillkomme civile embets- och tjänstemän; att detta stadgande emellertid icke ansetts tillämpligt å lärare i teckning samt i musik och sång vid de allmänna läroverken, för hvilka lärarepension följaktligen ej kunnat beviljas utan Riksdagens i hvarje fall dertill lemnade bifall; att, enligt hvad statskontoret inhemtat, sökanden vid utnämningen till teckningslärarebefattningen innehaft anställning såsom kartograf vid förutvarande ekonomiska kartverket i Norrbottens län, der han alltifrån verkets första början år 1859 varit tjänstgörande, men att under loppet af år 1885 i anseende till kartverksarbetenas fortskridande en del af personalen vid verket ansetts icke vidare behöflig; att, då till erhållande af entledigande från innehafvande befattning derstädes i första rummet skolat ifrågakomma Nordlinder, som till följd af sin ålder och sjuklighet befunnits icke längre kunna fortfara med de ansträngande göromålen, fråga väcktes om beredande åt honom af pension vid afgang från kartografbefattningen, att Kongl. Maj:t i proposition till 1885 års Riksdag hemställt om beviljande af pension å allmänna indragningsstaten för Nordlinder, hvilken pension, af uppgifven anledning att Nordlinder då innehade anställning såsom teckningslärare med fast aflöning, föreslagits till ett mot halfva kartograf-

arfvodet svarande belopp af 1,250 kronor; att denna framställning blifvit af Riksdagen bifallen och att, enligt kongl. brefvet den 12 juni 1885, Nordlinder, efter den 11 december samma år erhållet entledigande från kartografbefattningen, från och med år 1886 varit i åtnjutande af den sålunda beviljade pensionen; att, då Nordlinder, hvilken såsom vikarierande och ordinarie teckningslärare varit anställd vid läroverket 29 år och tjenstgjort sammanräknadt omkring 18 år, vid nu uppnådd ålder af öfver 72 år enligt ansökningen bifogadt läkarebetyg ej vidare kunde så som sig borde sköta sin tjenst och då, med hänseende till den allt mer och mer utvidgade undervisningsskyldigheten för lärare i teckning vid högre allmänt läroverk, det syntes vara angeläget, att lärarebefattningen i detta ämne vid läroverket i Luleå, der kompetent vikarie antagligen ej alltid kunde stå till buds, blefve med ny innehafvare besatt, statskontoret ansåge, för vinnande af detta mål, att Nordlinder, som innehade konstitutorial å sin befattning, borde vid afgang derifrån komma i åtnjutande af någon pensionsförmån, samt att på grund häraf statskontoret — med tillkännagifvande att aflöningen å stat för ifrågasvarande lärarebefattning utgjorde 1,000 kronor jemte två ålderstillägg, hvardera å 250 kronor, af hvilka Nordlinder enligt kongl. brefvet den 25 januari 1884 från och med samma år innehaft det första tillägget, och att Nordlinder under tjenstledighet för sjukdom egde uppbära, förutom $\frac{3}{4}$ af denna aflöning, en lika andel ej mindre af den för hans befattning å extra stat anslagna tillfälliga löneförbättring än äfven af det särskilda arfvode, som enligt gällande föreskrifter skulle tillfalla honom för fem extra tjenstgöringstimmar, i den händelse han sjelf bestrede sin tjenstgöring, men hvilka senare aflöningsförmåner hittills icke tagits i betraktande vid bestämmande af pension för teckningslärare — med afseende jemväl derå att Nordlinders tjenstetid såsom teckningslärare understege hvad som för lärare vid de allmänna läroverken fordrades för pensions erhållande vid afskedstagandet och att han, på sätt förut är nämndt, i egenskap af f. d. kartograf åtnjöt pension af statsmedel, hemstälde, att Kongl. Maj:t täcktes i proposition till Riksdagen föreslå, att för Nordlinder måtte å allmänna indragningsstaten uppföras en årlig pension till belopp motsvarande hälften af hans innehafvande aflöning å ordinarie stat eller 625 kronor.

I betraktande af de pensionsbelopp, hvilka af Riksdagen förut tilldelats såväl kartografer som ock öfningslärare vid rikets allmänna läroverk, har utskottet icke funnit det lämpligt, att den pension, som må beviljas Nordlinder för hans tjenst såsom teckningslärare, sättes

högre än till 350 kronor. Derest detta belopp beviljas, skulle hans sammanlagda pensionsförmåner, såvidt förebragta uppgifter utvisa, uppgå till 1600 kronor.

Utskottet hemställer därför,

att, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning Riksdagen må besluta, att teckningsläraren vid allmänna läroverket i Luleå Erik Olof Nordlinder må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked varder honom beviljadt från hans berörda befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 350 kronor.

29:o. Kongl. Maj:t har föreslagit, att musikläraren vid högre allmänna läroverket i Malmö *Johan August Rosén* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked blefve honom beviljadt från hans berörda befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af 1,250 kronor.

*Ang. pension
för musik-
läraren
J. A. Rosén.
[12.]*

Sistomförmälda statsrådsprotokoll innehåller i detta ämne följande:

Departementschefen föredrog en af domkapitlet i Lund till Kongl. Maj:t öfverlemnad ansökning, deruti musikläraren vid högre allmänna läroverket i Malmö *Johan August Rosén* anhållit om rätt till pension vid afskedstagandet från musiklärarebefattningen; varande infordradt utlåtande afgifvet af statskontoret.

Af undersökningen bifogade handlingar inhemtades, att *Rosén*, som vore född den 11 juli 1827, tjenstgjort under tiden från den 1 oktober 1853 till den 10 januari 1861 såsom sånglärare vid tekniska elementarskolan i Malmö och från den 24 augusti 1861 till den 14 oktober 1863 såsom vikarierande lärare i musik och sång vid allmänna läroverket i nämnda stad samt, efter undergånget behörigt lärareprof och förvärfvad kompetens att söka sistnämnda lärarebefattning, blifvit antagen till ordinarie lärare i musik och sång vid Malmö allmänna läroverk, i hvilken egenskap han tjenstgjort från den 14 oktober 1863 intill höstterminen 1892, att *Rosén* derefter varit otjenstbar på grund af försvagad hörsel, samt att han, som för sin mångåriga tjenstgöring blifvit af såväl läroverkets vederbörande rektorer och inspektorer som domkapitlet synnerligen väl vitsordad, numera vore, såsom ansökningen bifogadt läkarebetyg innehölle, till följd af framskriden ålder och be-

tydlig döfhet oförmögen att såsom sig borde sköta sin tjenstebefattning.

I sitt utlåtande, afgifvet den 20 september 1899, hade statskontoret anført, bland annat: att genom kongl. brefvet den 16 mars 1858 stadgades, att lärarne vid rikets elementarläroverk skulle komma i åtnjutande af enahanda pensionsrätt å allmänna indragningsstaten, som enligt då gällande författningar tillkomme civile embets- och tjenstemän; att detta stadgande likväl icke ansetts tillämpligt å lärarne i musik och sång samt i teckning vid nämnda läroverk, utan att för dylik lärare pension å indragningsstat beviljats först efter det Riksdagen i hvarje fall dertill lemnat bifall; samt att Roséns afföring å stat i egenskap af musiklärare vid högre allmänna läroverket i Malmö utgjort 750 kronor jemte två ålderstillägg, hvarterda å 250 kronor, eller tillhopa 1,250 kronor; och hade statskontoret, med erinran om Roséns långa tjenstetid i det allmännas tjenst och hans oförmåga att numera sköta sin befattning, hemställt om beredande af pension åt honom till belopp af 1,250 kronor årligen.

Utskottet, som ansett pensionen för nu ifrågavarande öfningslärare böra, i likhet med hvad vid sistlidet års riksdag i dylikt fall skett, skäliggen bestämmas till 1,000 kronor, hemställer,

att musikläraren vid högre allmänna läroverket i Malmö Johan August Rosén må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från hans berörda befattning varder honom beviljadt, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af 1,000 kronor.

Ang. pension
för musiklära-
ren N. Hag-
ström.

[13.]

30:o. Kongl. Maj:t har föreslagit, att läraren i musik och sång vid allmänna läroverket i Helsingborg *Nikolaus Hagström* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked blefve honom beviljadt från hans berörda befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 1,250 kronor.

Af sistberörda statsrådsprotokoll inhemtas, hurusom då föredragits en af domkapitlet i Lund med eget utlåtande till Kongl. Maj:t öfverlemnad ansökning, deri läraren i musik och sång vid allmänna läroverket i Helsingborg *Nikolaus Hagström* anhållit att efter afskedstagandet komma i åtnjutande af årlig pension af 1,325 kronor, utgörande samma belopp, hvarmed haus lön på ordinarie och extra stat

utginge, eller åtminstone 1,250 kronor, motsvarande den på ordinarie stat utgående lönen.

Vid ansökningen, dertill domkapitlet förordat bifall, hade varit fogade handlingar, utvisande att Hagström, som vore född den 5 november 1832, konstituerats till sin ifrågavarande befattning den 10 oktober 1855; att han sedermera bestridt densamma oafbrutet till den 10 november 1897, efter hvilken tid han på grund af sjuklighet åtnjutit tjänstledighet, att han städse med berömligt nit och berömlig skicklighet fullgjort sina tjänsteåligganden äfvensom fört en i allo hedrande vandel samt att han numera på grund af sjukdom vore urständssatt att bestrida sin lärarebefattning.

Uti öfver ansökningen infordradt, den 2 oktober 1899 afgifvet utlåtande hade statskontoret — med tillkännagifvande att Hagström för sin ifrågavarande befattning uppbure aflöning å stat till belopp af 750 kronor jemte två ålderstillägg, hvardera å 250 kronor, äfvensom tillfällig löneförbättring å extra stat af 75 kronor — anfört: att genom kongl. brefvet den 16 mars 1858 stadgats, att lärarne vid rikets elementarläroverk skulle komma i åtnjutande af enahanda pensionsrätt å allmänna indragningsstaten, som enligt då gällande författningar tillkomme civile embets- och tjänstemän; att detta stadgande likväl icke ansetts tillämpligt å lärarne i musik och sång samt i teckning vid dessa läroverk, utan att för dylika lärare pension å indragningsstat beviljats först efter det Riksdagen i hvarje fall dertill lemnat bifall; samt att, då Hagström uppnått en ålder af nära 67 år och räknade 44 tjänstår samt han, som för sin tjänstgöring blifvit synnerligen väl vitsordad, vore till följd af långvarig svår sjukdom urständssatt att tjänstgöra, statskontoret hemstälde, att Kongl. Maj:t täcktes aflåta proposition till Riksdagen angående rätt för Hagström att uppbära årlig pension å allmänna indragningsstaten till ett hans nuvarande aflöning å ordinarie stat motsvarande belopp af 1,250 kronor.

Då utskottet anser, att pensionen bör för denne musiklärare bestämmas till samma belopp, som utskottet under nästföregående punkt för en annan öfningslärare vid allmänt läroverk förordat eller 1,000 kronor, hemställer utskottet,

att läraren i musik och sång vid allmänna läroverket i Helsingborg Nikolaus Hagström må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från hans berörda befattning varder honom beviljad, under

sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 1,000 kronor.

Ang. pension
för musik-
läraren F. J.
Håkanson.
[14].

31:o. Kongl. Maj:t har vidare under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen, uti punkten 14, att medgifva, att musikläraren vid Eksjö lägre allmänna läroverk *Frans Johan Håkanson* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked blefve honom beviljad från hans berörda befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 450 kronor.

Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet har inför Kongl. Maj:t den 22 december 1899 föredragit en af musikläraren vid Eksjö lägre allmänna läroverk *Frans Johan Håkanson* gjord ansökning att han, som på grund af ålderdomssvaghet och deraf följande oförmåga att sköta sin tienst ämnade derifrån begära afsked, måtte efter afskedstagande komma i åtnjutande af pension. Vid ansökningen hade varit fogade handlingar, utvisande, att Håkanson, som vore född den 1 januari 1827, antagits till sin ifrågavarande befattning den 3 maj 1867 efter att dessförinnan från början af höstterminen 1866 hafva bestridit densamma på förordnande, att han till och med läsåret 1898—1899 icke åtnjutit tienstledighet för längre tid än 4½ veckor, men under höstterminen 1899 på grund af sjukdom erhållit tienstledighet från terminens början tills vidare under 10 veckor samt att han med nit och skicklighet fullgjort sina tienstteåligganden.

Öfver ansökningen hade infordrade utlåtanden afgifvits ej mindre af domkapitlet i Linköping, som tillstyrkt bifall till densamma, än äfven den 1 december 1899 af statskontoret, som dels meddelat, att, enligt uppgift från arméns pensionskassa, Håkanson i egenskap af förutvarande musikedirektör vid Kongl. Smålands husarregemente och Kongl. Smålands grenadierkår sedan den 1 februari 1878 uppbure pension från kassan 180 kronor och fyllnadspension 330 kronor eller tillhoppa 510 kronor samt att, i händelse pension blefve Håkanson såsom musiklärare tillagd, fyllnadspensionen komme att minskas med ett belopp, motsvarande $\frac{2}{5}$ af hvad han finge uppbära i pension såsom musiklärare, dels ock anfört, att, enär Håkanson uppfyllt de för civile embets- och tienstemens rätt till pension å allmänna indragningsstaten enligt äldre, ännu gällande författningar stadgade vilkor, som enligt kongl. brefvet den 16 mars 1858 skulle ega tillämpning jemväl å lärare vid elementar- eller allmänna läroverken, ehuru, hvad anginge de der anstälde lärare i musik och sång samt i teckning, frågan om rätt till sådan förmån

ansetts böra underställas Riksdagens pröfning, statskontoret tillstyrkte, det Kongl. Maj:t täcktes i proposition till Riksdagen föreslå, att åt Håkanson måtte å allmänna indragningsstaten beviljas en hans i egen-skap af musiklärare å stat innehafvande aflöning, 450 kronor, motsvarande årlig pension.

Utskottet vill till en början erinra, att, derest, såsom statskontoret meddelat, för $\frac{2}{5}$ af den pension, som nu kan komma att Håkanson beviljas, motsvarande afdrag skall ske å den honom hittills såsom förutvarande musikedirektör tillkommande fyllnadspension, hans faktiska pensionstillökning blifver begränsad till $\frac{3}{5}$ af det pensionsbelopp, som kan komma att beviljas, och sålunda, vid bifall till Kongl. Maj:ts förslag, till 270 kronor, i hvilket fall hans pensioner tillhopa skulle utgöra 780 kronor. Med hänsyn dertill att sådan minskning af fyllnadspensionen kommer att ega rum, anser sig utskottet böra biträda Kongl. Maj:ts förevarande förslag och hemställer,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

32:o. Uti punkten 15 under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit, att läraren i musik och sång vid allmänna läroverket i Visby *Wilhelm Söhrling* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked blefve honom beviljadt från hans berörda befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 1,100 kronor.

Ang. pension
för musik-
läraren *W.*
Söhrling.
[15].

Statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 22 december 1899 innehåller härom följande:

Departementschefen föredrog en af domkapitlet i Visby med eget utlåtande till Kongl. Maj:t öfverlemnad ansökning, deri läraren i musik och sång vid allmänna läroverket i Visby *Wilhelm Söhrling* anhållit att efter afskedstagandet komma i åtnjutande af årlig pension af minst 1,095 kronor 68 öre, hvilket belopp motsvarade hvad han under tjänstledighet för sjukdom egde uppbära.

Vid ansökningen, deri *Söhrling* tillika förmält, att han såsom förutvarande organist i Visby stads- och landsförsamlingar åtnjöt årlig pension af 600 kronor, hade varit fogade handlingar, utvisande att *Söhrling*, som vore född den 14 augusti 1822, efter att hafva blifvit den 7 oktober 1846 utnämnd till och den 15 december samma år erhållit fullmägt å musikedirektörstjensten vid Visby elementarläroverk, inträdt i tjänste-

utöfning höstterminen 1847, att han, som den 13 juni 1849 jemväl antagits till cantor scholæ, oafbrutet, med undantag af några veckor vårterminen 1862, tjenstgjort till höstterminen 1893, efter hvilken tid han på grund af sjukdom åtnjutit tjenstledighet samt att han på ett mycket förtjenstfullt sätt med nit, pligttrohet och skicklighet fullgjort sina tjensteåligganden samt i allo sig värdigt förhållit.

Öfver ansökningen, till hvilken domkapitlet förordat bifall, hade statskontoret den 6 oktober 1899 afgifvit infordradt utlåtande, deri statskontoret — med tillkännagifvande att för ifrågavarande befattning aflöning å stat utginge till belopp af 750 kronor jemte två ålderstillägg, hvarterda å 250 kronor, äfvensom tillfällig löneförbättring å extra stat af 75 kronor — anfört: att genom kongl. brefvet den 16 mars 1858 stadgats, att lärarne vid rikets elementarläroverk skulle komma i åtnjutande af enahanda pensionsrätt å allmänna indragningsstaten, som enligt då gällande författningar tillkomme civile embets- och tjenstemän; att detta stadgande likväl icke ansetts tillämpligt å lärarne i musik och sång samt i teckning vid dessa läroverk, utan att fråga om pension åt sådana lärare i hvarje fall understälts Riksdagens pröfning; samt att, ehuru med afseende å Söhrlings höga ålder och ovanligt långa samt väl vitsordade tjenstetid statskontoret visserligen icke skulle hafva tvekat att i detta likasom i andra liknande fall tillstyrka aflåtande af proposition till Riksdagen om beviljande af pension till aflöningens å ordinarie stat hela belopp, statskontoret dock, enär Söhrling sjelf ansett sig kunna åtnöjas med en pension till belopp motsvarande hvad han under tjenstledighet för sjukdom egde uppbära, saknade anledning att i detta fall tillstyrka högre pensionsbelopp än det sistnämnda, afrundadt till 1,100 kronor; i anseende hvar till statskontoret alltså hemställt, att Kongl. Maj:t måtte aflåta proposition till Riksdagen angående rätt för Söhrling att uppbära pension å allmänna indragningsstaten till ett belopp af 1,100 kronor.

Då jemväl för denne öfningslärare pensionen synes böra bestämmas till 1,000 kronor, får utskottet hemställa,

att läraren i musik och sång vid allmänna läroverket i Visby Wilhelm Söhrling må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från hans berörda befattning varder honom beviljad, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 1,000 kronor.

33:o. Kongl. Maj:t har föreslagit, att å allmänna indragningsstaten måtte uppföras dels för f. d. öfverläkaren vid Vexjö hospital Johan Fredrik Liedholms enka *Elise Sofie Christiana Liedholm*, född Rosenbrock, en årlig pension af 800 kronor, att utgå från början af år 1900 och så länge hon förblefve enka, dels ock för hvarterdera af Liedholms barn *Gottfrid Jakob Fredrik Christopher* och *Clara Vilhelmina* ett årligt understöd af 200 kronor, att utgå från början af samma år och till dess understödstagaren uppnått aderton år eller, hvad dottern beträffade om hon dessförinnan trädde i gifte, till dess sådant skett.

Ang. pension för f. d. öfverläkaren J. F. Liedholms enka och minderåriga barn.

[16.]

Sist omnämnda statsrådsprotokoll innehåller härom följande:

Uti en af direktionen för Vexjö hospital med skrifvelse till Kongl. Maj:t öfverlemnad ansökning hade f. d. öfverläkaren vid hospitalet Johan Fredrik Liedholms enka *Elise Sofie Christiana Liedholm*, född Rosenbrock, anhållit, att pension af statsmedel måtte ått henne och två hennes oförsörjda minderåriga barn beredas, i hvilken ansökning, för så vidt den afsåge de minderåriga barnen, dessas förmyndare instämt; varande till stöd för ansökningen åberopadt, förutom Liedholms nära fyrtiotvååriga verksamhet såsom föreståndare för sagda hospital, att boet vore gäldbundet och att enkan icke egde att från någon kassa eller institution åtnjuta vare sig pension eller understöd.

Af ansökningen bifogade handlingar inhämtades, att Liedholm, hvilken, född den 11 januari 1821, blifvit den 17 november 1855 utnämnd till öfverläkare och i denna egenskap tjenstgjort till dess han den 1 oktober 1897 erhållit afsked, afidit den 18 oktober 1899; att han, som varit gift två gånger, vid sin död efterlemnad, förutom enkan och tolf äldre barn, sonen *Gottfrid Jakob Fredrik Christopher*, född den 8 december 1882, och dottern *Clara Vilhelmina*, född den 21 april 1887; samt att enligt bouppteckningen tillgångarna i boet uppginge till 3,995 kronor 40 öre och skulderna till 5,576 kronor 52 öre, hvadan alltså brist förefunnes till belopp af 1,581 kronor 12 öre. Hospitalsdirektionen hade i sin skrifvelse, med framhållande af familjens bekymmersamma ekonomiska ställning samt af Liedholms långvariga och förtjenstfulla verksamhet i statens tjenst, tillstyrkt vidtagande af åtgärder för utverkande af den begärda pensionen, under hemställan att denna måtte bestämmas till belopp, motsvarande den pension, som enligt den 9 juni 1899 fastställt reglemente för civilstatens enke- och pupillkassa utginge af civilstatens enskilda enke- och pupillfond till enka med ett eller flera pensionsberättigade barn efter delegare tillhörande första pensionsklassen, eller 1,200 kronor.

Efter härå erhållen remiss hade medicinalstyrelsen uti utlåtande den 13 december 1899 — med åberopande, i fråga om Liedholms verksamhet, af en utaf styrelsen den 11 oktober 1897 till Liedholm aflåten skrifvelse, deri styrelsen betygat honom sin synnerliga erkänsla för hans långvariga, pligttrogna och förtjenstfulla verksamhet i hospitalets tjänst — dels framhållit vigten deraf, att en så väl vitsordad tjänstemans efterlemnade enka och minderåriga barn icke lemnades i nödstäld belägenhet, dels ock erinrat, att den i Liedholms bo befintliga bristen vore lätt förklarlig, då man toge i betraktande, å ena sidan, att Liedholm, hvilken haft sammanlagdt tjugu barn, för dessas uppfostran fått vidkännas stora kostnader, och å andra sidan, att, han af den trägna hospitalstjenstgöringen varit förhindrad att genom praktik skaffa sig inkomster utöfver hvad som årligen åtgått, på grund hvaraf och då familjen syntes vara i verkligt behof af det sökta understödet, styrelsen på det lifligaste förordat aflåtande af proposition till Riksdagen i syfte, att sökanden och de två minderåriga barnen måtte tilldelas en pension af 1,200 kronor.

Statskontoret, som derefter erhållit befallning att i ärendet sig yttra, hade i utlåtande den 18 december 1899 anført, att, då Liedholm genom sin lika ovanligt långa som mödosamma och gagnande verksamhet såsom föreståndare för en af rikets vårdanstalter för sinnessjuke syntes hafva gjort sig väl förtjent af det erkännande från det allmännas sida, som finge anses ligga deri, att åt hans enka och minderåriga barn, hvilkas bergning han icke varit i tillfälle att betrygga, af statsmedel beviljades pension enligt ungefär samma grunder, som vore bestämda för det från civilstatens enskilda enke- och pupillfond till enka och barn efter delegare i första pensionsklassen utgående pensionsbeloppet. Statskontoret hade ansett sig ega full anledning att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hospitalsdirektionen och medicinalstyrelsen, tillstyrka, det täcktes Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja dels åt enkan en årlig pension af 800 kronor att utgå från och med den 1 januari 1900 och så länge hon förblefve enka, dels ock åt hvarterdera af makarnes barn sonen Gottfrid Jakob Fredrik Christopher och dottern Clara Vilhelmina ett årligt understöd af 200 kronor att utgå från samma tid och till dess de uppnått aderton år eller, hvad dottern beträffade, om hon dessförinnan trädt i gifte, till dess sådant skedde.

Departementschefen har slutligen erinrat att, enligt hvad känt vore, f. d. öfverläkaren Liedholm, hvilken på flera områden utöfvat en för det allmänna gagnande verksamhet, särskildt, på sätt medicinal-

styrelsen framhållit, inlagt mycket stora förtjenster i fråga om vården af sinnessjuka.

Med anledning af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

34:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att å allmänna indragningsstaten må för år 1901 anvisas ett anslag å 10,000 kronor, att, enligt de närmare bestämmelser Kongl. Maj:t kunde finna godt meddela, användas till understöd af högst 350 kronor åt sådana äldre behöfvande folkskolelärare, hvilka oförvitligt skött sin tjenst, men derifrån erhållit afsked före år 1867.

*Angående
understöd åt
äldre behöf-
vande folkskol-
lärare.
[17.]*

Af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 22 december 1899 inhemtas i detta ämne följande:

Ända sedan år 1885 hade å allmänna indragningsstaten årligen anvisats ett anslag å 10,000 kronor att, enligt de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t funnit godt meddela, användas till understöd åt sådana äldre behöfvande folkskolelärare, hvilka oförvitligt skött sin tjenst, men derifrån erhållit afsked före år 1867.

Det högsta belopp, som, enligt Riksdagens beslut, fått tilldelas någon understödstagare, hade varit 250 kronor ända till år 1899. Men vid riksdagen år 1898 hade detta maximibelopp, på grund af enskild motionärs framställning, höjts med 50 kronor, eller från 250 till 300 kronor.

År 1898 hade understödstagarna varit till antalet 39, och hvar och en af dessa hade erhållit i understöd 250 kronor.

År 1899 hade antalet understödstagare nedgått till 35. Af dessa hade uppburit:

32	i	understöd	285	kronor	hvardera
2	”	”	300	”	”
1	”	”	280	”	”

Af understödstagarna hade varit 1 född år 1802, 1 år 1811, 1 år 1812, 1 år 1815, 2 år 1816, 1 år 1818 och 3 år 1819. Då sålunda ej mindre än 10 af de 35 understödstagarne numera hade uppnått en ålder af 80 år och derutöfver, komme efter all sannolikhet antalet af dem, som kunde komma i fråga till erhållande af understöd från det ifråga-

varande anslaget under den närmaste framtiden att väsentligen minskas. Härigenom kunde beredas tillfälle att gifva åtminstone en del af de kvarlevande ett högre understödsbelopp, utan att därför det ifrågasvarande statsanslaget behöfde höjas. En förhöjning af understödet syntes ock vara väl behöflig för åtskilliga af dessa gamla, då, å ena sidan, de för hvarje år blefve allt mer urståndsatta att genom eget arbete kunna bidraga något till sitt lifsuppehälle, och, å andra sidan, lefnadskostnaderna under den senaste tiden så betydligt stigit.

En förhöjning af understödsbeloppet med 50 kronor borde i ej obetydlig mån bidraga till förbättring af de gamles yttre lefnadsförhållanden.

I anslutning till hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit, hemställer utskottet,

att Riksdagen må bifalla Kongl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

Angående anslaget till allmänna indragningsstaten.

[18.]

35:o. Beträffande slutsumman af förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten, har Kongl. Maj:t ej föreslagit annan ändring, än att, då, efter tillgodoseende af öfriga statsutgifter, återstode ett disponibelt belopp af 7,150 kronor, anslaget till allmänna indragningsstaten, å hvilket uppkommit brist, föreslagits skola höjas med nyssberörda belopp, 7,150 kronor, eller från 1,800,652 kronor till 1,807,802 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må uti riksstaten för år 1901 uppföra anslaget till allmänna indragningsstaten med oförändradt belopp; dock att utskottet vid uppgörande af riksstaten för år 1901 må ega att i detsamma vidtaga den jemkning, som för jemnande af riksstatens slutsumma kan blifva erforderlig.

Extra anslag

Angående anslag till upprätthållande af arméns pensionering.

[19.]

36:o. I enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, och i likhet med hvad under en följd af år egt rum, hemställer utskottet,

att å extra stat för år 1901 må anvisas ett förslagsanslag af 1,540,000 kronor, att användas dels till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå det för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsafgifterna, och dels till fyllnadspensioner i enlighet med de af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående.

Stockholm den 4 maj 1900.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservationer:

vid *punkt 12:o* (angående pension åt portvakten Anders Andersson);
vid *punkt 28* (angående pension åt teckningsläraren E. O. Nordlinder) samt

vid *punkt 31* (angående pension åt musikläraren F. J. Håkansson):
af herr *C. Persson*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att Kongl. Maj:ts i dessa punkter omförmälda framställningar icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr *H. P. P. Tamm* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i förestående hufvudtitels behandling inom utskottet.

Bil. Litt. A.

Allmänna indragningsstaten.

	Kronor.	ö.
<i>Ny anvisning.</i>		
Direktören vid indragna centralfängelset å Norrmalm Carl Robert Wi- berg, lön.....	5,175	—
Predikanten vid indragna centralfängelset å Norrmalm August Löfgren, lön.....	1,300	—
Kamereraren vid indragna kronoarbeta-stationen å Tjurkö Theodor Grahl, lön.....	2,300	—
Portvakten i utrikes ministerhotellet Anders Andersson, pension.....	500	—
Fodermarsken vid ridskolan å Strömsholm Fredrik Leonard Widlund, pension.....	350	—
Murmästaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad Nils Johan Nilsson, pension.....	750	—
Sjuksköterskan vid allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm Angelique Marie Hildegard Ramberg, pension.....	450	—
Sjuksköterskebiträdet vid allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm Juliana Sofia Rosén, pension.....	300	—
f. Arbetaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad August Johansson, pension.....	300	—
Regementsveterinären C. E. Edlings enka, Hedvig Florentina Edling, född Lundqvist, pension.....	340	—
Lektorn vid sjökrigsskolan J. E. Lindgrens enka, Anna Constantia Lindgren, född Kjerrström, pension.....	400	—
Underofficerskorpralen H. N. Ståhls enka Selma Lovisa Ståhl, född Svensson, pension.....	237	50
Föreståndaren för nautisk-meteorologiska byrån, f. kommandörkaptenen Fredrik Salomon Malmberg, pension.....	4,000	—
Underlöjtnanten i flottans reserv Janne Åke Sigfrid Lagerström, pension.....	600	—
f. Länsmannen Johannes Blomstrand, pension.....	500	—
Professorn Lars Fredrik Nilsons enka, Alva Nilson, född Forsman, pension.....	600	—
Vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Lund Carl Fredrik Lundberg, pension.....	500	—
Kursorn vid Lunds universitet Nils Peter Johnsson, pension.....	600	—
Teckningsläraren vid allmänna läroverket i Luleå Erik Olof Nordlinder, pension.....	350	—
Musikläraren vid högre allmänna läroverket i Malmö Johan August Rosén, pension.....	1,000	—
Transport	20,552	50

	Kronor.	ö.
Transport	20,552	50
Läraren i musik och sång vid allmänna läroverket i Helsingborg Nikolaus Hagström, pension	1,000	—
Musikläraren vid Eksjö lägre allmänna läroverk Frans Johan Häkanson, pension	450	—
Läraren i musik och sång vid allmänna läroverket i Visby Wilhelm Söhrling, pension	1,000	—
f. Öfverläkaren vid Vexjö hospital Johan Fredrik Liedholms enka, Elise Sofie Christiana Liedholm, född Rosenbrock, pension	800	—
Deras barn Gottfrid Jakob Fredrik Christopher och Clara Wilhelmina, årligt understöd, 200 kronor åt hvarterdera	400	—
Understöd åt f. d. folkskolelärare, som tagit afsked före 1867.....	10,000	—
Summa	34,202	50

Tabell öfver ordinarie anslagen

1900 års riksstat anslår:			Pensions- och
Anvisning i kontant.			A. Pensions-
Kronor.	ö.		
112,286	--	Civilstatens pensionskassa:	
		Pensionsstaten för civile embets- och tjenstemän	
		Dito för deras enkor och omyndiga barn	
		Ersättning för mistade löneinnehållningar	
		Dito för nådårs- och begrafningshjulsbesparingar	
		För pensionering af kommissionslandtmätare jemte deras enkor och barn	
		För dito af tjenstemän och betjente vid skogsstaten och skogsskolorna	
		För dito af föreståndare, lärare och betjente vid tekniska högskolan	
		För dito af embets- och tjenstemän samt betjente vid väg- och vatten- af deras enkor och barn	
100,428	--	Arméns pensionskassa:	
		Ersättning för mistade löneinnehållningar	
		Dito för nådårs- och begrafningshjulsbesparingar	
		Bidrag till pensionering af enkor och barn efter befäl och underbefäl med	
243,640	--	Vadstena krigsmanshuskassa	
-- --	--	Förhöjning i gratialen åt afskedadt indelt manskap (nytt)	
389,470	--	Flottans pensionskassa:	
		Ersättning för mistade inkomster:	
		Till pensionsfonden	
		” gratialfonden	
		Till pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, <i>förslags-</i>	
		Till pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap (deraf högst 9,030 staterna inrättade invalidstat) <i>förslagsanslag</i>	
60,350	--	Invalidhusfonden	
2,400	--	För blesserade öfver- och underofficerare, <i>reservationsanslag</i>	
78,000	--	Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt att af tullmedlen direkt utgå,	
69,851	--	Bidrag till pensionering af enkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk,	
502,873	--	Bidrag till folkskolelärares pensionering	
63,500	--	Bidrag till folkskolelärares enke- och pupillkassa	
6,000	--	Bidrag till kongl. teaterns pensionskassor	
Sgr	1,628,798		
	1,800,652	Till diverse föremål, <i>förslagsanslag</i>	B. Allmänna
S:a	3,429,450		

Litt. B.

under riksstatens nionde hufvudtitel.

		Förslag till blifvande riksstat:	
		Anvisning i kontant.	
		Kronor.	ö.
indragningsstaterna.			
staten.			
.....	37,500: —		
.....	45,000: —		
.....	2,246: —		
.....	6,540: —		
.....	7,200: —		
.....	9,000: —		
.....	3,500: —		
byggnadsstyrelsen, hvilka uppbära lön på ordinarie stat äfvensom	1,300: —	112,286	—
.....	4,640: —		
.....	28,080: —		
vederlikar	67,708: —	100,428	—
.....		243,640	—
.....		83,000	—
.....	36,320: —		
.....	16,650: —	52,970: —	
<i>anslag</i>		270,000: —	
kronor till den för daglönare å f. d. timmermans- och handtverks-	66,500: —	389,470	—
.....		60,350	—
.....		2,400	—
.....		78,000	—
<i>förslagsanslag</i>		69,851	—
pedagogier, seminarier m. m.		502,873	—
.....		63,500	—
.....		6,000	—
	Säger	1,711,798	—
indragningsstaten.		1,800,652	—
.....			
	Summa	3,512,450	—

Bil. Litt. C.

Tabell öfver extra ordinarie anslag under riksstatens nionde hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
Pensionsstaten.		
För upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering samt till fyllnadspensioner, <i>förslagsanslag</i>	1,540,000	—